

REVISTA BIBLIOTECILOR

P.24959

11 JUN 1982

AUG 1973

1 • 1968

Publicație

*a Comitetului de Stat
pentru Cultură și Artă*

**BIBLIOTECA CENTRALĂ DE STAT A REPUBLICII
SOCIALISTE ROMÂNIA**

**BUCUREȘTI, STR. ION GHICA, NR. 4, RAIONUL
TUDOR VLADIMIRESCU editează :**

Fișe tipărite pentru cataloagele alfabetice și sistematice.

**Prețul unui abonament anual (1 aprilie 1968 — 1 aprilie
1969) este de :**

— 400 lei (seria pentru uzul bibliotecilor științifice,
bibliotecilor publice mari și bibliotecilor specializate);

— 250 lei (seria pentru uzul bibliotecilor publice mici).

**Abonamentele se fac pe adresa : BIBLIOTECA CEN-
TRALĂ DE STAT A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA,
București, strada Ion Ghica, nr. 4, în cont virament 136 201 40
Banca Națională a Republicii Socialiste România, filiala D.O.B.**

BIBLIOTECILOR

S
U
M
A
R

Propuneri realiste pentru dezvoltarea rețelelor de biblioteci publice	3
Nicolae PASCU: Reorganizarea rețelei bibliotecilor publice din orașul București — o necesitate	4
Ioan HOLHOȘ: Raționalizarea rețelei de biblioteci din orașul Sibiu	6
Ioan LENGHEL: Pentru înlăturarea paralelismelor	8
Victor RENEA: Biblioteca publică — centru coordonator	10
Constantin GÎLEA: Un sistem unic de biblioteci publice	12
Beatrice ARION: Luna cărții la sate	14
George MAREȘ: Intilniri sub semnul improvizației?	17
Dorin IANCU: Dineolo de orizonturi	19
Gh. MAXÎN și S. PETCU: Introducerea normelor de lucru la unele operații tehnice în bibliotecile din regiunea Ploiești	23
B.B. BERCEANU: Observații și propuneri privind „Vocabularul de bibliologie”, ediția 1966	27

EXPERIENȚA NOASTRĂ

C. PĂTRAȘCU: Starea cataloagelor din bibliotecile raionale și orașenești ale regiunii Baeau	30
---	----

★

Ion IGNA: Problema localului Bibliotecii regionale Maramureș își cere o imperioasă rezolvare	32
Concursul „Iubiți cartea”	33
A. GRINDEA: Bibliotecobirocrația	34
Cronică	34

ISTORIA CĂRȚII ȘI A BIBLIOTECILOR

Sanda CÂNDEA: Prietenă noastră-cartea	37
---	----

EX LIBRIS

Corneliu DIMA-DRĂGAN : Ex libris-ul autograf al Cantaeuzinilor 40

PROFILURI

POMPILIU Teodor : Umanistul Nicolaus Olahus. 400 de ani de la moartea sa 43

Mircea ANGHELESCU : Iacob Negruzzi — scriitor. 125 de ani de la moartea sa 47

G.G. URSU : Profesorul Dan Simonescu la 65 de ani 49

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

Tudor Vianu. Biobibliografie; O nouă publicație bibliografică regională; Vocabularium Bibliothecarli (în limba arabă) 51

FIȘIER

V.I. Lenin — scurtă schiță biografică; Sociologia militans; Lecturi geografice. Vol. 1—2; Argezi, Tudor. Serieri. Vol. 15—16; Crișan, Ion. Teatrul amator românesc din Lugoj; Prisnea, Constantin. Călătorii 55

CONSULTAȚII

Maria SENCIUC : Clasificarea zecimale și organizarea catalogului pe materii (I) 61

REDAȚIA :

Str. Biserica Amzei, nr. 5—7, raionul „30 Decembrie”,
București. Oficiul poștal 22. Telefon 13.94.04

COLEGIUL DE REDACȚIE

George BAICULESCU, Virgil CÂNDEA, Antoaneta CORVĂTESCUTOFAN, Ștefan GRUIA (redactor șef), Aron GRÜNBERG, Eugen IOVANOV, Atanase LUPU, Nicolae PASCU, Angela POPESCU-BRĂDICENI, Dan SIMONESCU, Mircea TOMESCU.

PROPUNERI REALISTE PENTRU DEZVOLTAREA REȚELELOR DE BIBLIOTECI PUBLICE

Ecoul profund al măsurilor adoptate de Conferința Națională a Partidului Comunist Român a pătruns, cu același suflu înnoitor, în toate sectoarele de activitate economică, socială și culturală, aducând cu sine îndemnul însuflețitor al partidului pentru noi înfăptuiri socialiste. Directivele Conferinței Naționale preconizează soluții realiste, bazate pe studierea multilaterală a problemelor economiei socialiste și organizării victorii sociale, menite să ducă la înlăturarea a tot ce e perimat, anacronic în formele și metodele de organizare, la perfecționarea și ridicarea calitativă a întregii opere de desăvârșire a noii orânduiri sociale din patria noastră. Ele îndeamnă spre o abordare creatoare a realităților din fiecare sector în vederea dezvoltării competenței, a răspunderii personale și a inițiativei celor ce muncesc, a utilizării cu o mai mare eficiență a potențialului uman și material al societății noastre socialiste.

Studierea și aprofundarea Documentelor Conferinței permit cunoașterea și însușirea principiilor de bază pentru adoptarea unor soluții practice de îmbunătățire a actualei structuri organizatorice din întregul sistem de biblioteci publice, pentru ca acesta să devină un instrument cât mai viabil și mai bine adaptat transformărilor novatoare din domeniul economiei și al culturii și să răspundă cu maximum de operativitate cerințelor și exigențelor spirituale ale cititorilor. Fenomenele de centralism excesiv, paralizismele și existența unor verigi intermediare inutile generează tendințe de fugă de răspundere și de formalism, a căror pecete s-a imprimat și în sectorul nostru de activitate, împiedicând mersul înainte. Înlăturarea acestor deficiențe este legată de reorganizarea după criterii mai judicioase a rețelelor de biblioteci, de eliminarea complicațiilor și neeconomicoaselor operații paralele, atât din sistemul achizițiilor și al prelucrării cărții, cât și din cel informațional și de deservire a cititorilor. Rețin, în mod deosebit, atenția bibliotecarilor și a forurilor de îndrumare a diferitelor rețele rezolvarea unor astfel de probleme cum sînt: o mai rațională distribuție a bibliotecilor pe un anumit teritoriu și amplasarea lor în concordanță cu interesele cititorilor; stabilirea unui profil adecvat bibliotecilor din fiecare localitate și cooperarea între diferite categorii de biblioteci; crearea de condiții optime pentru asigurarea unui grad de funcționalitate cât mai ridicat, corespunzător unor biblioteci moderne, și care să poată răspunde prompt și concret cererilor de informare sau de lectură venite din partea oricărei instituții, întreprinderi sau persoane.

Sugestiile și propunerile bibliotecarilor vor contribui, în mare măsură, la adoptarea unor soluții care să țină seama de realitățile din sectorul lor de activitate și să promoveze metode de organizare și de muncă corespunzătoare actualului nivel de dezvoltare, precum și perspectivelor ce stau în fața biblioteconomiei românești.

REORGANIZAREA REȚELEI BIBLIOTECILOR PUBLICE DIN ORAȘUL BUCUREȘTI — O NECESITATE

Am stat de vorbă zilele trecute cu unul dintre cititorii care, cum se spune, a crescut în biblioteca noastră. De-a lungul anilor, l-am văzut cufundat în lectură în ipostaza de elev și apoi de student. Acum este inginer. Am discutat despre multe. Simțeam totuși, că despre ceea ce îl adusese de fapt la mine nu fusese spus nici un cuvânt. Interlocutorul meu ezita, temându-se ca nu cumva să-l înțeleg greșit. În sfârșit, cu eforturi comune, reticentele au fost învinsc...

Ne-am oprit asupra locului pe care biblioteca publică îl ocupă în formația sa generală și profesională. Mi-a mărturisit că ar compara aceasta cu procesul de formare a unui con ascuțit: anii de școală constituie suprafața mai largă, baza; în studenție aceasta s-a îngustat treptat, pentru ca acum, după terminarea facultății, în activitatea lui de specialist, să dispară aproape cu totul. A recunoscut că este, într-un fel, și vina sa. A preferat să se îndrepte spre alte biblioteci, care corespund în mai mare măsură cerințelor lui...

Dar, interlocutorul meu a afirmat, pe bună dreptate, că *principala vină o poartă actualul sistem de organizare a bibliotecilor publice din Capitală care este, în momentul de față, complet depășit*. Argumentația sa a confirmat, în cea mai mare parte, propriile noastre păreri cu privire la imperfecțiunile și caducitatea organizatorică a rețelei de biblioteci publice.

Uneori, căutînd parcă să justificăm actuala stare de lucruri raționăm în felul următor: pentru perioada care a trecut, organizarea bibliotecilor publice din București a fost bună. Dacă vrem să fim sinceri cu noi înșine *ar trebui să spunem că nu a corespuns niciodată*. Deficiențele sale de structură au devenit cu timpul din ce în ce mai evidente, pentru ca azi să apară ca intolerabile.

Omul care muncește sau învață cere să fie informat multilateral, prompt și calitativ. Această cerere crescîndă de informare vine însă în contradicție cu posibilitățile înguste — și cu tendința de a se îngusta în continuare — de care dispun bibliotecile noastre. În condițiile în care producția editorială crește, iar capacitățile de achiziție și de depozitare rămîn la același nivel sau sînt în scădere (mai ales la bibliotecile mici și mijlocii), bibliotecile publice din Capitală sînt puse în alternativă sau de a opera o selecție ce favorizează cartea cu cea mai mare solicitare — beletristica, sau de a achiziționa dintr-un număr foarte mare de titluri doar cîte un singur exemplar. Din cele două soluții, desigur acceptabilă este cea de-a doua, chiar dacă îmbracă aspect de paleativ.

Dar să ne transpunem pentru o clipă în situația cititorului interesat să consulte urgent unele lucrări de specialitate: nu le găsește la biblioteca din cartier; aceeași surpriză îl așteaptă la biblioteca raională; își îndreaptă apoi pașii spre biblioteca orașenească, unde posibilitatea de a găsi lucrările căutate este mai mare, dar nu întotdeauna sigură. În caz de insucces, cititorului nu îi rămîn decît ultimele surse — Biblioteca Academiei, Biblioteca Centrală de Stat și Biblioteca Centrală Universitară, unde șansa de a găsi lucrarea necesară este mare, însă accesul publicului la colecții este restrîns. Dacă urmează această filieră, cititorul bucureștean pierde ceea ce ar dori să piardă cel mai puțin: timpul de studiu.

Ar fi bine însă dacă și cu sacrificiul pierderii de timp găsește totuși ceea ce îl interesează. Nu puține sînt însă cazurile cînd acest drum se soldează fără rezultatul așteptat.

Ce soluție trebuie să fie adoptată în această situație? Pe cea mai rațională și anume *de a organiza astfel rețeaua noastră de biblioteci încît pe ansamblu să dispună de majoritatea covârșitoare a tot ce se publică esențial și reprezentativ; iar pe plan vertical, să cooperăm cu alte rețele de biblioteci, astfel încît, practic, să fie exclus refuzul ori-*

cărei cereri de carte, din orice bibliotecă ar veni. Sursa prin care cititorul primește cartea care, la cererea lui, a fost depistată ar urma să fie biblioteca publică cea mai apropiată de domiciliul sau locul său de muncă.

Numai în acest mod s-ar putea realiza dezideratul pe care noi îl nesocotim acum fără prea multă mustrare de conștiință, anume acela *de a asigura cititorului acces la orice fel de carte, indiferent de faptul că aceasta există sau nu există în rețeaua noastră de biblioteci.* De altfel, pe cititor nici nu-l privește acest lucru. Noi sîntem datori să-i procurăm lucrarea care-l interesează, nu să venim cu justificarea că această lucrare nu a fost achiziționată și că deci nu dispunem de ea. Pentru că altfel, bibliotecile noastre, luate fie separat, fie ca sistem, inspiră puțin seriozitate și sînt socotite de cititorul exigent drept niște improvizatii și roade ale unor tendințe de ușurătate și superficialitate în organizarea culturii de masă într-un oraș ca Bucureștiul.

Cerințele etapei actuale impun conectarea bibliotecilor publice la sistemul informațional modern. Între numeroasele implicații pe care le generează acest fapt ni se pare că una din cele mai importante este aceea *a cooperării între bibliotecile de diferite nivele, profiluri și categorii.* Cooperarea între instituții presupune însă o oarecare specializare a acestora, reclamă dezvoltarea de către unele biblioteci a unor compartimente ale fondului de carte, concomitent cu dezvoltarea altor compartimente de către alte biblioteci. Vrem noi sau nu vrem, viața ne va impune să renunțăm la simplismul practicii actuale, cînd fiecare dintre cele 91 de biblioteci publice dezvoltă *cum* poate și mai ales *cît* poate colecțiile sale de publicații.

Cititorul contemporan prezintă instituțiilor noastre cerințe de o asemenea complexitate încît onorarea lor devine imposibilă numai cu posibilitățile de care dispune fiecare bibliotecă luată ca unitate separată. După părerea noastră, pentru cel ce scrutează viitorul apropiat al bibliotecilor publice se impune cu stringență elaborarea unui sistem armonios în cadrul căruia, pînă la un anumit nivel, fiecare instituție să participe la dezvoltarea parțial specializată a colecțiilor de publicații, astfel ca orice lucrare să-și găsească loc într-o instituție sau alta, creîndu-se în acest mod cadrul general de cooperare a bibliotecilor publice în scopul satisfacerii majorității, dacă nu a totalității cererilor de carte din partea cititorilor.

Ce ar însemna, practic, aceasta? Transformarea bibliotecilor publice de pe raza orașului București în filiale ale Bibliotecii orașenești „Mihail Sadoveanu”. Achizițiile se vor realiza centralizat, în funcție de necesarul de carte stabilit. Fondurile de publicații ale filialelor se vor schimba periodic. Dar, totodată, fiecare dintre aceste biblioteci va avea obligația de a dezvolta un anumit compartiment al fondului de cărți, de a se specializa într-un anumit domeniu. Prin sistemul cooperării, un cititor va putea împrumuta orice carte, indiferent în ce punct al rețelei s-ar afla.

Acest sistem ar elimina, evident, și complicatele și neeconomicoasele operații de gestiune. S-ar termina cu periodicele predări-primiri care, în momentul de față, rup săptămîni la rînd bibliotecile de legătura cu cititorii. Cele aproximativ 150 de cadre de bibliotecari existente în prezent în bibliotecile publice din Capitală ar putea fi folosite mult mai bine, cu un randament mult mai mare.

Transformarea bibliotecilor publice în părți componente ale sistemului informațional modern reclamă și necesitatea reglementării achiziției de carte străină. În momentul de față, practic vorbind, bibliotecile publice nu au acces la această categorie de carte. De fapt, cererea de carte străină a bibliotecilor publice nu este cunoscută și nici nu există încă dorința de a fi cunoscută de către organismele ce prospectează piața mondială a cărții. Anacronismul unei asemenea situații este mai mult decît evident.

Documentele de partid și de stat cheamă la gîndire aprofundată, creatoare și direcționează atenția asupra eficacității, economicității a tot ce întreprindem. Privit sub acest aspect, sistemul de biblioteci publice din București prezintă multe deficiențe. În momentul de față, în rețeaua instituțiilor noastre se lucrează paralel într-o serie de operații. Aceste paralelisme acționează cu consecințe deosebit de dăunătoare mai ales în sectorul *achiziției și al prelucrării producției editoriale.* Datorită paralelismului, în bibliotecile noastre publice, numai prelucrarea necesită un consum de peste 52 000 de ore anual, în timp ce aceeași operație, efectuată într-un singur loc și cu un minimum de investiții pentru multiplicare, ar reduce acest timp la aproximativ 19 000 de ore anual. Avantajele efectuării centralizate a unor operații, care în momentul de față se execută paralel în fiecare din biblioteci, își găsesc concretizarea nu numai în economia de timp, ci și în efectuarea unei organizări a colecțiilor de publicații care să corespundă criteriilor biblioteconomiei moderne.

În încheiere, socotim util a sublinia necesitatea unei mai dinamice, mai originale și mai științific fundamentate gândiri și practici organizatorice în cultura de masă. Pentru că, trebuie să o spunem, multe probleme importante ale așezămintelor culturale și deci și ale bibliotecilor publice își așteaptă rezolvarea, de vreme prea îndelungată, din partea Consiliului așezămintelor culturale.

Nicolae PASCU
directorul Bibliotecii orașenești
„Mihail Sadoveanu”

RAȚIONALIZAREA REȚELEI DE BIBLIOTECI DIN ORAȘUL SIBIU

În orașul Sibiu, cu o populație de peste 110 000 de locuitori, funcționează 164 de biblioteci din diferite rețele: biblioteca publică de stat cu 4 filiale, biblioteca Casei raionale de cultură, situată în același local cu biblioteca raională, 70 de biblioteci tehnice și specializate ale întreprinderilor și instituțiilor, 68 de biblioteci sindicale, biblioteca cooperatiei meșteșugărești, cu câteva biblioteci mobile în unitățile de producție, și 31 de biblioteci școlare. Toate aceste biblioteci dețin un fond de publicații de 1 275 290 de volume (în medie 11,5 volume la un locuitor), care formează o bază traicică pentru informarea și documentarea în cele mai diverse domenii și pentru asigurarea lecturii populației orașului.

Pondere principală în cuprinderea populației la lectură o deține Biblioteca orașenească „Astra”, căreia îi revin mai mult de o treime din totalul cititorilor înscrși în bibliotecile sibiene și 73% din totalul volumelor eliberate de acestea. Analizând indicii realizați de celelalte biblioteci din oraș se constată că nu diferă prea mult de activitatea bibliotecilor din mediul rural, iar în unele cazuri sînt chiar inferioare. Așa, de pildă, în timp ce la bibliotecile sindicale indicele de lectură a fost anul trecut de 5,6 volume în medie la un cititor, unele biblioteci comunale, cum sînt cele din Avrig, Cristian-Sibiu, Orlat, Poplaca, Rășinari, Roșia, Săliște, Turnu Roșu, Vurpăr, au eliberat în medie între 10 și 15 volume la un cititor, iar cele 50 de biblioteci sătești din raion — 8,2 volume. Or, această situație nu este firească. Cu toate transformările social-politice, economice și culturale petrecute în viața satelor în anii construcției socialiste, deosebiri între gradul de cultură al populației urbane și al celei rurale sînt încă evidente. Totuși, datele cu privire la gradul de atragere la lectură a populației orașenești, la intensitatea lecturii și la circulația cărții apar ca fiind inferioare în majoritatea bibliotecilor de la oraș față de cele de la sate. Cauzele acestor inadvertențe trebuie explicate.

După părerea noastră ele se datoresc actualei structuri organizatorice și amplasării teritoriale a bibliotecilor, precum și lipsei unei viziuni unitare în aceste probleme la organele care coordonează activitatea bibliotecilor din diferite rețele.

O caracteristică a amplasării bibliotecilor din orașul Sibiu este gruparea în centrul orașului, în imediata apropiere a unuia de alta, a principalelor unități, care dețin la un loc peste 700 000 de volume. Un număr de 12 biblioteci sindicale, situate în zona centrală a orașului, totalizează cca. 200 000 de volume, iar celorlalte 56 biblioteci din aceeași rețea, amplasate în zonele periferice, le revin numai 100 000 de volume. Unele biblioteci sindicale, cum sînt cele de la întreprinderile Frigorifer, Berea Sibiului, Uzina de reparații, Steaua-săpun, Spitalul ginecologic etc., posedă între 48 și 1 000 de volume, în mare parte învechite. Chiar și aceste biblioteci mici sînt dispersate în colecții minuscule prin bibliotecile mobile care funcționează în secții, ateliere etc. Dispersarea colecțiilor creează greutate în folosirea judicioasă a alocațiilor pentru completarea fondurilor de publicații și în ridicarea indicelui de lectură. Se mai întîlnesc situații paradoxale: în cadrul unor instituții care dispun de biblioteci importante (Muzeul Brukenthal, Spitalul militar, școlile profesionale) au fost create, inutil, mici biblioteci sindicale.

Experiența ne dovedește că intensificarea și diversificarea lecturii, satisfacerea cit mai deplină a cerințelor de carte se realizează printr-o rațională distribuire a rețelei de biblioteci pe un anumit teritoriu, prin crearea unor unități puternice. Astfel de unități,

dotate cu colecții bine profilate și corespunzătoare intereselor de lectură ale cititorilor, cu spații adecvate și cu un mobilier modern, conduse de un personal calificat, pot oferi condiții civilizate de lectură. Nu întâmplător bibliotecile care au renunțat la metodele și mijloacele formale de atragere la lectură a populației (colportajul, bibliotecile de casă etc.) au obținut rezultate mai bune decât înainte. Este cazul bibliotecii cooperativei meșteșugărești din orașul Sibiu și al unor biblioteci comunale din raion, care, au concentrat fondurile de cărți într-un singur loc, ceea ce a permis desfășurarea unei activități susținute cu cercurile statornice de cititori și intensificarea lecturii. Pozitivă în acest sens este și experiența Bibliotecii orașenești „Astra” care, renunțând la cele 30 de biblioteci de casă, a trecut la organizarea a 4 filiale în cartierele importante ale orașului.

Cresterea complexității și a ritmului transformărilor economice, social-politice și culturale, diversificarea legăturilor dintre diferitele sectoare de activitate din aceeași zonă teritorială și localități impun reconsiderarea sistemului organizatoric al bibliotecilor în așezările urbane și în cele rurale. Ne vom referi la câteva situații.

În bibliotecile tehnice din orașul nostru există numeroase publicații care interesează deopotrivă, atât colectivele din întreprinderile respective, cât și pe cele din alte întreprinderi. Neștiind de existența lor, acestea din urmă le solicită de la I.C.D.T. sau de la alte centre de documentare din țară, ceea ce generează întâzieri în rezolvarea unor probleme tehnice și cheltuieli bănești pentru deplasarea unor delegați, microfilme etc. *Considerăm că ar fi utilă organizarea la nivelul orașului a unui centru de documentare — filială a I.C.D.T.-ului sau a unor centre de documentare pe ramuri de producție — care să concentreze documentarea necesară unui grup de întreprinderi cu profil apropiat.* Aceasta ar înlesni achiziționarea, prelucrarea și organizarea colecțiilor din bibliotecile tehnice, stabilirea unui sistem informațional pentru toate întreprinderile din aceeași ramură din oraș. Prin concentrarea fondurilor bănești alocate de întreprinderi pentru achiziții de publicații și organizarea unui circuit riguros al materialului documentar, s-ar realiza economii bănești, și mai ales de valută, la achiziții de publicații tehnice și la abonamente la reviste de specialitate.

O cerință actuală este și *contopirea fondurilor de publicații ale bibliotecilor sindicale în câteva unități mari, care să deservească, după principiul teritorial, salariații și pe membrii lor de familie dintr-un număr de întreprinderi și, în același timp, să îndeplinească rolul de bibliotecă publică în zona orașului în care sunt amplasate.* Pentru unitățile economice mari sau aflate la depărtare față de unitatea centrală, să fie adoptat sistemul bibliotecilor filiale. Acestea ar fi deservite de salariații de la biblioteca centrală după un program întocmit de comun acord cu organele sindicale și cu conducerile întreprinderilor.

Bibliotecile sindicale dispun de o colecție relativ restrânsă de cărți tehnice și nu sînt în măsură să se ocupe de propaganda tehnică. Această atribuție trebuie să revină bibliotecii tehnice sau centrului de documentare tehnică din oraș. Este cazul să fie revizuite relațiile dintre biblioteca tehnică și biblioteca sindicală din fiecare întreprindere, în vederea lichidării paralelismului în propaganda literaturii tehnice.

Actuala formă de organizare a rețelei de biblioteci publice din sistemul așezărilor culturale, cu verigile organizatorice și metodice intermediare între forurile centrale și unitățile de la oraș și sate, creează unele neajunsuri și greutatea în desfășurarea activității. Posibilitățile de a studia și cunoaște situația reală din bibliotecile comunale și sătești sînt limitate, iar concepția organizatorică și programatică, precum și indicațiile organelor centrale, transmise prin verigile intermediare, se aplică de la raion la raion sau de la comună la comună în funcție de viziunile localnicilor. Suprapunerea și paralelismul dintre colectivele metodice ale bibliotecilor regionale și raionale, care, în ultimă instanță, au de îndrumat aceleași unități (bibliotecile comunale și bibliotecile sătești), se manifestă și prin folosirea aceluiași forme și mijloace de activitate: deplasări la biblioteci, studii, organizare de cursuri profesionale, elaborarea de materiale metodice etc. Dacă ne referim la completarea colecțiilor și la faptul că aceasta se face centralizat, apare ca un non sens și o defecțiune de care ne-am lovit meru ca biblioteca regională, care nu are posibilitatea să cunoască specificul citorva sute de sate, să centralizeze achizițiile bibliotecilor din aceste localități.

Aflîndu-se în subordinea regiunii din punct de vedere administrativ-teritorial, unele biblioteci importante au fost private de anumite drepturi legitime cîștigate în urma unei activități îndelungate și substanțiale sau izvorite din rolul ce-l ocupă în viața culturală din localitățile respective. Este și cazul Bibliotecii orașenești „Astra” din Sibiu, una din cele mai vechi biblioteci publice din țară, deschisă încă din anul 1869. Prin poziția pe care a ocupat-o în cadrul instituțiilor ardelenice similare, prin rolul pe care l-a îndeplinit timp de peste trei sferturi de veac ca bibliotecă națională românească a Transilvaniei, ea a constituit un important factor de cultură și de sprijinire a luptei pentru realizarea unității naționale a poporului român.

În anii construcției socialiste, biblioteca s-a dezvoltat continuu. Numai în ultimii șase ani ritmul de creștere a fondului de publicații a fost de 13 000 — 15 000 de volume anual, iar în această perioadă numărul cititorilor și frecvența lor s-au dublat. În prezent, peste o cincime din populația orașului se numără printre cititorii permanenți înscrși la bibliotecă. Deținătoare a unor colecții care însumează peste 328 000 de volume de cărți, publicații periodice, documente și manuscrise, din care mai mult de jumătate o formează fondul tradițional de o deosebită valoare istorică, biblioteca sibiană ocupă un loc de frunte în viața culturală a orașului. Ea constituie, totodată, o sursă permanentă de documentare, mai ales, în legătură cu istoria și cultura Transilvaniei și cu relațiile culturale cu celelalte provincii românești, pentru colective de cercetători din multe orașe și un centru de împrumut interbibliotecar pentru instituțiile similare din țară.

Dezvoltarea în perspectivă a Bibliotecii orașenești „Astra” vizează două aspecte principale: întărirea caracterului ei științific-documentar și a rolului ei de bibliotecă publică. Păstrarea unității colecțiilor bibliotecii constituite timp de aproape un secol și întregirea unor goluri care există în fondul istoric sînt deziderate pe deplin justificate. Biblioteca „Astra”, una din principalele biblioteci din țară, deținătoare a celei mai mari părți din producția editorială națională din ultimii 50 de ani, trebuie repusă în dreptul de depozit legal spre a continua astfel firul, întrerupt în ultimii ani, al constituirii fondurilor sale de publicații pe profilul „Transilvanica”. Pentru completarea acestui fond, mai ales pentru perioada 1949—1967, un sprijin substanțial l-ar putea acorda Fondul de stat al cărții și alte biblioteci din țară prin schimbul de dublete.

Afluxul tot mai intens al cititorilor, diversificarea cerințelor de lectură și de studiu ale acestora impun îmbunătățirea formelor și a mijloacelor de muncă, crearea unor condiții civilizate pentru deservirea publicului. Asigurarea spațiului necesar pentru depozite, pentru organizarea colecțiilor și a serviciilor constituie probleme de bază care își așteaptă de mult timp rezolvarea. O soluție ar fi darea în folosință integrală a bibliotecii a imobilului în care se află, mutarea sediului Casei raionale de cultură în altă clădire. Această rezolvare este justificată și de faptul că acest imobil este fostul sediu central al Astrei. Biblioteca este singura instituție creată de „Asociațiune” care și-a continuat activitatea în acest local, inaugurat în 1905, pentru a putea „adăposti — cum spunea C. Diaconovici secretarul general de atunci al Astrei — pentru posteritate monumentele renașterii și începuturilor noastre culturale” și pentru ca „singura bibliotecă publică din țara întreagă” să aibă asigurate condiții de dezvoltare.

Biblioteca „Astra” va avea rolul de principală bibliotecă de stat a județului, de centru metodic al bibliotecilor publice din județ și în același timp, de bibliotecă municipală publică și științifică cu profil enciclopedic. Cerințele activității impun asimilarea ei cu alte biblioteci științifice și publice de gradul I.

Ioan HOLHOȘ

directorul Bibliotecii orașenești
„Astra” din Sibiu

Pentru înlăturarea paralelismelor

Studierea rețelei bibliotecilor publice de pe teritoriul regiunii Crișana și al orașului Oradea scoate la iveală unele anomalii.

În orașul Oradea, populația are la dispoziție colecțiile bibliotecii regionale (250 000 de volume fond uzual și 100 000 de volume fond tradițional) și fondurile bibliotecilor sindicatelor (7 dintre aceste biblioteci, cu bibliotecari salariați, dețin aproximativ 45 000 de volume):

Dar aceste fonduri sînt pe deplin valorificate, sînt accesibile zecilor de mii de orădeni? Răspunsul este negativ. Cei 15 000 de cititori permanenți ai bibliotecii regionale și cei 5 000 ai bibliotecilor sindicale reprezintă 16 la sută din întreaga populație a orașului, ceea ce, fără îndoială, este puțin. Cum se poate îmbunătăți această situație?

În primul rând, este necesar să se treacă la reorganizarea rețelei de biblioteci publice, realizându-se o mai justă repartitie teritorială a unităților, ținându-se seama de cerințele reale ale populației.

Iată un exemplu. În ultimii ani, în preajma Uzinei de aluminiă din Oradea a fost construit un cartier nou, numit al Aluminci. Locuitorii acestui cartier întrec de 2—3 ori populația unui centru de raion care dispune de o bibliotecă cu 35—45 de mii de volume și de serviciile a 3—4 bibliotecari de profesie. În cartierul Aluminci s-au amenajat tot felul de unități de satisfacere a cerințelor cotidiene ale populației. Pentru înființarea unei biblioteci publice însă nu s-a întreprins nimic. Este necesară înființarea, în acest cartier, a unei filiale a bibliotecii regionale, cu o sală de împrumut organizată pe principiile accesului liber la raft, o sală de lectură și un depozit cu un fond de 10—15 mii de volume pentru început.

O altă anomalie o constituie existența, în imediata apropiere (5—10 metri), în dreapta și în stînga bibliotecii regionale, a bibliotecilor sindicatelor învățămînt și „Lemn-comerț”, ambele cu bibliotecari salariați. Nici nu poate fi vorba de concurență. Este normal ca opțiunea cititorilor să fie pentru biblioteca regională, incomparabil mai bine aprovizionată și organizată, decît cele două biblioteci sindicale care, de altfel, nici nu se „încunetă” să-și afișeze firmele pe fațada clădirilor respective. Ar fi normal ca aceste biblioteci să fie mutate în cartiere în care nu funcționează nici o bibliotecă.

Este necesar să se studieze situația rețelei de biblioteci publice de pe teritoriul orașului Oradea în vederea unei amplasări mai raționale a lor în cartierele orașului, prin comasări și mutări. De altfel, în regiunea Crișana există de acum o experiență pozitivă în acest sens. În raionul Salonta, sub formă de experiment, a fost îmbunătățită organizatoric rețeaua de biblioteci publice ale sindicatelor cu concursul bibliotecarilor din rețeaua așezămintelor culturale. Dacă în orașul Salonta, înainte de 1 iulie 1967 existau 8 biblioteci (1 bibliotecă raională și 7 biblioteci ale sindicatelor), în prezent, în urma unei acțiuni comune întreprinse în acest sens de către Consiliul sindical regional și Biblioteca regională Crișana, cele 7 biblioteci sindicale au fost comasate într-o singură bibliotecă, a clubului sindicatelor, al cărei fond de publicații a crescut de la 8 000 la 20 000 de volume. Biblioteca raională Salonta deține 37 000 de volume. Împreună, aceste biblioteci vor putea să răspundă în condiții mai bune cerințelor de carte ale populației orașului Salonta.

În cuprinsul raionului Salonta s-au lichidat paralelismele, deoarece în comune importante ca Tinca, Holod, Cefa, Chiorac, Barmond, colecțiile bibliotecilor sindicatelor au fost predate bibliotecilor comunale respective. În viitor, cota ce revine pentru carte din fondul cultural al organizațiilor sindicale va fi atribuită bibliotecilor comunale. În felul acesta vor spori resursele bănești necesare pentru achiziții de cărți și se vor putea, în consecință, oferi cititorilor colecții mai bogate.

Aceste măsuri au pus capăt împrăstierii forțelor precum și diletantismului și formalismului în domeniul muncii cu cartea în bibliotecile publice din raionul Salonta. Este necesar ca acțiunea întreprinsă în raionul Salonta să fie continuată și în celelalte raioane din regiunea Crișana.

Unul din principiile de bază adoptate de Conferința Națională a P.C.R. îl constituie întărirea comunelor, organizarea lor ca unități administrative puternice. Potrivit prevederilor proiectului de îmbunătățire a împărțirii administrative, comuna, avînd în medie o populație de 4 500—5 000 de locuitori, va dispune, în afară de școala de învățămînt general, de felurite unități de deservire economică, socială și culturală a populației, și de o bibliotecă publică.

Viitoarea bibliotecă, deservită de 1—2 bibliotecari de profesie, în funcție de mărimea comunei, va trebui să atragă în mai mare măsură spre carte populația rurală și să-i satisfacă cu mai multă competență cerințele de lectură.

O asemenea bibliotecă trebuie să se ridice la nivelul atins deja de unele biblioteci comunale din regiunea noastră cum este, de pildă, aceea din Sîntana. Pentru început, fondurile bibliotecii comunale vor trebui să fie de cel puțin 10 000 de volume, adică două volume pe cap de locuitor, urmînd ca, în perspectivă, colecțiile să crească în raport cu cerința sporită de lectură a locuitorilor de la sate. Evident, o asemenea bibliotecă trebuie să dispună de încăperile necesare pentru acces liber la raft, sală de lectură și depozit. Nimic nu este mai păgubitoare decît improvizația care nu ține seama de cerințele științei biblioteconomice, de funcționalitatea construcțiilor bibliotecilor moderne. În prezent, bibliotecile comunale li se rezervă spațiu în clădirile căminelor culturale. De curînd, în comunele Tinca și Tulca, de pildă, au fost inaugurate cămine culturale

noi în care s-au mutat și bibliotecile comunale respective. Dar, în aceste clădiri noi, spațiile afectate bibliotecii sînt necorespunzătoare: încăperi mici, dosnice, lipsite de aerisire etc. Propun să fie luată în studiu problema organizării bibliotecilor publice comunale în localuri proprii, care să se apropie de realizările în acest domeniu la nivel mondial.

Noua bibliotecă publică comună va trebui să aibă fondul de publicații organizat după principiile accesului liber la raft, metodă modernă primită și de către locuitorii din regiunea noastră cu satisfacție. Aplicarea acestei metode necesită spațiu suficient de dezvoltare a colecțiilor, mobilier modern adecvat. De asemenea, necesită mai multă lumină, căldură în timpul iernii, un aspect estetic, pe măsura unei instituții socialiste de cultură. Din acest punct de vedere, trebuie să recunoaștem că mai sînt multe de făcut.

Un alt principiu înscris între măsurile preconizate de către partidul nostru se referă la lichidarea paralelismelor prin desființarea verigilor intermediare care există în prezent la nivel raional. Experiența muncii de îndrumare metodică a bibliotecilor comunale dovedește că și în acest sector există paralelisme. Biblioteca comună primește în prezent indicații metodice de strictă specialitate atât de la biblioteca regională, cât și de la cea raională, fiecare avînd cîte un serviciu metodic. Au fost cazuri cînd s-au întîlnit materiale pentru acțiuni de masă cu cartea pe aceeași temă, primite de la biblioteca regională și de la cea raională. Ba mai mult, au fost cazuri și de neconcordanță între indicațiile date de la cele două nivele. Pentru a preveni asemenea anomalii, în cadrul regiunii Crișana am organizat munca de îndrumare și control sub forma unor colective mixte din care fac parte lucrători de la biblioteca regională și de la cele raionale.

Realizarea legăturii directe între serviciul metodic al viitoarei biblioteci județene și comună, fără intermediar, va avea fără discuție un efect binefăcător și va contribui la ridicarea calificării profesionale a bibliotecarului comun și, ca urmare, va determina o creștere a muncii de propagandă a cărții.

Ioan LENGHEL
directorul Bibliotecii regionale
Crișana

**BIBLIOTECA
PUBLICĂ
- CENTRU
COORDONATOR**

Principiile cu privire la îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale și sistematizarea rurală pun în centrul atenției numeroase probleme de importanță vitală pentru dezvoltarea economică, socială și culturală a țării, a căror rezolvare solicită deopotrivă contribuția creatoare a oamenilor muncii din toate sectoarele de activitate. Mă voi referi îndeosebi la cîteva aspecte ale organizării rețelelor de biblioteci și la profilul acestora în orașul și raionul Focșani.

Fără îndoială că, o privire retrospectivă a evoluției sistemului de biblioteci va releva progresul evident care a avut loc în acest sector al muncii culturale în anii construcției socialiste. Ne preocupă însă continua perfecționare a muncii noastre, înlăturarea unor neajunsuri și paralelisme ce și-au făcut loc o dată cu proliferarea bibliotecilor, adoptarea unor măsuri care să ducă la întărirea eficienței activității.

O dată cu organizarea rețelei de biblioteci publice de la sate s-a adoptat o soluție care, indiferent de condițiile economice, geografice sau demografice ale localităților, a fost aplicată automat și invariabil. Bibliotecile sătești au fost reorganizate, au luat sîință biblioteci conduse de un bibliotecar salarizat, fără să se țină seama de deosebirile existente între numeroase comune. Referindu-ne la raionul nostru, vom consemna cel puțin 7 tipuri de așezări, diferențiate după numărul locuitorilor, după mărimea teritoriului, după numărul de sate componente. Există comune ca, de pildă,

Petreanu, Herăstrău, Nistorești, Unirea cu o populație între 1 000 și 2 000 de locuitori, altele cu 2 000 până la 4 000 de locuitori (majoritatea comunelor) sau mai mari, cum sînt Vultur, Suraia, Jariștea, cu peste 4 000 de locuitori. După suprafața pe care o ocupă, avem comune mici, cum este Unirea (10,9 kmp), sau comune mari, ca de exemplu, Reghiu (40 kmp). Comuna Cîndești este formată dintr-o singură așezare, în timp ce comunele Vidra, Herăstrău, Vultur, Cîrligele sînt formate din mai multe sate componente. În fiecare din aceste comune există cîte o bibliotecă publică care își desfășoară activitatea aproximativ după aceleași canoane și este condusă de către un singur bibliotecar. Încercarea de a suplini aceste neajunsuri prin înființarea bibliotecilor filiale sau a punctelor de împrumut nu a dat rezultatele scontate. Ne punem întrebarea: de ce este necesar un bibliotecar cu norma întreagă în comuna Nistorești care numără 1 487 de locuitori? Este oare suficient numai un bibliotecar în comuna Vultur, la o populație de 6 621 de locuitori, sau în Reghiu, care se întinde pe o suprafață de 40 kmp? Este o anomalie faptul că, într-o comună mare, cu posibilități superioare de atragere la lectură a populației, există un singur bibliotecar cu norma întreagă, la fel ca într-o comună mică unde frecvența la bibliotecă nu trece de 10 cititori pe zi.

Prin îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale se va reduce numărul comunelor, localitățile de la sate vor cuprinde în medie 4 500—5 000 de locuitori, care, între altele, vor beneficia și de serviciile unei biblioteci publice. După ce criterii se va stabili schema de funcțiuni a acestor biblioteci? La acordarea posturilor de bibliotecari, ar trebui să se aibă în vedere, în primul rînd, condițiile obiective din fiecare comună, atribuțiile ce revin bibliotecii. În comunele formate din mai multe sate și cu un număr mai mare de locuitori, cum sînt în prezent la noi Jariștea și Vultur, socotim că e normal să funcționeze un bibliotecar cu norma întreagă și un ajutor de bibliotecar cărui să-i revină deservirea filialelor din satele componente. Chiar și în acest caz, vor mai rămîne unii cetățeni în afara sferei de cuprindere a bibliotecii. Mă gîndesc la muncitorii forestieri din Munții Vrancei. Am cercetat condițiile de la gurile de exploatare forestieră, unde lucrează în medie 20—30 de muncitori, și am ajuns la concluzia că bibliotecile mobile, așa cum sînt organizate în prezent, nu pot satisface cerințele de lectură. Astfel de situații sînt și în alte raioane din țară. *O soluție ar fi organizarea unui bibliobuz de către biblioteca publică din orașul centru de județ, care să deservească prin rotație pe lucrătorii de la gurile de exploatare forestieră, precum și pe locuitorii din satele mai depărtate.* Rezultatele obținute de bibliobuzele din alte țări dovedesc eficiența acestora în difuzarea cărții în așezările permanente sau în cele temporare, unde nu există condiții pentru a funcționa biblioteci.

O bibliotecă publică bine organizată și dotată cu mijloacele necesare ar putea suplini activitatea altor biblioteci. Mă refer și la bibliotecile din școlile generale a căror prezență dă naștere descoperii la paralelisme și la cheltuieli de prisos. Am analizat componența fondului de publicații din mai multe biblioteci școlare din raionul Focșani și am constatat că există numeroase lucrări neadevrate procesului de învățămînt. După părerea noastră, în fiecare școală ar trebui să existe lucrări de referință, metodice și alte materiale necesare cadrelor didactice iar biblioteca publică a comunei ar putea să satisfacă cerințele de lectură ale elevilor. O măsură salutară pentru evitarea unor cheltuieli de prisos și sporirea eficienței în activitatea bibliotecară ar fi integrarea colecțiilor din bibliotecile școlilor generale în cadrul bibliotecii comunale. Aceasta nu înseamnă o contopire a fondurilor de cărți, ci preluarea lor în gestiune de către bibliotecarul din centrul comunal și dirijarea lor în funcție de necesitățile școlare. În acest caz, *biblioteca publică a comunei va avea la sediul raștiri speciale pentru elevi în care cărțile sînt organizate pe discipline de studiu și pe clase. Bibliotecarul comunal va păstra o legătură directă cu profesorii și va pune la dispoziția elevilor literatura recomandată.* Un argument în plus în favoarea acestei soluții este și faptul că, în toate comunele din raionul nostru, sediul bibliotecii publice se află în imediata vecinătate a școlii. *În școlile din satele componente ale comunei se pot organiza secții sau filiale școlare ale bibliotecii publice, care să fie conduse de către un cadru didactic sau direct de către un bibliotecar comunal.*

Același sistem de organizare s-ar putea aplica și pentru bibliotecile sindicale din raza teritorială a comunei.

Lărgirea atribuțiilor bibliotecii publice a comunei, în sensul celor arătate mai sus, impune o atenție deosebită pentru asigurarea bazei materiale (spațiu corespunzător, o amplasare judicioasă, dotare cu mobilier etc.). În fiecare comună este necesar să se studieze cu atenție condițiile în care activează această instituție și să se elaboreze măsurile corespunzătoare pentru a-și putea îndeplini sarcinile ei de perspectivă.

În legătură cu organizarea rețelei de biblioteci publice din orașul Focșani se ridică, după părerea noastră, probleme legate atât de deservirea copiilor și a tineretului, cit și a cititorilor adulți. Biblioteca raională a organizat o secție pentru copii (cu un

fond de peste 20 000 de volume), care este frecventată în medie anual de 1 500 de cititori. Pe de altă parte, în orașul Focșani există încă 18 biblioteci școlare, din care numai 7 au bibliotecari salariați. Circulația unei părți importante a fondului acestor biblioteci este foarte redusă, în schimb literatura care figurează în programa de învățămînt este suprasolicitată în unele perioade. Se constată că, atunci cînd într-o școală se predă la literatura română un anumit autor și se indică elevilor lectura operelor acestuia, biblioteca școlară și biblioteca raională nu pot satisface în momentul respectiv toate solicitările. În același timp, la alte biblioteci școlare lucrările recomandate nu sînt folosite, deoarece există un decalaj între planurile calendaristice pe obiecte de la o școală la alta. Practic, în bibliotecile școlare se achiziționează cam aceleași lucrări, ajungîndu-se astfel la paralelisme nejustificate. *Propunem ca, în orașul Focșani, să se înființeze o bibliotecă pentru copii și tineret — filială a bibliotecii orașenești, care la rîndul ei să organizeze puncte de împrumut la toate școlile generale.* În felul acesta s-ar realiza economii importante rezultate din înlăturarea paralelismelor în achiziții, o echilibrată circulație a literaturii recomandate de programa analitică, o mai bună deservire cu carte a școlărilor. Bibliotecile din licee vor continua să funcționeze ca și pînă acum, dar printr-o mai strînsă colaborare cu biblioteca orașenească.

În orașul Focșani există și 23 de biblioteci sindicale cu un fond total de 29 474 de volume (la sfîrșitul anului 1966). Ce se întîmplă cu aceste cărți? Ele sînt date în primire unui membru de sindicat și în cele mai multe cazuri au o circulație redusă. Completarea se face la întîmplare, criteriul fiind preferințele bibliotecarului voluntar sau ale responsabilului cultural, se achiziționează din stocul nevandabil din librării, se cumpără cărți pentru simplul motiv că sumele alocate în acest scop „trebuie neapărat cheltuite”. Așa se explică de ce întîlnim la biblioteca sindicală a întreprinderii de gospodărie orașenească monografiile literare și studii de istoria literaturii sau la biblioteca sindicală a Băncii Naționale — filiala Focșani (situată numai la 200 de metri de biblioteca raională), albume de artă și ediții bibliofile foarte costisitoare.

Dacă s-ar accepta de către comitetele sindicatelor ca fondurile de publicații din bibliotecile sindicale să fie girate de biblioteca publică a orașului, s-ar rezolva problema completării judicioase și o mai bună deservire cu carte a salariaților din întreprinderi și instituții. În acest caz *biblioteca orașenească și-ar lua obligația să organizeze biblioteci mobile în fiecare unitate economică sau administrativă, asigurînd, prin rotație, o circulație a fondului de publicații destinat acestui scop.*

Prin propunerile noastre, avem în vedere ca biblioteca orașenească să devină coordonatoarea activității bibliotecilor publice din orașul Focșani. Ulterior se va putea trece la înființarea de filiale în cartierele mai depărtate de centru, astfel încît acestea să deservească salariații din întreprinderile sau instituțiile din vecinătate și restul populației din cartier.

Victor RENEĂ

directorul Bibliotecii raionale
Focșani

UN SISTEM UNIC DE BIBLIOTECI P U B L I C E

Analiza actualii structuri a rețelelor de biblioteci din regiunea Iași preocupă într-o mare măsură atît forurile de îndrumare administrativă sau metodică, cît și pe bibliotecarii din diferite categorii de biblioteci. Această preocupare capătă în lumina documentelor Conferinței Naționale a partidului un sens și un conținut mai profund. Privită în ansamblu, activitatea bibliotecilor din regiunea Iași a cunoscut însemnate progrese de la un an la altul, fondul lor de publicații asigură în medie 300 de volume la 100 de locuitori. Bibliotecile din sistemul așezămintelor culturale au înregistrat anul trecut 340 000 de cititori și au eliberat peste 3 milioane de volume.

În decursul a mai multor ani am cunoscut procesul de proliferare a bibliotecilor, de creștere numerică a acestor unități și de răzlețire a colecțiilor. S-a încercat, pe parcurs, restrângerea acestui fenomen în rețeaua de la sate, prin organizarea bibliotecilor comunale. Rezultatele obținute au demonstrat, cu elocvență, foloasele și eficiența unor unități bibliotecare mari, superioritatea lor față de micile biblioteci care funcționau la sate. Ele pledează pentru generalizarea în toate comunele a acestui tip de bibliotecă și — așa cum se arată și în *Principiile de bază cu privire la îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale și sistematizarea localităților rurale* — în fiecare comună va exista o bibliotecă publică.

Prin înființarea bibliotecilor comunale a fost restrâns numărul bibliotecilor sătești, dar nu s-au înlăturat cu totul unele paralelisme. Este vorba, în special, de bibliotecile școlare care, în multe cazuri, funcționează în același local cu biblioteca sătească sau cu filiala bibliotecii comunale. În unele comune, unde există mai multe școli generale, bibliotecile școlare achiziționează aceleași cărți, fondurile lor de publicații nu diferă prea mult prin conținut, se cheltuiesc neeconomicos sumele alocate pentru completare.

În centrele urbane, rețelele de biblioteci s-au diversificat, ajungându-se la numeroase paralelisme, ca urmare a numărului mare de biblioteci sindicale, ale cooperăției meșteșugărești etc., multe cu o activitate înfîimă. Viața a demonstrat că bibliotecile sindicale mici nu au viabilitate și, de aceea, reorganizarea acestora și înființarea unor unități mari — acțiune în curs de desfășurare în Iași, Birlad, Huși și Vaslui — este o măsură salutară. Totuși nu putem ignora problema amplasării teritoriale a acestor biblioteci. Se constată că unele dintre ele se află în imediata apropiere a bibliotecilor publice (de exemplu, biblioteca centrală sindicală din orașul Vaslui se amenajează în prezent la cca. 200 m distanță de sediul bibliotecii raionale) sau preiau unele atribuții ale acestora (biblioteca Casei de cultură a sindicatelor din Iași îndeplinește funcțiile unei veritabile biblioteci publice de cartier).

După părerea noastră, pentru înlăturarea anomaliilor existente în prezent este necesară organizarea unui sistem unic de biblioteci, care să fie constituit în funcție de structura localităților, de numărul locuitorilor, de condițiile geografice și economice etc. La crearea acestui sistem este necesar să se pornească de la studiile și anchetele sociologice ce se întreprind în legătură cu elaborarea schițelor de sistematizare a localităților, să se țină seama de cerințele culturale și de lectură ale populației pentru a se delimita profilul fiecărui tip de bibliotecă.

În linii generale, configurația sistemului de biblioteci va trebui să se bazeze pe îmbunătățirile preconizate în organizarea administrativ-teritorială și sistematizarea localităților rurale. După părerea noastră în rețeaua bibliotecilor de la sate se pot profila următoarele forme de organizare: biblioteca publică a comunei, înzestrată cu un fond de publicații corespunzător, bogat și cu condiții funcționale corespunzătoare, să fie condusă de un bibliotecar salarizat; în satele aparținătoare, cu o populație între 1 000 și 2 000 de locuitori sau care se află la o distanță mai mare de 5 km față de centru, să funcționeze filiale ale bibliotecii publice, conduse de bibliotecari cu jumătate de normă; în satele mai mici, din jurul centrelor de comună sau al satelor cu o populație mai numeroasă, să funcționeze puncte de împrumut, deservite de un cadru didactic. Biblioteca publică, subordonată centrului administrativ comunal, cu filialele și punctele ei de împrumut ar deveni astfel unica bibliotecă a comunei, căreia îi revine satisfacerea cerințelor de lectură a tuturor locuitorilor, inclusiv a elevilor din școli.

În orașe, propunem să funcționeze biblioteci orașenești, iar în cartiere, micro-raioane etc., acestea să organizeze filiale sau puncte de împrumut care să preia și sarcinile bibliotecilor sindicale. Amplasarea bibliotecilor orașenești și, în special, a filialelor sau a punctelor de împrumut va trebui să asigure accesul la carte oricărui locuitor. În școlile cu tradiții (în special licee, școli medii tehnice) este necesar să funcționeze, în continuare, biblioteci școlare, dar pentru restul populației școlare ar trebui să ia ființă în fiecare oraș o bibliotecă publică pentru copii.

În localitățile centre de județ, propunem să funcționeze o bibliotecă municipală-județeană care, spre deosebire de celelalte unități orașenești, ar urma să posede un fond de publicații de interes județean, să întocmească bibliografia locală și cataloage colective, să asigure împrumutul interbibliotecar, să acorde ajutor și îndrumări de specialitate pentru întreaga rețea de biblioteci din județul respectiv.

Constantin GILEA

directorul Bibliotecii regionale
Iași

Luna cărții

la sate

Intrată în tradiție, „Luna cărții la sate” aduce, în fiecare an, un plus de emulație culturală în viața satelor noastre. Drumul cărții spre casa țaranului este statornic și deprinderea de a se apleca asupra paginilor tipărite o au și tinerii și cei vîrstnici.

Rămîne însă o muncă îndelungată și de o mare delicatete, aceea de a veghea asupra acestui drum, de a-i netezi asperitățile, de a-i face vad spre cele mai frumoase și mai folositoare creații ale minții omenești. Acestei opere, de pedagog și de poet, totodată, a cărei menire este să întărească legăturile intime, sufletești, ale cititorului cu cartea, să facă din lectură un act firesc, comandat de resorturi interioare, trebuie să i se dedice, să i se subordoneze, și „Luna cărții”.

Poate că *Planul de desfășurare a celei de-a VIII-a ediții — februarie 1968 — a „Lunii cărții la sate”* să pară, la prima vedere, formulat în termeni prea reci și laconici. La o cercetare mai amănunțită însă, se dovedește a fi chintesența unor deosebiri strădăanii pe care, diferiții factori, sub conducerea organizatorilor principali, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Centrală a Cooperativelor de Consum le depun pentru a imprima acestui colochiu al satului cu cartea un caracter cît mai dinamic, mai personal.

La ce manifestări sînt invitați să ia parte locuitorii satelor? Căminele culturale, bibliotecile, școlile vor organiza, într-un număr mai mare decît în alte perioade ale anului, întâlniri cu scriitorii și redactorii din edituri, recenzii, seri literare, șezători, concursuri, simpozioane, recitaluri de poezie, consfătuiri etc. Exprimate cifric, acestea vor reprezenta, de pildă, cîteva zeci de consfătuiri cu cititorii susținute de redactorii din edituri, tipărirea, într-un tiraj de 180 000 de exemplare a unor materiale destinate informării bibliografice a cititorilor de la sate, apariția, într-un tiraj de asemenea de cîteva zeci de mii a afișului *Luna cărții la sate*, vor însemna, apoi, mii de cititori care vor consulta colecțiile bibliotecilor, zeci de mii de cărți cumpărate de la standuri și librării-auto sau împrumutate de la bibliotecă.

Gama activităților care se pregătesc nu este, nici pe departe, epuizată. Fantezia și pricepera organizatorilor pot conlucra pentru a găsi și alte formule.

Cum vor determina însă, toate aceste acțiuni, declanșarea unor mutații în universul spiritual al țaranului, prin ce anume îl vor înălța pe cele mai de sus coordonate ale gîndirii umane? Sau, altfel spus, cum să se desfășoare această „sărbătoare a cărții” astfel încît să aibă drept consecință încadrarea lecturii printre ocupațiile cotidiene ale fiecăruia?

Lectura, acest dialog al omului cu cartea este, prin excelență, un act care se consumă interior. De aceea, îi sînt străine declamatorismul și festivismul de paradă. Mai ales cititorul în formare are sensibilități și pudori, a căror respectare este obligatorie.

Aerul sărbătorec al întîlnirilor cu scriitorii sau cu redactorii din edituri, al consfătuirilor, serilor literare sau prezentărilor de cărți nu trebuie deci lăsat în seama unor factori exteriori, adesea derutanți și chiar nocivi: pavoazări lipsite de gust și de unii public eterogen și prea numeros.

Sînt alte condiții, care se adresează conținutului unei manifestări și care asigură reușita acesteia: *interesul cititorilor față de tema sau de cartea aflată în discuție, înțelegerea mesajului acesteia*. O acțiune cu cartea este într-adevăr izbită atunci cînd este ascultată, urmărită, nu pentru că este continuată de un film sau încadrată de două melodii săltațre, ci pentru că însăși.

Nu trebuie înțeles, desigur, că este exclusă colaborarea diferiților factori din comună la realizarea unor manifestări. Dimpotrivă, această colaborare este necesară, și nu numai în timpul „Lunii cărții la sate”. Important este să se definească exact scopul unei anumite acțiuni și să se stabilească pentru ce categorie de public este destinată. În funcție de aceste două condiții determinante, căminul cultural, biblioteca, școala, librăria sătească, fiecare cu mijloacele sale, își pot aduce contribuția.

DIN „AGENDA DE ACTIVITĂȚI SPECIFICE” A BIBLIOTECILOR

A folosi, în timpul „Lunii cărții la sate”, mijloacele specifice de care dispun înseamnă, în ceea ce privește bibliotecile, în primul rînd a nu repeta acțiuni a căror îndeplinire este de resortul altor instituții. De aceea, datoria bibliotecarului, în orele de muncă, este de a împrumuta cărți cititorilor, de a pregăti acțiuni de propagandă a cărții, de a-și organiza biblioteca, iar nu de a se ocupa de vînzările de la stand, de pildă, sau de repetițiile brigăzii artistice.

Formalismele constatate în anii precedenți în activitatea unor bibliotecari aveau drept primă explicație neînțelegerea, necunoașterea sarcinilor bibliotecii, asimilarea acestora la cele ale cooperăției sau ale mișcării artistice de amatori. De cele mai multe ori, sursa era inerția, comoditatea, lipsa de fantezie. Decît să se „complice”, să găsească formele de activitate cele mai potrivite, care să asigure apropierea cărții de cititori, unii bibliotecari se mulțumeau doar să ia parte la acțiunile căminului cultural sau ale școlii, să strecoare pe ici, pe colo, cite o prezentare de carte în cadrul acestor acțiuni, pe care să le inscrie apoi, cu seninătate, în „caietul de evidență”.

Subliniem din nou importanța colaborării dintre instituțiile cultural-artistice ale comunei la realizarea unor manifestări de mai mare amploare. Dar biblioteca trebuie să-și mențină locul ei de instituție a cărei principală îndatorire este realizarea, prin mijloace specifice, a propagandei cărții. Și întreaga ei activitate trebuie subordonată acestei îndatoriri.

Cititorul vine la bibliotecă să citească. Trebuie amintit adevărul acesta elementar, pentru că sînt bibliotecari care l-au uitat ori nu l-au știut niciodată. În consecință, cărțile sînt date la nimereală, iar cititorii, împiedecați, de dezordinea din bibliotecă, de lipsa de amabilitate și, uneori, de competență a unor bibliotecari să cunoască fondurile de cărți ale bibliotecilor.

Poate că aceasta trebuie să fie prima preocupare a bibliotecarilor acum, la început de an: să prezinte cititorilor biblioteca, să le dezvăluie conținutul rafturilor cu cărți, deziderat care se realizează, practic, prin organizarea vizitelor unor grupe de cititori, în cadrul așa-numitelor „Zile deschise”. Ar fi bine ca aceste vizite să constituie debutul programului de activități pe care le vor organiza bibliotecile în „Luna cărții la sate”.

Programul vizitelor trebuie să fie alcătuit pînă în cele mai mici detalii. În primul rînd, bibliotecile să fie pregătite, cu colecțiile bine organizate; cititorii să fie așteptați în adevărate lăcașuri de cultură, civilizate, primitoare.

Ce grupe de cititori pot fi invitate la vizitarea bibliotecii? O categorie o formează elevii. Însoțiți de învățători și de profesori, cititorii maturi de mîine trebuie călăuziți cu răbdare printre rafturile cu cărți. Vizita la bibliotecă are menirea să le dezvăluie colecțiile acesteia, să le cimenteze dragostea pentru lectură și să le lărgască sfera intereselor lor de cititori.

Și organizația U.T.C. din comună poate iniția „o zi la bibliotecă”. Este necesar să fie scoase în evidență acele lucrări care-i interesează îndeosebi pe tineri. La fel trebuie să se procedeze și în cazul altor grupe de cititori, de pildă atunci cînd biblioteca este vizitată de țărani cooperatori din comună.

Expozițiile de cărți și vitrinele plasate în afara bibliotecii, în instituții frecventate de locuitorii comunei (sfatul popular, școala, căminul cultural) și chiar în vitrinele magazinelor, afișele sugestive sînt de asemenea forme eficiente pentru a-i informa pe locuitorii satului asupra cărților din bibliotecă.

„Luna cărții la sate” poate fi un bun prilej și pentru dezvăluirea, cel puțin în parte, în fața cititorilor de la sate, a colecțiilor din bibliotecile regionale și raionale. Acestea pot organiza, în comunele mai mari, *expoziții ale cărților* pe care le dețin în fondurile lor, sau *expoziții tematice* care să completeze cu titluri inexistente în bibliotecile comunale, cunoștințele cititorilor despre un anumit domeniu. Se pot institui, apoi, „Zile deschise” ale bibliotecii regionale și raionale, cînd cititorii de la sate pot vizita, în grup, sălile de lectură și de împrumut, pot consulta diferitele mijloace de informare etc. Pentru vizitarea muzeelor, expozițiilor, a diferitelor puncte turistice se organizează excursii. De ce nu s-ar lua o asemenea inițiativă și pentru cunoașterea unei mari biblioteci?

Pentru popularizarea atît a bibliotecilor comunale, cît și a celor regionale și raionale, ar trebui folosite mai larg *prospectele*, a căror tipărire se poate realiza cu eforturi minime, dar a căror utilitate este deosebit de mare. Experiența unor biblioteci în această direcție se cere extinsă.

Legăturile bibliotecii cu cititorii se realizează de la un an la altul prin diferite inițiative menite să țină treaz interesul cititorilor față de bibliotecă. În special la început de an, acestea sînt foarte necesare. Cele mai uzitate sînt invitațiile trimise cititorilor pentru a se reinscrie la bibliotecă. Este bine ca formularele pentru aceste invitații să fie tipărite de către bibliotecile regionale și difuzate tuturor bibliotecilor din regiunea respectivă. De asemenea, cititorilor care frecventează foarte rar biblioteca li se pot trimite, din cînd în cînd, *invitații de a reveni la bibliotecă*, aducîndu-li-se totodată la cunoștință sosirea unor cărți care i-ar putea interesa. Pentru aceste invitații, pot fi folosite, de pildă, următoarele texte :

Stimate tovarășe

O dată cu noul an, începe reinscrierea cititorilor care doresc să frecventeze în continuare biblioteca. Vă invităm să împrumutați și de acum înainte cărți de noi și vă așteptăm pentru a vă întocmi fișa de cititor pe anul 1965.

Programul bibliotecii noastre este

Bibliotecar,

Stimate tovarășe

Răsfoind fișele cititorilor, am constatat că dv. n-ați mai împrumutat cărți de la bibliotecă de mai multă vreme. Deoarece în ultimul timp ne-au sosit cîteva lucrări care v-ar putea interesa printre care :

vă invităm să le consultați.

Așteptăm să reveniți printre cititorii bibliotecii noastre.

Bibliotecar,

Fantezie, inventivitate, grijă pentru a dezvălui cititorilor conținutul cărților și pentru a-i ajuta să integreze lectura în preocupările lor cotidiene... De acestea și de alte condiții trebuie să țină seama bibliotecarul atunci cînd pregătește manifestările de masă cu cartea.

Redacția revistei noastre își propune să ofere bibliotecarilor, în mai multe numere, sugestii pentru organizarea unor acțiuni, să le propună teme, idei de realizare, bibliografii. Periodic, vor fi publicate recomandări mai ample (recenzii ale unor cărți, fragmente dramatizate, bibliografii). În numerele următoare, vom propune formule pentru organizarea serilor literare, a manifestărilor de masă destinate tineretului și copiilor, și pentru corelarea acțiunilor bibliotecii cu programul emisiunilor de radio și televiziune, al cinematografulor etc.

În continuare, în acest număr publicăm unele sugestii privind întîlnirile scriitorilor cu cititorii precum și cîteva teme însoțite de bibliografii pentru mai multe „călătorii geografice” cu titlul *Dincolo de orizonturi*.

Beatrice ARION

Întâlniri sub semnul improvizației?

Cinci răspunsuri la întrebarea: **Cum considerați că ar trebui organizate întâlnirile dintre scriitori și cititori, pentru a fi într-adevăr folositoare?**

Teodor Balș: Cred că discuțiile libere, discuțiile care nu-și propun anumite teme, sînt mai atractive. N-ar fi rău ca participanții la o astfel de întîlnire să-și pregătească dinainte (evident, din propria lor inițiativă și nu sub presiunea organizatorilor) întrebările la care doresc să primească răspunsul scriitorilor. Astfel s-ar trece cu siguranță peste clipele stînjitoare cînd nimeni din sală nu îndrăznește să ia cuvîntul.

După opinia mea, au mai puține șanse de reușită întîlnirile cu număr mare de participanți, la care însă este chemat un singur scriitor. Poate că numai o parte din public îi cunoaște opera. Dar dacă sînt mai mulți scriitori, fiecare își descoperă printre cei din sală proprii cititori și îi antrenează la discuție.

Se poate spune că, într-un fel, cititorul se pregătește pentru întîlnirile sale cu scriitorii pe baza unor îndelungate lecturi anterioare, în orientarea cărora bibliotecarul deține un rol însemnat.

Deoarece ascultătorii sînt diferențiați din punct de vedere cultural, scriitorul, atunci cînd citește din creația sa, nu poate capta atenția tuturor. Dar meritul lui e să știe să selecteze în așa fel paginile, încît să intereseze o bună parte dintre ei.

Sinziana Pop: Uneori am asistat la „întîlniri” unde mobilizarea era forțată. Din această cauză, sala nu reacționa favorabil, nefiind interesată de cele ce se discutau. Aflați în fața unor oameni care abia așteaptă să plece acasă, scriitorii se găsesc în situații penibile. Ei sînt priviți la început cu curiozitate, ca niște ființe străni, iar apoi, pe măsură ce trece timpul, chiar cu oarecare plictiseală.

Ar fi cazul să se înlătore întrebările convenționale. De multe ori puse de unii participanți la sugestia organizatorilor prea zeloși, care le-au cerut categoric să vorbească. „Întîlnirea” ar trebui să se desfășoare liber, pe baza unei depline sincerități, și nu formal, numai pentru a îndeplini o sarcină de plan.

Ion Gheorghe: Trebuie să se renunțe o dată la nefericita idee că o întâlnire între cititori și scriitorii reușește numai dacă sala geme de lume. La o astfel de întâlnire ar fi bine să vină în general cine urea și în special cine se consideră un cititor al respectivului scriitor. Necunoașterea creației autorului chemat face imposibilă stabilirea unei comunicări reale între participanți.

O garanție a reușitei acestor întâlniri? Contactul cu autori de prestigiu. De aceea, în alegerea scriitorilor, este bine ca organizatorii să se conducă după criterii estetice.

Și, aș mai adăuga ceva. Mi se pare curios că uneori scriitorii nu sînt chemați în urma cererilor exprimate de cititori. O serie de organizatori grăbiți și nelămuriți poate prea bine de importanța acestor întâlniri, solicită Uniunii scriitorilor poeți, prozatori sau dramaturgi, fără să manifeste o preferință anume pentru cineva. Am văzut de multe ori adrese venite din partea cluburilor, caselor de cultură, bibliotecilor, cu următorul cuprins: „Vă rugăm să ne trimiteți în ziua de 2, 3 sau 5 scriitori...” La ce ne putem aștepta de la o întâlnire a scriitorilor cu cititorii „organizată” astfel?

Violeta Zamfirescu: O întâlnire la care este chemat un singur scriitor ale cărui cărți sînt bine cunoscute are mari șanse de reușită. Dar, uneori se întâmplă, din păcate, ca organizatorii s-o fixeze la ore nepotrivite (de exemplu, imediat după terminarea lucrului).

După părerea mea, nu este bine ca aceste întâlniri cu cititorii să fie programate cu precădere în zile festive, mai ales că atunci sînt urmate de alte manifestări artistice, mai plăcute, poate, pentru o parte dintre cei prezenți în sală. Autorii se simt jigniși, desigur, cînd află că lumea nu a venit pentru ei, ci pentru că, după plecarea lor, va urma un film de aventuri. Un public mai puțin numeros, dar avizat (și bibliotecarii ar putea să popularizeze dinainte cărțile discutate), sau cel puțin interesat — iată ce-și doresc scriitorii.

Ștefan Iureș: Scriitorul care nu crede în utilitatea întâlnirilor cu cititorii ar face bine nici să nu participe la ele. Autorul nu poate ignora părerea publicului, care, reprezentat printr-un număr oarecare de cititori, este criticul și totodată girantul operii sale.

La aceste întâlniri ar fi bine să se insiste mai puțin asupra întrebărilor cu caracter biografic (cînd s-a născut scriitorul, cînd a debutat etc.) și să se treacă la dezbaterile chestiunilor cu adevărat importante, la discutarea semnificațiilor opere. Reușita lor ar fi asigurată prin eliminarea caracterului festiv, protocolar, a reticențelor și falselor menajamente. „Întîlnirea” trebuie considerată ca un laborator de lucru, în care să funcționeze o analiză la obiect și din care să câștige atât scriitorii, cît și cititorii.

S-ar putea găsi modalități numeroase de a perfecționa aceste întâlniri. De pildă, unele întrebări care necesită o meditație mai îndelungată să fie trimise din timp scriitorilor, sau să se realizeze un dialog autori-cititori pe o temă dinainte stabilită.

George MAREȘ

Caricaturi de NEAGU RĂDULESCU

DINCOLO DE ORIZONTURI

Teme și recomandări bibliografice pentru organizarea unor călătorii pe hartă în scopul cunoașterii diferitelor regiuni ale globului*).

Nimic nu este mai pasionant și mai demn de urmărit decât strădania omului de a cunoaște și de a stăpîni planeta. O neliniștită întrebare s-a ridicat dintotdeauna în fața minții omenestii : ce este oare dincolo de orizont ?

Viața i-a constrins pe oameni să lărgească mereu fruntariile lumilor cunoscute, tot mai departe. Popoarele antichității ajunseseră la progrese remarcabile în dezvoltarea tainelor planetei. Încercînd să împingă tot mai departe hotarele cunoscutului, grecii au străbătut Mediterana în lung și-n lat, egiptenii au ocolit pentru prima oară Africa, apoi chinezii au făcut cunoscută întreaga parte de sud-est a Asiei, iar romanii au pătruns spre nordul Europei, pînă către Baltica, și în sud, pînă în pragul imensului pustiu al Saharei. Deși încă enigmatice și nedesluite definitiv de știința din zilele noastre, călătoriile pe apă ale antichității au fost uimitoare. Arheologii americani au descoperit în statul Virginia și pe valea Amazonului scurte inscripții cu caractere feniciene aparținînd secolelor al VII-lea și al IV-lea î. e. n. Fără a fi concludente, acele mîrturii ridică totuși, prin însăși existența lor, probleme în fața științei. Pînă unde și-a întins lumea antică orizonturile ? Cine a pătruns pentru prima oară prin Gibraltar — presupusul capăt al lumii — în imensitatea Atlanticului ? Și pînă unde ?

Între secolele al XI-lea și al XV-lea, orizontul geografic al oamenilor s-a lărgit în mod deosebit. Venețienii și genovezii cutreierau mările ; Asia a devenit din ce în ce mai cunoscută. La descoperirile corăbierilor s-au adăugat și cele ale călătorilor pe uscat. Bizantinii și arabii au precizat și au lărgit cunoștințele despre Europa, Asia și Africa. Apoi, în secolul al IX-lea, normanzii din nordul Europei, temerarii vikingi, navigatori îndrăzneți și excelenți constructori de corăbii, în neastîmpăratele lor căutări spre apus, au înfrînt spaimile iscate de imensitățile de apă și, traversînd Atlanticul, au atins țărmurile Americii, cu 500 de ani înaintea lui Columb. În aceeași perioadă, navigatorii ruși au desenat pentru prima dată pe hartă țărmurile Europei de nord și nord-vest.

Lărgirea granițelor lumii cunoscute a început însă mai ales din secolul al XV-lea, cînd o mică țară de pe coasta Atlanticului — Portugalia — a devenit un puternic stat maritim. O flotă bine înzestrată aștepta botezul plutiților îndelungi.

La vremea startului portughezilor, căile Atlanticului nu mai erau însă atît de necunoscute. Gloria primelor înfruntări ale valurilor oceanului nu aparține popoarelor din Peninsula Iberică. Descoperirea unor hărți, pînă mai de curînd necunoscute, atestă că Atlanticul a purtat nave, în ambele direcții, între Europa și America, încă înainte de secolul al XV-lea.

* În paginile revistei noastre a fost publicat un material cuprinzînd teme și recomandări bibliografice referitoare la frumusețile și bogățiile României : Tarabega, Gabriela, *Itinerar pe harta României socialiste*. În : Călușa bibliotecarului, 18, nr. 7, iulie 1965, p. 433. În completare, consemnăm o lucrare recentă, complexă și foarte utilă care se referă la natura, economia și populația diverselor regiuni ale țării noastre : *Lecturi geografice*, 2 vol. Societatea de științe naturale și geografie, 1967. Vol. I. 258 p. ; vol. 2. 200 p., recenziată în acest număr.

O altă enigmă încă nedescifrată rămân hărțile găsite în palatul Topkapu din Istanbul. Hărțile aparțineau amiralului Piri Reis și specialiștii le-au dat între 1513—1528. De mare interes este o notiță găsilă o dată cu aceste hărți și care atestă că ele porneau de la alte 20 mai vechi, — portugheze, spaniole și grecești — cele din urmă extrem de vechi. Aceste hărți, consemnează nota, sînt corectate pentru navigația pe cele șapte mări ale lumii. Uimitor este faptul că hărțile reprezintă cu destulă fidelitate coastele atlantice ale Africii și ale celor două Americi și indică existența Antarctidei și a Groenlandei. Cine a alcătuit aceste hărți și ce documente le-au servit drept punct de plecare, nu s-a descoperit încă.

Prin nenumărate și îndelungi strădanii, omul a cunoscut, treptat, planeta. Străbătînd mările și oceanele, pătrunzînd în interiorul continentelor, explorînd vulcanii, cucerînd înălțimile, adîncurile și poli, generații întregi de exploratori temerari au deslușit imaginea cunoscută azi a globului pămîntesc, imagine pe care cercetătorii și călătorii contemporani o completează și o îmbogățesc mereu cu noi detalii.

Strădanțiile exploratorilor s-au concretizat în numeroase descrieri, în cărți pasionante, în care adesea dragostea pentru descoperirea științifică, pentru îmbogățirea cunoașterii umane cu date și informații valoroase, se împletește cu aventura. Relatările călătorilor și exploratorilor sînt mărturisiri vibrante, care-l duc pe cititor către orizonturi îndepărtate, stimulîndu-i fantezia și sporîndu-i cunoștințele.

Alături de cărțile despre frumusețile și bogățiile patriei noastre, literatura geografică de călătorii, sau cea care furnizează date din istoria descoperirii de către om a planetei constituie un capitol important în formarea culturii generale. De aceea, atragerea cititorilor și, în primul rînd, a tineretului la lectura acestor cărți este foarte necesară. Urmărirea unui drum presărat cu împliniri neasteptate, pătrunderea în necunoscut satisfac setea de aventură caracteristică tineretului și, totodată, îl ajută să asimileze date și fapte științifice utile. Citînd aceste cărți, tinerul cititor are prilejul să înțeleagă mai bine cea mai nobilă manifestare a minții omenești: nescutata dorință de a cunoaște.

Indicații metodice

Textul de mai sus, dezvoltat și completat, poate constitui cadrul unui ciclu de „călătorii geografice” cu titlul *Dincolo de orizonturi*.

Acest ciclu, istoric prin esența lui, impune fără îndoială o cronologie. Revine bibliotecarului sarcina să discearnă asupra celor mai nimerite recomandări bibliografice, în funcție, bineînțeles, de nivelul de instruire al participanților.

Succesul acestor manifestări menite să îmbogățesc cunoștințele cititorilor despre planeta noastră este fără îndoială asigurat de lectura prealabilă a cărților recomandate.

Călătoriile geografice pe care le recomandăm în materialul de față se pot organiza sub forma unor acțiuni complexe în care să se îmbrace: scurte expuneri, discuții, lectura unor scurte fragmente din cărțile aflate în discuție și, bineînțeles, urmărirea pe hartă și pe globul terestru a itinerariilor.

Manifestările trebuie să fie însoțite de expoziții și de vitrine de cărți care să facă familiare cititorilor lucrările respective.

Înainte de a aborda tematica propusă socotim necesar să atragem atenția asupra unor lucrări de bază, orientative pentru toate problemele pe care dorim să le prezentăm. Este vorba, în primul rînd, de cartea: Verne, Jules. *Istoria marilor descoperiri*. 2 vol. Editura științifică, 1963. Această operă de mari proporții a binecunoscutului autor de romane științifico-fantastice este o lucrare documentară de valoare, fiind rezultatul unor ani îndelungați de studiu. Prezentînd descoperirile geografice din antichitate și pînă în epoca modernă, cartea cuprinde comentarii interesante, note explicative ale îngrijitorilor ediției și reproduceri ale gravurilor din originalul francez.

De același folos poate fi și lucrarea: Maghidovici, I. P. *Istoria descoperirilor geografice*. Editura științifică, 1959. 970 p. Această carte cuprinde și unele date mai recente decît lucrarea lui Jules Verne.

În completare, poate fi utilizat volumul: Hilt, V. și Popovici, I. *Cum au cunoscut oamenii Pămîntul*. Editura științifică, 1967. 311 p. Lucrarea, bogat ilustrată, sistematizează cronologic eforturile depuse de om pentru cunoașterea cît mai deplină a planetei, pînă în zilele noastre. La sfîrșitul volumului se află o bogată bibliografie.

A. STRABĂTÎND MARILE ȘI OCEANELE

- Bombard, A. *Naufragiat de bund voie*. Editura științifică, 1962. 198 p.
- Bougainville, A. *Călătorie în jurul lumii*. Editura științifică, 1961. 198 p.
- Călătoriile căpitanului Cook*. Editura științifică, 1959. 544 p.
- Fradkin, N. *Din istoria hărții*. Editura științifică, 1961. 320 p.
- Giurcăneanu, C. și Mocanu, C. *Drumul maritim spre India*. Editura științifică, 1965. 90 p. (Mari descoperiri).
- Heyerdahl, T. *Expediția Kon-Tiki*. Editura științifică, 1958. 230 p.
- Hilt, V. și Popovici, I. *Cum au cunoscut oamenii Pământul*. Editura științifică, 1967. 311 p.
- La Pérouse, *Jurnal de călătorie*. Editura științifică, 1962. 240 p.
- Lecca, A., *Pacificul*. Editura științifică, 1966. 328 p.
- Lorint, F. *Oamenii nordului*. Editura științifică, 1965. 282 p. (Pagini de istorie universală).
- Maghidovici, I. P. *Istoria descoperirilor geografice*. Editura științifică, 1959, p. 31-40, 50-58, 61-74, 90-98, 119-130, 130-138, 141-191, 197-293, 511-521, 571-648.
- Pigafetta, A. *Cu Magellan în jurul lumii*. Editura științifică, 1965. 342 p.
- Pora, E. A. *Cinci săptămâni în Oceanul Indian*. Editura științifică, 1967. 429 p.
- Retinschi, A. *Învingătorii mărilor. Momente din istoria navigației*. Editura tineretului, 1966. 315 p. (Știința învinge).
- Roșca, I. și Lugojan, S. *La orizont, pământ*. Editura științifică, 1963. 80 p. (Mari descoperiri).
- Roșu, Al. și Șelitan, O. *Prima călătorie în jurul lumii*. Editura științifică, 1964. 78 p. (Mari descoperiri).
- Todericiu, D. *Spre America, înainte de Columb*. Editura științifică, 1965. 342 p.
- Verne, J. *Istoria marilor descoperiri*. Editura științifică, 1963. 2 vol. Vol. 1: p. 5-25, 30-40, 66-72, 72-114, 123-136, 152-205, 315-475; vol. 2: 7-71, 289-305, 305-343.
- Zweig, St. *Magellan*. (Ediția a II-a). Editura tineretului, 1959. 261 p.
- Fawcett, E. *Călătorie neterminată*. Editura științifică, 1961. 356 p.
- Fărcașan, S. *America la ea acasă*. Editura pentru literatură, 1963. 478 p.
- Fiedler, A. *Peștii cîntă în Ucayali*. Editura științifică, 1961. 287 p.
- Grigorescu, I. *Cocleii Babilon*. Editura tineretului, 1963. 256 p. (În jurul lumii).
- Heyerdahl, T. *Aku Aku*. Editura științifică, 1961. 276 p.
- Hilt, V. *Marile fluviu ale lumii*. Editura științifică, 1965. 80 p.
- Kinjalov, R. și Belov, A. *Pe urmele conchistadorilor*. Editura științifică, 1962. 276 p. (Pagini de istorie universală).
- Leonte, I. *Prin țara vechilor azteci*. E.S.P.L.P., 1956. 86 p. (S.R.S.C., 222).
- Lundkvist, A. *Continental vulcanic*. Editura tineretului, 1963. 463 p. (În jurul lumii).
- Maghidovici, I. P. *Istoria descoperirilor geografice*. Editura științifică, 1959, p. 552-563, 694-705, 820.
- Maufrais, R. *Aventuri la Mato Grosso*. Editura tineretului, 1959. 192 p. (În jurul lumii).
- Sidorovici, A. și Brucan, S. *America văzută de aproape*. Editura tineretului, 1962. 232 p. (În jurul lumii).
- Văillant, G. *Civilizația aztecă*. Editura științifică, 1964. 288 p.
- Verne, J. *Istoria marilor descoperiri*. Editura științifică, 1963. 2 vol. Vol. 1: p. 78-114, 152-185, 330-365; vol. 2: p. 124-138, 231-289.
- Waisbard, R. și Waisbard S. *Mumiile din Peru*. Editura științifică, 1965. 234 p.

Europa

- Andrieș, M. G. *Italia*. Editura științifică, 1963. 448 p. (Pe harta lumii).
- Baltazar, C. *Austria*. Editura științifică, 1965. 253 p. (Pe harta lumii).
- Botez, D. *Prin URSS*. Editura tineretului, 1960. 192 p. (În jurul lumii).
- Corbea, D. *De peste țări și mări*. Editura tineretului, 1959. 125 p. (În jurul lumii).
- Grigorescu, I. *Pasărea Fenix, 2 ani în Polonia populară*. Editura tineretului, 1961. 150 p. (În jurul lumii).
- O'razov, S. *Londra*. Editura tineretului, 1958. 167 p. (În jurul lumii).
- Pădureleanu, M. *Marea Britanie*. Editura științifică, 1963. 309 p. (Pe harta lumii).
- Popescu, D. *Drumuri europene*. Editura tineretului, 1965. 229 p.
- Sărăteanu, L. *Acasă la...* Editura tineretului, 1964. 194 p. (În jurul lumii).
- Stancu, H. *Călătorind prin țările nordului*. Editura tineretului, 1960. 208 p. (În jurul lumii).
- Șiperco, Al. *Note de drum*. Editura tineretului, 1950. 326 p. (În jurul lumii).
- Șiperco, Al. *Prin Grecia*. Editura tineretului, 1950. 326 p. (În jurul lumii).
- Urbanczyk, A. *Cu pluta pe Baltica*. Editura tineretului, 1963. 167 p. (În jurul lumii).

America

- Andrieș, M. G. *Indienii din Mato Grosso*. Editura tineretului, 1967. 184 p. (Oameni și locuri).
- Andrieș, M. G. *Pielele Roșii*. Editura tineretului, 1966. 147 p. (Oameni și locuri).
- Arletty, A. *Trampeador*. Editura științifică, 1967. 185 p.
- Cricoveanu, C. *Chile*. Editura științifică, 1966. 190 p. (Pe harta lumii).

B. EXPLORÎND CONTINENTELE

Africa

- Baranov, P. A. *Prin Africa tropicală*. Editura științifică, 1959. 262 p.
- Behounek, F. *La nord de Zambezi*. Editura tineretului, 1963. 248 p.
- Davidson, B. *Mama neagră*. Editura politică, 1967. 352 p.
- Davy, A. *Cu calacele pe Nil*. Editura științifică, 1966. 278 p.
- Giurcăneanu, C. *Etiopia*. Editura științifică, 1966. 190 p. (Pe harta lumii).
- Hilt, V. și Popovici, I. *Cum au cunoscut oamenii Pământul*. Editura științifică, 1967. 311 p.
- Lecca, A. *Un român în Africa*. Editura tineretului, 1960. 190 p. (Mari descoperiri, mari călătorii).
- Linde, G. și Bretschneider, E. *Inainte de venirea omului alb*. Editura științifică, 1967. 392 p.
- Livingstone, D. *Călătorii și cercetări în Africa de Sud*. Editura științifică, 1963. 395 p.
- Matei, H. *Pigmeii*. Editura tineretului, 1965. 136 p. (Oameni și locuri).
- Maghidovici, I. P. *Istoria descoperirilor geografice*. Editura științifică, 1959. p. 20-31, 49, 119-138, 548-552, 713-718.
- Pop, E. *Bate tam-tam-ul pe Niger*. Editura tineretului, 1963. 200 p. (În jurul lumii).
- Radian, L. *Senegal*. Editura științifică, 1966. 209 p. (Pe harta lumii).
- Verne, J. *Istoria marilor descoperiri*. Editura științifică, 1963. 2 vol. Vol. 2 : p. 71-92, 214-231.
- Voleđi, I. *Republica Malgașă*. Editura științifică, 1964. 282 p. (Pe harta lumii).
- Vulcănescu, R. *Boșimani*. Editura tineretului, 1967. 160 p. (Oameni și locuri).
- Zaharia Gonceim, M. *Piramida îngropată*. Editura științifică, 1959. 130 p.

Australia și Oceania

- Danielson, B. *Expediția Bumerang*. Editura științifică, 1966. 253 p.
- Danielson, B. *Insulele pierdute*. Editura tineretului, 1964. 238 p.
- Doru, B. *Maorii*. Editura tineretului, 1966. 158 p. (Oameni și locuri).
- Gaisseau, P. D. *Shangri-la - vale pierdută în preistorie*. Editura științifică, 1966. 189 p.
- Iaru, G. *Băstinașii Australiei*. Editura tineretului, 1967. 159 p. (Oameni și locuri).
- Maghidovici, I. P. *Istoria descoperirilor geografice*. Editura științifică, 1959. p. 585-606, 733-747, 819.
- Mountford, Ch. *Oameni negri și nisipuri roșii*. Editura științifică, 1962. 200 p.
- Petrescu, I. *Lustanții*. Editura tineretului, 1967. 177 p. (Mari descoperiri, mari călătorii).
- Vlăduțiu, I. *Polinezienii*. Editura tineretului, 1967. 192 p. (Oameni și locuri).

Asia

- Buzilă, B. *În împințirea soarelui*. Editura tineretului, 1959. 208 p. (În jurul lumii).
- Giurcăneanu, C. și Mocanu, C. *Pe urmele lui Marco Polo*. Editura științifică, 1964. 78 p. (Mari descoperiri).
- Maghidovici, I. P. *Istoria descoperirilor geografice*. Editura științifică, 1959. p. 90-98, 227-235, 497-506, 538-548, 656-693, 813-819.
- Minzu, R. *Itinerar coreean*. Editura tineretului, 1958. 323 p. (În jurul lumii).
- Nicolau, R. *Străbătând India*. Editura tineretului, 1959. 144 p. (În jurul lumii).
- Popescu, G. *Iranul*. Editura științifică, 1964. 264 p. (Pe harta lumii).
- Prievalschi, N. M. *Călătorii*. Editura științifică, 1963. 258 p.
- Sichrowski, H. *India își șterge lacrimile*. Editura tineretului, 1962. 340 p. (În jurul lumii).
- Simonov, L. *Note de drum din Japonia*. Editura tineretului, 1962. 125 p. (În jurul lumii).

Verne, J. *Istoria marilor descoperiri*. Editura științifică, 1963. 2 vol. Vol. 1 : p. 30-60; vol. 2 : p. 92-124.

C. ÎNĂLȚIMILE ȘI ADÎNCURILE

- Bleahu, M., Bogdan, M. și Epuran, G. *Himalaia - Cucerirea giganților lumii*. Editura științifică, 1965. 398 p.
- Cousteau, J. Y. și Dumas, F. *Lumea tăcerii*. Editura științifică, 1966. 222 p.
- Fritz, R. *Tigrii din Himalaia*. Editura tineretului, 1961. 239 p.
- Gorski, N. N. *Tainele oceanului*. Editura științifică, 1963. 232 p.
- Hillary, E. *Înaltă aventură*. Editura științifică, 1965. 260 p.
- Kotzebue, O. *Pe oceanele lumii*. Editura științifică, 1961. 282 p.
- Kreps, E. M. *Pe „Viteaz” spre insulele Oceanului Pacific*. Editura științifică, 1961. 235 p.
- Lutii, Rivoire, P. *Spre cucerirea adîncurilor mării*. Editura științifică, 1959. 185 p.

D. VULCANII

- Petrescu, G. *Despre cutremurele de pământ și regiunile seismice în țara noastră*. Editura tineretului, 1955. 80 p. (S.R.S.C., 108).
- Tazieff, H. *Cînd pământul se cutremură*. Editura științifică, 1965. 224 p.
- Tazieff, H. *Întîlniri cu diavolul*. Editura științifică, 1963. 96 p.

E. DINCOLO DE CERURILE POLARE

- Badighin, K. *Printre gheturile Arcticii*. Editura științifică, 1962. 230 p.
- Cucu, V. și Iancu, D. *Laponii*. Editura tineretului, 1968. 152 p.
- Frenchen, P. *Vinătorii din golful Melville*. Editura științifică, 1963. 283 p.
- Hilt, V. și Popovici, I. *Cum au cunoscut oamenii Pământul*. Editura științifică, 1967. 311 p.
- Lecca, A. *Eschimoșii*. Editura tineretului, 1966. 164 p. (Oameni și locuri).
- Maghidovici, I. P. *Istoria descoperirilor geografice*. Editura științifică, 1959. p. 606-617, 642-649, 747-810, 821-867.
- Nansen, F. *Prin noapte și gheață*. Editura științifică, 1962. 562 p.
- Nansen, F. *Spre pol*. Editura tineretului, 1956. 283 p.
- Pytheas. *Insemnări de călătorie*. Editura științifică, 1965. 229 p.
- Racoviță, E. *Spre Sud*. Editura tineretului, 1958. 120 p.
- Smuul, I. *Cartea gheturilor*. Editura științifică, 1961. 423 p.
- Talanov, A. Nansen. Editura tineretului, 1961. 311 p. (Oameni de seamă).
- Tresnicov, A. F. *Istoria descoperirii și cercetării Antarctidei*. Editura științifică, 1965. 471 p.
- Verne, J. *Istoria marilor descoperiri*. Editura științifică, 1963. 2 vol. Vol. 1 : p. 227-246; vol. 2 : p. 383-449.

Notă.

- În completare, pentru diverse probleme de ordin general pot fi folosite următoarele lucrări :
- Hilt, V. *Călători și exploratori români pe meleaguri îndepărtate*. Editura științifică, 1961. 120 p.
- Lecca, A. *Geografie distractivă*. Editura tineretului, 1966. 237 p.
- Sîrbu, M. *Descoperiri geografice în secolul XX*. Editura științifică, 1965. 96 p. (Mari descoperiri).
- Tebeică, V. *Străbătînd lumea*. Editura științifică, 1962. 382 p.

Dorin IANCU

Introducerea normelor de lucru la unele operații tehnice în bibliotecile din regiunea Ploiești

Amploarea și complexitatea sarcinilor cărora bibliotecile publice din țara noastră trebuie să le răspundă au avansat în prim plan aspectele legate de calitatea controlului activității și de o mai judicioasă valorificare a potențialului de muncă existent.

Cerințele noi care stau în fața bibliotecilor publice din țara noastră și-au găsit exprimarea în regulamentele pentru organizarea bibliotecilor regionale, raionale și orașenești, apărute în anul 1966, care consfințesc necesitatea depășirii stadiului de improvizație și trecerea la o organizare științifică a muncii.

Regulamentele de organizare și funcționare exprimă însă — în ultimă instanță — evoluția cerințelor cititorilor față de aceste instituții culturale. În bibliotecile regionale și raionale, alături de cititorul venit numai pentru a împrumuta o carte de divertisment apare, tot mai frecvent, cititorul venit pentru a studia, pentru a se informa. Acest cititor arată exigențe noi, sporite, cărora numai un aparat și un fond de informare bine pus la punct, o prezentare organizată a colecțiilor, vădind o concepție științifică, și o îndrumare competentă pot să-i facă față. Bibliotecile trebuie să aibă mereu în vedere că în condițiile actuale de dezvoltare a orașelor patriei noastre, organizarea studiului în bibliotecă are un ecou direct în creșterea potențialului intelectual, științific, al specialiștilor pe plan local.

În regiunea Ploiești și în cadrul Bibliotecii regionale „N. Iorga”, măsurile impuse de reorganizarea serviciilor și secțiilor conform noilor regulamente s-au suprapus unor vechi preocupări ale conducerii bibliotecii pentru stabilirea unor cifre de control asupra muncii efectuate, preocupări izvorâte din constatarea, an de an, a unor mari deficiențe și lacune existente în munca tehnică de bibliotecă. În primul rând se simțea nevoia redimensionării unor operații în procesul de prelucrare din biblioteca regională; cu toată organizarea strictă pe servicii și secții, mai persistau încă anumite paralelisme sau inconsecvențe, se mai constata existența unor timpi morți, care nu puteau fi eliminați decât prin prezența fizică a unui „șef”. Înlăturarea disciplinei în muncă și stabilirea unui program exact de sarcini erau imperioase cerute pentru elaborarea unui plan de perspectivă mai larg.

S-a simțit, de asemenea, nevoia evaluării timpului de muncă afectat operațiilor de tehnică de bibliotecă în special în bibliotecile mici — de genul celor orașenești sau comunale — care lucrau la voia hazardului și care nu simțeau în nici un fel obligativitatea organizării fondului de cărți încredințat. Căci, din păcate, persistă încă impresia că bibliotecile comunale din regiunea Ploiești sînt într-o fază perpetuu „incipientă”, iar bibliotecile raionale — și chiar cea regională — s-au obișnuit să considere această situație, dacă nu normală, cel puțin fatalmente tolerabilă. Și dacă la celelalte categorii de bibliotecă argumentul „aglomerării” cu alte sarcini (muncă de teren, frecvență mare a cititorilor) putea fi invocat, fără a constitui totuși o bază reală de justificare, în bibliotecile comunale aceste pretexte nici nu puteau fi aduse în discuție.

În vederea localizării și lichidării deficiențelor și lacunelor constatate deja sporadic la nivel raional și comunal, Biblioteca „N. Iorga” a organizat, în cursul lunii aprilie 1967, o brigadă de control formată din zece specialiști — șefi de servicii și metodiști din biblioteca regională — care a cuprins, pe baza unui plan amănunțit, toate sectoarele de activitate din bibliotecile raionale și care a avut, în subsidiar, și misiunea de a efectua sonaje cu privire la încadrarea în timp a unor operații principale, comune tuturor unităților.

Concluziile rezultate din efectuarea controlului s-au concretizat într-un raport general, în care au fost găsite ca definatorii următoarele caracteristici negative: lipsa unui program de perspectivă și a unui orizont profesional, derivind dintr-o insuficiență cunoaștere și aplicare a regulamentelor de organizare și funcționare și dintr-o planificare defectuoasă datorită inexistenței unor cifre reale de calcul; o discontinuitate accentuată în ierarhizarea operațiilor, stabilirea unui circuit nerațional al cărții în prelucrare, ducînd la suprapuneri de sarcini și folosirea inechitabilă a lucrătorilor; diluarea răspunderii personale la întregul colectiv (munca în colectiv fiind înțeleasă, în mod eronat, ca lipsă de răspundere personală). Aceste deficiențe organizatorice sau de principiu creau aspectul fals al unei supraaglomerări permanente de la adăpostul căreia se lansau justificările nu numai pentru neînlăturarea lipsurilor moștenite din trecut, dar chiar și pentru neîndeplinirea sarcinilor curente de prelucrare. Diferitele motivații pentru neîndeplinirea obiectivelor de muncă își găseau un izvor bogat de alimentare în invocarea

incompetenței sau fluctuației cadrelor, neobservându-se că tocmai lucrătorii cei mai nepriecuți erau puși să efectueze, în general, toate operațiile tehnice sau de îndrumare.

Am insistat atât de mult asupra motivelor — în esență a deficiențelor — care ne-au determinat să trecem la experimentarea normării, deoarece sintem de părere că ele nu sînt proprii numai bibliotecilor publice din regiunea Ploiești, ci și altor biblioteci.

Concluziile desprinse din activitatea brigăzii de control au confirmat unele convingeri mai vechi ale noastre că numai trecerea la un stadiu nou, științific de organizare a muncii, bazat pe norme stricte, poate duce la lichidarea, în timp, a neajunsurilor constatate.

După studierea materialului bibliografic adecvat și examinarea experienței altor țări în problema propusă, conducerea bibliotecii regionale a lansat un apel către toți salariații instituției pentru găsirea celor mai bune soluții de raționalizare și normare. Pentru fixarea cadrului de muncă și determinarea exactă în timp a operațiilor, experimentele pe plan regional au comportat următoarele faze: identificarea și nomenclaturizarea tuturor operațiilor tehnice de bibliotecă; repartizarea lor pe fiecare lucrător în parte; fotografierea ale timpului de muncă și cronometrări; calcule ale timpului mediu de muncă, ținându-se seama de toți factorii care pot influența norma propusă: studiile de cultură generală și studiile de specialitate; cunoașterea — sau necunoașterea — unor limbi străine; gradul de pregătire, vechimea și continuitatea în munca respectivă și în munca de bibliotecă în general; aptitudinile și afinitățile electiv; mediul ambiant în care lucrătorul își desfășoară activitatea; vârsta și sexul; randamentul la diferite ore ale zilei și în diferite zile ale săptămîinii; diferențierea în timp a unor operații comportînd efort intelectual față de cele care cer efort fizic; succesiunea unor operații, vizînd crearea de reflexe. Toate acestea au fost întreprinse cu scopul ca experimentul să fie cît mai obiectiv, tinzînd să se identifice cu testul.

După epuizarea perioadei de documentare și experimentare în biblioteca regională, perioadă care a cuprins întreg trimestrul I al anului 1967, s-a definitivat un proiect de normare a operațiilor de bibliotecă care a fost prezentat în cadrul unei consfătuiri cu activul bibliotecilor raionale, ținută la Tîrgoviște, între 10—11 iunie 1967¹⁾. Cu această ocazie s-a lansat prima normă complexă orientativă, aplicabilă în procesul de prelucrare a colecțiilor: considerînd că într-o bibliotecă raională intră în medie 300 de cărți lunar (dintre care 80 de titluri efective), ansamblul operațiilor de prelucrare va putea fi efectuat de un lucrător în 72 de ore de muncă, respectiv 9 zile. Amplificînd raționamentul, rezultă că, într-un an, un salariat va avea nevoie pentru prelucrarea a 3 600 de cărți — media achizițiilor anuale — de 108 zile. În aceeași consfătuire a fost expusă și o schemă de organizare a activității de prelucrare, pentru a uniformiza într-o oarecare măsură operațiile propuse spre normare. S-au înmînat, de asemenea, participanților formulare pentru fotografierea timpului de muncă și pentru defalcarea operațiilor, cu mențiunea ca fiecare bibliotecă raională să adauge aspectele specifice, pentru a surprinde și eventualele deficiențe din circuitul de prelucrare, ca și carentele în calificare (vezi modelul nr. 1 — fișa de fotografiere a timpilor de muncă).

Model 1

Nr. crt.	Denumirea operației	Timp efectiv lucrat		Cantitatea (în unități)	Timpi normați
		Ora începerii	Ora încetării		
Numele lucrătorului:					
Date cu privire la pregătirea, calificarea profesională, vechimea în muncă etc. a lucrătorului:					
Numele celui care a efectuat cronometrarea:					

Pe plan raional, experimentul a durat patru luni, după care fiecare bibliotecă raională a trimis bibliotecii regionale foile de calcul însoțite de sugestii, observații, îmbunătățiri. În cazurile de perfectă justificare, s-au operat ameliorările propuse, în dorința generalizării acestui normativ pe întreaga rețea a bibliotecilor publice ploieștene.

¹⁾ Vezi: *Măsuri de raționalizare a muncii*, Consfătuirea de la Tîrgoviște organizată de Biblioteca regională „N. Iorga”—Ploiești. În: *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 9, sep 1967, p. 536—538.

În ultima fază a experimentului s-au calculat norme de timp și de muncă pe operații și lucrători, pentru bibliotecile raionale, și norme complexe, pentru un singur lucrător, pentru bibliotecile orașenești și comunale.

Definitivate din punct de vedere al timpilor de muncă, normele au fost propuse de biblioteca regională și avizate spre aplicare de Comitetul executiv al Sfatului popular regional Ploiești, devenind astfel obligatorii pentru toate bibliotecile publice din cuprinsul regiunii, începând cu luna noiembrie 1967. Normativul cuprinde în prezent 74 de operații.

Pentru exemplificare, redăm un fragment din acest normativ privind descrierea publicațiilor²⁾ (vezi modelul nr. 2).

Model 2

Nr. crt.	Denumirea operației	Unitate de evidență	Normă pe oră
	III. Descriere. Redactarea catalogului alfabetic		
22.	Întocmirea fișei pentru catalogul alfabetic general de serviciu	fișă	9
24.	Redactarea fișei topografice	fișă	30
26.	Descrierea publicațiilor (cărți, periodice, lucrări în serie)		
	a. În limba română	fișă	9
	b. În alte limbi	fișă	7
	— În cazul catalogării unor lucrări vechi, cu o descriere complicată		
	a. În limba română	fișă	5
	b. În alte limbi	fișă	4
27.	Redactarea fișelor complementare		
	a. În limba română	fișă	14
	b. În alte limbi	fișă	12
	c. Pe baza fișei tipărite etc. etc.	fișă	40

Considerăm normele stabilite în prezent ca valabile doar pentru o anumită perioadă de timp, adaptate la gradul scăzut de specializare constatată în etapa prezentă, la inexistența unei experiențe în organizarea științifică a muncii și în condițiile unei slabe mecanizări și centralizări a operațiilor care se repetă de la unitate la unitate. Normativul este susceptibil de îmbunătățire, în raport cu generalizarea lui și pe măsura înlăturării factorilor deficițari menționați mai sus.

Efectele aplicării normelor de muncă nu au întârziat să se arate, atât în biblioteca regională, cât și în bibliotecile raionale.

În primul rând, costul prelucrării unei cărți achiziționate de bibliotecă a scăzut simțitor, prin înlăturarea timpilor morți care prelungeau neproductiv timpul afectat unei munci. O perioadă mai îndelungată de aplicare ne va permite să efectuăm calcule exacte în această privință.

Peste tot se constată o impulsie în întregului proces de producție, o atmosferă de muncă mai accentuată, întărirea disciplinei și creșterea responsabilității personale. Calitatea muncii, prin delimitarea și cunoașterea precisă a operațiilor, a crescut mult.

²⁾ Nota red. În forma actuală, normativul aplicat de Biblioteca „N. Iorga” nu cuprinde și norme de timp, fără de care este greu să se stabilească cifra totală a timpilor necesari pentru efectuarea diferitelor operații. Pentru a afla norma de timp pentru o anumită unitate de evidență, se împart cele 60 de minute ale unei ore la norma de timp stabilită; de exemplu, la pct. 26 Descrierea publicațiilor, norma de timp este următoarea: pentru publicații în limba română $\frac{60'}{9} = 6' 40''$; pentru publicații în limbi străine $\frac{60'}{7} = 8' 34''$.

S-a putut trece la o planificare realistă, bazată pe calcule precise, vizînd și obiective de perspectivă mai îndelungată, pentru eliminarea deficiențelor inerente unei munci insuficient organizate științific (prelucrarea operativă și ritmică a fondurilor de carte veche; revizuirea sistemului de cataloage; redistribuirea fondurilor de publicații și verificarea lor etc.).

S-a putut realiza o armonie și un echilibru în repartizarea sarcinilor individuale, ca și o conturare mai precisă a atribuțiilor individuale. De asemenea, s-a creat posibilitatea unui control eficient și susținut asupra îndeplinirii sarcinilor și s-au putut stabili cu mai multă obiectivitate criteriile de stimulare și promovare în muncă. Normele au scos în evidență necesitatea continuității într-o anumită activitate și avantajele vechimii în munca de bibliotecă; ele îl scot pe bibliotecar din rîndul „funcționarilor” fără un profil bine definit și îi profesionalizează meseria. Aceste norme creează lucrătorului un grad de securitate și de confort moral avansat, căci, avînd un program de muncă bine definit, el își poate justifica în cele mai bune condiții eficiența activității lui.

Calculul timpilor de muncă necesari pentru îndeplinirea sarcinilor în raport cu cerințele regulamentelor de organizare și funcționare, am ajuns la concluzia că bibliotecile publice din regiunea Ploiești nu dispun de un surplus de cadre, ci au manifestat doar o accentuată lipsă de raționalizare a muncii și de orientare în stabilirea unui program realist de activitate. Prin introducerea normării, în condițiile aceluiași scheme de personal, se pot aborda însă și alte sectoare majore de desfășurare a muncii, prevăzute în regulamente, dar inexistente pînă acum (ne referim, printre altele, la întărirea și chiar înființarea sectorului de informare, la realizarea mai perseverentă a bibliografiei locale, la întreprinderea unor studii și anchete pentru cunoașterea cerințelor de lectură ale populației și chiar la ridicarea calitativă a metodelor și formelor de popularizare a cărții).

Acțiunea de normare a împins pe prim plan necesitatea transformării în realitate a unor vechi deciderate. În primul rînd a reactualizat — într-un mod dureros am putea spune — necesitatea recitării unui nou minim de tehnică de bibliotecă. În momentul de față nu există la îndemîna bibliotecarilor începători³⁾ decît acel minim — prea minim — editat în 1959, de mult învechit și contrazis chiar în „Consultațiile” din *Revista bibliotecilor*, care totuși nu pot fi invocate ca acte normative în fața organelor de control. Un minim care să statueze norme unitare de tehnică de bibliotecă și criterii unice în stabilirea ierarhiei și metodicii lucrărilor tehnice este absolut indispensabil în actualul moment de organizare a procesului de muncă.

Procesul de normare a readus în discuție problema reorganizării cursurilor de calificare și, pe plan regional, au fost deja luate unele măsuri necesare⁴⁾. Este cazul însă să fie licheidată dificila problemă (încă nerezolvată sau nerezolvabilă?!) a perfecționării învățămîntului de specialitate.

Normarea a subliniat actualitatea cercetării celor mai adecvate modalități pentru realizarea centralizată a operațiilor de prelucrare comune tuturor bibliotecilor. Prin această centralizare înțelegem simultaneitate în apariția cărții și a fișei tipărite, editarea de tiraje diferențiate pentru biblioteci (cu exemplare suprapertate, legate, avînd deja lipite buzunărașul pentru fișa cărții, foaia de termen și bulina pentru cotă) și simplificarea întregului arsenal de formulare, în vigoare astăzi în evidență.

Socotim că începutul realizat de noi poate fi amplificat și generalizat dacă și celelalte biblioteci se vor arăta interesate și își vor aduce contribuția în experimentarea și — implicit — îmbunătățirea normelor stabilite de noi.

Concluziile izvorite din generalizarea acestui experiment pot constitui premisa alcătuirii unui plan de normare în atenția Comisiei bibliotecilor din cadrul Consiliului așezămîntelor culturale și a Asociației bibliotecarilor, care să ducă la stabilirea unui normativ unic și obligatoriu, atît de necesar în organizarea științifică a muncii în biblioteci.

Gh. MAXIN

directorul Bibliotecii
regionale „N. Iorga”
Ploiești

S. PETCU

șef serviciu, Biblioteca
regională „Nicolae Iorga”
Ploiești

³⁾ „la îndemîna...” este o figură de stil, pentru că, în realitate, în foarte puține biblioteci publice mai poți găsi înfrînta raritatea editorială care o constituie astăzi Minimul de tehnică de bibliotecă.

⁴⁾ În aprilie 1967 s-au ținut cursuri de specializare cu lucrătorii raionali din sectorul de prelucrare; s-a elaborat planul unor cursuri de perfecționare pe 1967—1968 cu toți lucrătorii bibliotecii regionale, cursuri blînare începute deja în luna octombrie; în luna decembrie a avut loc un curs de inițiere pentru bibliotecarii comunali nou angajați.

Observații și propuneri privind VOCABULARUL DE BIBLIOLOGIE (I)

Ediția 1966

Socotind că lucrarea *Vocabular de bibliologie* (1966) este unanim apreciată, în rîndurile ce urmează mă voi mărgini la semnalarea unor lipsuri incidentale sau de importanță secundară, a căror înlăturare, eventual cu ajutorul propunerilor făcute, ar îmbunătăți-o.

A. OMISIUNI DE CUVINTE

AMBALAJ (pentru definiție, vezi dicționarele uzuale).

Are contingentă cu bibliologia în măsura în care învește cărți în mod specific (bänderolă, plic etc.) sau conține texte (de ex. punga discului Argezi) și ilustrații.

BIBLIOTECA-MATCA. Bibliotecă fixă pe lingă care activează biblioteci mobile.

BUN DE CULES. Formulă prin care autorul, editura, redacția etc. aprobă cu legerea unui manuscris.

CAP DE TABEL. 1. Textul explicativ al conținutului fiecărei coloane a unui tabel, aflat de obicei pe primul rînd al lui (pe primele rînduri ale lui), eventual completat sau înlocuit cu numărul de ordine al coloanelor, și totdeauna însoțit de liniatura corespunzătoare. 2. Numai liniatura corespunzătoare (de la 1).

COALĂ DE PRODUCȚIE. 1. Coală tipărită în cadrul tirajului. 2. Pluralul coli de producție se folosește pentru a denumi faza de producție dintre tipărire și legat.

CORESPONDENT VOLUNTAR. Persoană care, fără a fi determinată de sarcini profesionale sau de preocuparea de a obține o remunerare, trimite informații și comentarii presei.

DICTA (respectiv **DICTARE**) (definiție în dicționarele uzuale).

DICTIONAR ORTOEPIC. Dictionar care arată cum trebuie pronunțate corect cuvintele, în special cele a căror pronunțare variază.

EGIDĂ. Patronarea cărții de către o instituție științifică, în general de către o persoană juridică.

EMBLEMĂ. Desen simbolic, tipărit de obicei pe foaia de titlu, ca semn distinctiv al instituției (congresului etc.) sub egida căreia apare cartea.

FANION. Filă dintr-o publicație, de obicei dintr-un număr de revistă științifică, avînd o lățime mai mică decît lățimea publicației, de cele mai multe ori o lățime egală cu lungimea unui fișe de format standardizat (internațional), menită a fi inclusă prin decupare și lipire în fișierele de articole. Fiecare asemenea decupare cuprinde datele bibliografice ale cite unui articol din revistă, rezumatul lui, traducerea rezumatului în diferite limbi de circulație. Sin. *steguleț*.

FĂRĂ LOCALITATE (prescurtat *f.l.*). Fără indicarea pe carte a localității unde a apărut. Mențione folosită în notițele bibliografice.

FLUTURĂȘ. 1. Erată cuprinzînd îndreptări privind o singură pagină, aplicată în dreptul acelei pagini. 2. (prin extindere). Completări ale unei file de manuscris dactilografiat prin dactilografieri parțiale prinse de marginea stîngă a filei (dacă adaugă) sau lipite peste vechiul text dactilografiat (dacă înlocuiește).

GAZETAR și **GAZETĂRIE** (definite legat de cuvîntul *gazetă*, dar în concordanță cu observațiile care se vor face pentru cuvintele *ziarist* și *ziaristică*).

INEDIT. Scriere sau ilustrație necditată.

INFRA (lat., prescurtat: *inf.*) „mai jos”. Cuvînt folosit cu înțeles de trimitere la un text care urmează (completat, de obicei, prin numărul paginii, al diviziunii etc.).

IN-PLANO. Tipăritură pe coală neîmpăturită (foaie volantă, carte). La format egal de coală, in-plano reprezintă un format de două ori mai mare decît un in-folio, de patru ori mai mare decît un in-quarto etc.

JURNALIST. 1. Ziarist [urmînd a se ține seama și de observațiile făcute la *ziarist*]. 2. (necrecomandat). Vinzător ambulănt al presei (ziare, gazete în general).

JURNALISTICĂ [a se ține seama în definiție de observațiile făcute la definiția cuvîntului *ziaristică*].

MACHETĂ. 1. Carte, de obicei avînd o circulație restrînsă, apărută înainte de definitivarea manuscrisului (modalitate de editare aplicată în cazul lucrărilor elaborate pe baza unei mari participări). 2. [reprodus după *STAS. 6590—62*]. Schiță sau îndrumare schematică pentru așezarea textului și a figurilor pe paginile unei publicații.

MANȘETĂ BIBLIOGRAFICĂ. „Înșuire într-o anumită ordine a elementelor bibliografice principale ale unui număr periodic necesare identificării sau citării periodicului respectiv” [*STAS 6590—62*], tipărită de obicei în partea de jos a copertei exterioare (alteori pe pagina 4 a acestei coperte) menită a ajuta pe bibliografi la ușoara identificare și clasare a periodicului.

OPERE CITATO (lat., prescurtat: *op. cit.*). „La lucrarea citată”. Text folosit pentru a nu mai repeta o trimitere bibliografică a aceluiași autor.

PERIE. Probă de tipar, în șpalt(uri) sau în „pagini”, utilizată de obicei la îndreptarea greșelilor strecurate în zar. Sin. *corectură* (2).

POST SCRIPTUM (lat., prescurtat: *P. S.*). „După scris(oare)”. 1. Adaos sau mențiune la sfîrșitul unei scrieri. 2. Postscriptum (1) la sfîrșitul unei publicații; sin. *postfață*.

PRECIS. Carte de mici dimensiuni în care se prezintă pe scurt și consistent un subiect vast.

REDACTOR RESPONSABIL. 1. (legat de sensul 1 al cuvîntului *redactor*). Persoana care coordonează activitatea colectivului de autori, avînd sau neavînd sarcină proprie de autor pentru o parte din lucrare. 2. (legat de sensul 2 al cuvîntului *redactor*). Lucrătorul unei edituri care răspunde față de editură de o anumită carte, respectiv lucrătorul colectivului permanent al unui periodic care răspunde de acel periodic.

REFERAT BIBLIOGRAFIC (v. definiția din *STAS 6442—61*).

RUBRICARE. 1. Activitatea redacțională de clasare a materialelor unui periodic pe rubrici (prin introducerea acestui termen, ar deveni inutil termenul *rubricat* aflat în prezent în dicționar). 2. Activitate tehnoredacțională de punere în evidență a titlurilor în raport de con-

ținutul și de icarhia lor, operație care se realizează practic cu ajutorul tablei analitice de materii.

STEGULEȚ. v. *fanion*.

SUPRA (lat., prescurtat: *sup.*) „mai jos”. Cuvînt cu înțeles de trimitere la un text care precede (completat, de obicei, prin numărul paginii, al diviziunii etc.).

TABEL, var. TABELĂ, TABLOU. 1. Sistem de liniaturi, orizontale și verticale, cu ajutorul cărora se poate prezenta simplificat un text. 2. Ansamblul corespunzător de liniatură și de text.

TABLĂ ANALITICĂ DE MATERII. Tabla de materie a manuscrisului cuprinzînd toate gradele de diviziune ale lui, cu arătarea ierarhiei diviziunilor, menită a servi tehnoredactorului la rubricare (2).

VERTATUR (lat.) „Să fie întors”. Vechi semn de corectură la tipar, născut din degenerarea literii V; folosit în trecut pentru a arăta că trebuie inversată litera sau partea din text indicată astfel.

De asemenea, ar mai trebui introduse următoarele cuvinte ale căror noțiuni există în dicționar numai prin sinonimele lor (care se arată în paranteză și cu care s-ar corela): A.B.C. și ABECE (*abecedă* 2), CASEȚĂ TEHNICĂ (*casetă* 1), CIORNĂ (*concept*), CİRLIGE (*paranteze ascușite*), COALĂ EDITORIALĂ (*coală de editură*), CORRIGENDA (erată), CROȘETE (*ghilimele « »*). LEGĂTURA JUMĂTATE (IN PIELE etc.) (*semilegătură în piele* etc.), MAXIMĂ (*dicton*), NOTĂ DE PICIOR (*notă din subsol*). NOTĂ TEHNOREDACȚIONALĂ (*casetă* 1), NOTĂ TIPOGRAFICĂ (*casetă* 1), PARANTEZE PATRATE (*paranteze drepte*), PUBLICAȚIE SERIALĂ (*serie* 1), A RĂRI (*a spația*), SEMINEGRE (*aldine* 1), SEMNAL (*exemplar semnal*), SENTINȚĂ (*dicton*), VOCABULAR (*glosar, dicționar*); de asemenea, următoarele cuvinte ale căror opusuri există în dicționar (se arată în paranteză opusurile, cu care s-ar corela): ALBE pe de o parte, COMPACTE sau NEGRE pe de altă parte (*aldine* sau *seminegre*); DE RIND (*capitale*); A STRINGE (*a spația*).

Alături de cuvintele *hirtie, carton, piele*, ar mai trebui adăugate următoarele nume de materiale: PINZĂ, PEGAMOID (cuvînt folosit de *Vocabular* în forma *pergamoid* cu ocazia prezentării cuvîntului *scoarță*), RELUTEX etc.

Socotesc necesară introducerea unor cuvinte străine devenite de circulație universală: PREPRINT, WHO'S WHO etc.

Deși concep separat un *Dicționar al industriei poligrafice*, totuși sînt de părere ca să apară, și într-un *Vocabular de bi-*

biologie, acele denumiri ale obiectelor industriale poligrafice care se înfățișează direct în cartea tipărită. **Așadar, un vocabular de bibliologie** nu va cuprinde — cum nici nu cuprinde de altfel *Vocabularul* în discuție — cuvinte ca *mașină, culagaie, valuri* (Arghezi, *Scieri*, vol. 6, p. 20), termeni care ar urma să apară numai în *Dicționarul industriei poligrafice*, dar va trebui să includă, cu consecvență, numele corpurilor de literă (astfel, actualul *Vocabular* nu include: *borges*, var. *borgis* — literă de tipar, măsurând, în înălțime, 9 puncte tipografice; *canon mare* — 48 puncte; *canon mic* — 36 puncte; *colonel* — 7 puncte; *dublu cicero* — 24 puncte; *dublu mil(t)el* — 32 puncte; *mil(t)el* — 16 puncte; *tertia*, var. *tertia* — 20 puncte; tot astfel, *ghert* sau *pătrișor* — spațiul alb dintre litere egal cu lățimea corpului de literă folosit) și chiar al caracterului de literă, elemente care de multe ori ajută pe bibliograf să identifice tipografia și data unei publicații; în acest spirit, merit a asigura unitatea de terminologie, o limbă comună între tipograf și bibliotecar pentru toate noțiunile comune, fără pericolul sinonimelor și omonimelor, cred că ar fi trebuit să fie consultate dicționarele existente pentru uzul tipografilor, începând cu cel al lui Petre Ispirescu, recent publicat cu adnotările lui Virgil Molin (Molin, Virgil. *Încercări de lexicografie tipografică* [:] *Pe marginea unui început de vocabular tipografic al lui Petru Ispirescu*, în: *Limba română*, 14, 1965, p. 251—261 și 317—327), și continuând cu cele trecute la sfârșitul manualelor pentru tipografi (Ionescu, George *Călăuza tipografului*. București, Carol Göbl, 1906 etc.), și tot astfel *STAS 6027—59* privind terminologia tipografică. Mai important este ca fiecărui termen să i se asigure cel puțin un loc în seria dicționarelor de specialitate, printre care se numără și *Vocabularul de bibliologie*, decît să ne temem că un astfel de termen ar putea apărea în două asemenea dicționare. Uneori e chiar necesar ca același termen să apară în două sau mai multe dicționare de specialitate, aceasta punînd în evidență condiționarea lui de mai multe sisteme lexicale, fiecare dintre sisteme exercitînd asupra termenului o influență proprie.

Dar specializarea dicționarelor nu trebuie să meargă totuși pînă unde merge specializarea oamenilor, și aceasta nu numai pentru evitarea paralelismelor în editare, ci — mai important — pentru a se evita ca pentru aceeași noțiune să apară în limbă două cuvinte în loc de unul sau ca unul și același cuvînt să fie folosit în două sensuri diferite. De aceea,

consider că *Vocabularul de bibliologie* trebuie să cuprindă toți termenii specifici legați de carte, toți termenii specifici folosiți de cei care concep, editează sau folosesc cartea: autor, ziarist și editor, arhivar și bibliotecar, documentalist și cititor. Argumentele, pentru această teză, nu se mărginesc numai la unitatea de terminologie: de multe ori aceeași persoană îndeplinește, succesiv sau concomitent, mai multe activități din cele enumerate; nu de puține ori în istorie, lucrări valoroase nu au ajuns la stadiul final, situație în care „manuscrisul” pregătit pentru tipar, șpalturile, „paginile” sau colile de producție au devenit pentru bibliotecar cartea; apoi, termenii de specialitate pentru o activitate sau alta sînt puțini, astfel că practic, neîncadrați într-un dicționar de bibliologie, ei ar rămîne neînregistrați, cu înțeles nesigur. Cu atît mai mult opinez ca *Vocabularul* să ia în considerație terminologia oficială în legătură cu cartea (mă refer, în primul rînd, la *STAS 6590—62*).

Iar dacă totuși s-ar considera că *Vocabularul* nu ar trebui, de pildă, să vorbească despre toți slujitorii cărții, ci numai despre *lucrătorul de bibliotecă*, vocabularul ar trebui să se numească de *biblioteconomie* iar nu de *bibliologie*.

Aș mai stărui pentru cuprinderea integrală a termenilor de specialitate arhaici, fie ei chiar nesiguri, de ex. (cf. *Dicționarul limbii române* (DLR) cetelnă — bibliotecă (sens probabil)).

În ce privește observațiile făcute de recenzenții precedenți în legătură cu raportul dintre *Vocabularul de bibliologie* și *Dicționarul limbii române moderne* (DLRM), mă raliez părerii acelor care consideră că *Vocabularul* trebuie să aibă în vedere DLRM (și DLR, bineînțeles), dar cred că trebuie să-l completeze și, cînd e necesar, să-l corecteze. Nu sînt, de exemplu, de acord cu situația în care vom găsi în *Dicționarul limbii române moderne* mai multe înțelesuri de specialitate la un cuvînt decît în însuși *Vocabularul* (vezi, de exemplu, cum e tratat cuvîntul *diagramă* în cele două dicționare). În mod similar, s-ar putea vorbi și de raportul dintre acest vocabular și celelalte dicționare, vocabulare și glossare românești; în această privință am putea constata, de exemplu, că, deși este citată lucrarea lui D. Russo, *Critica și tehnica edițiilor*, în subsolul căreia există un prețios glosar, termenul *stemă* sau înțelesul dat de Russo cuvîntului *sigle* nu au fost reținute de *Vocabular*.

STAREA CATALOAGELOR DIN BIBLIOTECILE RAIONALE ȘI ORĂȘENEȘTI ALE REGIUNII BACĂU

Scopul materialului de față este să prezinte într-o manieră realistă situația cataloagelor din bibliotecile raionale și orășenești ale regiunii Bacău și să formuleze pe această bază unele indicații cu caracter tehnic și organizatoric.

Responsabilitatea asupra organizării activității de catalogare variază în funcție de schema de încadrare a fiecărei biblioteci. La majoritatea bibliotecilor raionale, această sarcină este atribuită unui singur bibliotecar; doar la Moinești și la Tg. Ocna se persistă în incertitudinea atribuirii unei singure persoane a acestei munci. De altfel, din aceste biblioteci au fost trimiși la cursurile de specializare de la București directorul și, respectiv, bibliotecarul de la secția împrumut adulți, deși, la organizarea cataloagelor lucrează în mod efectiv metodiștii. La bibliotecile orășenești, de această sarcină răspunde nemijlocit directorul respectiv.

Pregătirea de specialitate a cadrelor care lucrează în acest sector este, în linii mari, corespunzătoare, constituind o premisă serioasă pentru asigurarea unei activități de calitate.

Sistemul de cataloage din aceste biblioteci este format din cele două cataloage de bază: alfabetic și sistematic; observațiile care urmează se referă doar la aceste două tipuri.

1. *Catalogul alfabetic* există ca atare în majoritatea bibliotecilor raionale și orășenești; la Adjud el se găsește într-o formă avansată de organizare; bibliotecile raionale Moinești și Tg. Ocna nu dispun încă de un asemenea catalog.

În cataloagele existente, fișa de bază este fișa tipărită și, din această cauză, organizarea catalogului alfabetic nu ar trebui să ridice probleme prea complicate. Operațiunea însă cere multă răbdare și conștiinciozitate, iar neglijarea acestor deziderate stă la baza multora dintre lacunele de ordin organizatoric pe care le semnalăm mai jos.

În primul rînd, principiul organizării strict alfabetice nu este aplicat cu consecvență, ceea ce face ca unul din principalele scopuri ale acestui tip de catalog, acela de a stringe într-un singur loc, sub aceeași vedetă, operele aceluiași autor, să fie în mod simțitor estompat. De cele mai multe ori, erorile se datoresc faptului că intercalarea fișelor se face exclusiv după indicele de autor cuprins în cotă, indice care poate fi identic pentru vedete diferite. Ordonarea fișelor în catalog trebuie să fie făcută în funcție de întreaga exprimare a vedetei — nume de familie, prenume și patronimic — și în nici un caz exclusiv pe baza semnului de autor.

O dovadă a atenției slabe acordate ordonării strict alfabetice o constituie și absența totală sau utilizarea incompletă a fișelor divizionare de silabe, cuvinte sau nume de autori la bibliotecile din Slănic-Moldova, Piatra Neamț și orașul Gh. Gheorghiu-Dej, deficiență care incomodează chiar și pe cititorii inițiați în cercetarea curentă a catalogului.

În ceea ce privește descrierea publicațiilor și ordonarea fișelor după autorul colectiv, numai la bibliotecile din Piatra Neamț și Roman au fost făcuți primii pași, în sensul că au început să fie folosite în ultima perioadă fișele tipărite descrise la autor colectiv. O verificare generală a catalogului și o aducere la zi în această privință nu s-a inițiat încă nicăieri.

În ceea ce privește completudinea catalogului alfabetic, problema privește două aspecte: reprezentarea unei cărți sub vedete principale și complementare și gradul de oglindire a fondului de publicații în cataloage.

Cu excepția Bibliotecii raionale Piatra Neamț, celelalte cataloage alfabetice existente ignoră fișele complementare și exemplele sînt extrem de numeroase pentru toate cazurile care necesită acest fel de desorieri (la coautor, prefațator, redactor responsabil etc.). Ne vom opri doar la exemplul — flagrant — al monografiilor, unde întîlnim cîteva categorii de greșeli: se redactează doar o singură fișă — la autorul monografiei —, neglijîndu-se obiectul ei (la monografiile de loca-

lități); se face o singură descriere — principală, la numele celui monografiat —, neglijându-se în mod constant autorul lucrării; se întocmesc două fișe — la numele autorului și la personalitatea monografiată —, dar aceste două fișe (din cauza intercalării greșite, exclusiv după indicele de autor din cotă) sînt intercalate în același loc în catalog¹⁾.

În ceea ce privește oglindirea întregului fond de publicații, cataloagele alfabetice sînt deficitare mai ales la Tg. Neamț (unde catalogul oglindește mai puțin de jumătate din fondul de cărți) și Slănic (unde multe cărți recent apărute nu figurează în catalog) și, într-o măsură mai mică, în Biblioteca raională Buhuși și Biblioteca orașului Gh. Gheorghiu-Dej.

Corectitudinea în descrierea și inserarea datelor pe fișă poate constitui, de asemenea, obiectul a numeroase observații. Greșelile ortografice sînt abundente, mai ales în fișele scrise de mîna cu concursul unor cadre mai mult sau mai puțin calificate dinafara unității respective. În redactarea vedetei se observă inversări greșite, ca Balzac, de Honoré și Tze-dun, Mao. În privința menționării datelor necesare descrierii, se remarcă ca generală absența numerelor de inventar, a indicilor de clasificare și a indicațiilor asupra vedetelor complementare de pe verso fișei. Explicația acestei situații se află în discordanța de timp dintre efectuarea lucrărilor de evidență a publicațiilor și catalogarea acestora. Așteptarea fișelor tipărite și lipsa fișelor provizorii pentru nou-tăți stau de asemenea la baza acestor lipsuri.

Numai în cîteva unități (Roman, Piatra Neamț, orașul Gh. Gheorghiu-Dej, Buhuși) se poate vorbi despre o prelucrare normală, completă și la zi a cărților intrate în bibliotecă.

2. *Catalogul sistematic* este organizat în mod satisfăcător numai la Roman, Buhuși și orașul Gh. Gheorghiu-Dej; cele de la Moinești și Piatra Neamț se găsesc în curs de elaborare, la Slănic prezintă numeroase deficiențe, iar la Adjud, Tg. Ocna și Tg. Neamț nu s-au constituit încă.

¹⁾ Exemplele sînt nenumărate: la Buhuși, cele două monografii despre Babeuf existente, una scrisă de Mazauric și cealaltă de I. Ehrenburg, sînt intercalate doar la vedeta complementară Babeuf; la Roman, monografia V. Alecsandri de G. Călinescu are două fișe, una cu vedeta principală la autor, alta cu vedeta complementară la Alecsandri, Vasile, dar așezate amîndouă la litera A; lucrarea R. P. Bulgaria de A. Andrieș are o singură fișă, la autor.

În organizarea acestui tip de cataloage, desigur, fișele tipărite constituie un sprijin deosebit de prețios, dar, oricît de utile s-ar dovedi acestea, întregul proces de alcătuire și organizare a catalogului pe materii trebuie să fie stăpînit cu toată competența.

Evident, condiția cea mai importantă pentru organizarea unui bun catalog sistematic o constituie stabilirea corectă a indicilor de clasificare. Caracteristicile acestora — corectitudinea, gradul de extensie și întrebuințarea consecventă a indicilor auxiliari comuni — își pun amprenta în mod nemijlocit asupra calităților informaționale ale acestui catalog. În privința corectitudinii, remarcăm suficiente cazuri de clasificări eronate și, deci, de intercalări greșite ale fișelor în catalog. Preocuparea pentru stabilirea unui grad constant de extindere a indicilor, în funcție de diversitatea tematică și de dezvoltarea actuală și în perspectivă a fondului de cărți respectiv, nu este nicîieri prezentă. Indicii sînt folosiți așa cum se găsesc inserați în tabelele de clasificare sau așa cum se află pe fișa tipărită, uneori prea dezvoltată, alteori prea simpliști în comparație cu rubricile existente deja în catalog.

Utilizarea indicilor auxiliari generali se face cu totul întîmplător, iar în ordonarea fișelor arareori se ține seama de ei.

Structura organizatorică a catalogului sistematic nu oglindește, în unele cazuri, componența tematică generală a fondului de cărți. Astfel, prezența unui număr mare de fișe divizionare (prin intercalarea întregului lot de divizionare tipărite, indiferent dacă există sau nu fișe cu descrieri care să justifice prezența lor) derutează cititorul prin informații eronate asupra unor categorii de cărți, inexistente în bibliotecă. Pe de altă parte, în mod paradoxal, în aceleași biblioteci constatăm lipsa din catalog a unor clase întregi²⁾.

În general, remarcăm faptul că modificările survenite în tabelele de clasificare în ultimul timp se reflectă destul de slab în cataloagele pe materii ale bibliotecilor raionale și orașenești din regiunea noastră.

Completudinea catalogului sistematic, în sensul asigurării unei informări cît mai ample asupra fiecărui titlu, este, ca și la

²⁾ Astfel, la Slănic, la grupa 30, 22 de fișe de catalog sînt divizate în 32 de subgrupe, dar clasa 1 Filozofie lipsește complet; la Buhuși constatăm exces de divizionare la grupa 3C și o sărăcie extremă la grupele 859 și 82/89.

cazul catalogului alfabetic, discutabilă. Peste tot este folosit numai exemplarul al doilea din abonamentul la fișa tipărită pentru un singur indice principal de clasificare, fără a se mai întocmi fișe pentru restul indicilor menționați.

Din punct de vedere al oglinirii întregului fond de publicații, completudinea este de asemenea deficitară, lacună deosebit de evidentă la Slănic³⁾, dar, în proporții diferite, prezintă în majoritatea unităților.

Considerăm că expunerea situației reale a cataloagelor din bibliotecile raionale și orașenești ale regiunii Bacău este, prin ea însăși, critică și autocritică. În momentul de față un singur lucru este important: să se depună eforturi ca toate bibliotecile raionale și orașenești să dispună, într-un viitor cât mai apropiat, de cataloage bine organizate.

G. PĂTRAȘCU

Biblioteca regională Bacău

³⁾ Cu excepția clasei 8, în catalogul sistematic nu a fost intercalată nici o fișă din anul 1967, iar pentru cele peste 300 de cărți din domeniul artei și sportului nu există în catalog decît 200 de fișe.

ca principală bibliotecă publică a regiunii. Colecțiile de publicații ale acestora s-au îmbogățit, profilul lor s-a schimbat prin acoperirea unor domenii de cunoaștere care depășesc cerințele cititorului obișnuit, răspunzînd unor necesități de studiu și documentare. Prin aceasta, ea a căpătat caracterul unei instituții de informare în sens mai larg, cu obiective precise în sprijinul progresului economic și cultural-artistic al orașului Baia-Mare și al regiunii noastre.

Într-adevăr, în fiecare an biblioteca noastră înscrie mai mult de 10 000 de cititori și împrumută peste 200 000 volume din toate domeniile de cunoștințe. Cele peste 190 000 volume, din care 90 000 fond uzual și 100 000 fond provenit din biblioteci vechi ale regiunii — între acestea din urmă aflîndu-se numeroase publicații de o deosebită valoare (incunabule și tipărituri locale de un interes remarcabil) — constituie o atracție reală pentru publicul băimărean și, pentru tot mai mulți cititori, o sursă de documentare de neînlocuit. Colectivul instituției noastre se străduiește să satisfacă cerințele unei bune organizări a lecturii publice în orașul Baia-Mare și, e necesar să spunem, se poate mîndri cu bune realizări în activitatea sa.

Un impediment foarte serios însă pentru extinderea acestei activități fructuoase, pentru îmbunătățirea întregii munci de servire a cititorilor îl constituie lipsa unui local corespunzător. Adăpostită într-o clădire improprie, care nu permite amenajările impuse de o organizare rațională a muncii, biblioteca regională pare să rămînă, din această cauză, în urma pretențiilor pe deplin justificate ale cititorilor noștri de a avea acces, în cele mai bune condiții, la toate colecțiile pe care le avem și de a beneficia de serviciile unei bune informări bibliografice. Pentru întreaga sa activitate, biblioteca regională dispune de un spațiu de numai 276 metri pătrați — 12 încăperi, dintre care unele foarte mici — față de un spațiu minim necesar de aproximativ 900 metri pătrați!

Situația aceasta este acum principala cauză a dificultăților enorme pe care le avem în ceea ce privește păstrarea și organizarea, după normele biblioteconomice, a celor 190 000 volume. În aceste condiții nici nu poate fi vorba de a respecta cerințele servirii cititorilor, îndeosebi a celor — foarte numeroși — care frecventează sala de lectură. Aceasta e o încăpere cu 16 locuri înghesuite, de parte de a satisface condițiile minime cerute de procesul de lectură.

Problema localului Bibliotecii regionale Maramureș își cere o imperioasă rezolvare!

Dezvoltarea continuă a orașului Baia-Mare, devenit un puternic centru industrial, cu o viață științifică și cultural-artistică bogată, a conturat cerințe noi și pentru Biblioteca regională Maramureș,

Trebuie știut, de asemenea, că valorul fond de carte veche de care aminteam, în bună parte prelucrat în prezent, se află adăpostit cu totul provizoriu și necorespunzător, în stive, în orașele Satu-Mare și Sighetul-Marmației.

Din cauza condițiilor precare în care sînt depozitate, procesul de degradare a colecțiilor păstrate aici este foarte înaintat. Unele lucrări sînt deja atacate de insecte și de mușegai, fiind în pericol de a nu mai putea fi recuperate. Cît despre fondul de carte veche din biblioteca noastră, el se află într-o stare asemănătoare, de vreme ce, din lipsă de spațiu, nu-l putem pune la dispoziția celor interesați.

Faptul este de o gravitate deosebită dacă ținem seama că studenții și cadrele didactice de la Institutul pedagogic, ca și alte persoane interesate, ar putea — în condiții normale — beneficia de aceste importante surse de documentare. Din cauza condițiilor necorespunzătoare în care sînt păstrate publicațiile, elaborarea, în cadrul instituției noastre, a unor lucrări, cum sînt: *Cartea veche în Biblioteca regională Maramureș și Bibliografia maramureșană*, este deosebit de greoaie.

Am dori, de asemenea, să înființăm serviciul de informare bibliografică, a cărui necesitate nu e cazul să fie argumentată.

Soluțiile propuse de noi pentru îmbunătățirea condițiilor de spațiu — prin eliberarea unor încăperi aflate în chiar incinta clădirii și în imediata ei apropiere — ar putea constitui o rezolvare parțială a acestei probleme. Și, într-adevăr, în decursul anilor, au existat promisiuni ferme de rezolvare din partea organelor administrative ale regiunii Maramureș și ale orașului Baia-Mare, ca și din partea forului tutelar, fără însă ca situația să se schimbe cu ceva.

Este de neînțeles tărăgănarea, din partea organelor care dispun de folosirea spațiului locativ în orașul Baia-Mare, a măsurilor prin care să se faciliteze bibliotecii regionale realizarea programului ei cultural, asigurîndu-se totodată ieșirea dintr-o situație de contravenire permanentă la regulamentul și normativele după care se conduce o asemenea instituție.

Sîntem ferm convinși că rezolvarea problemelor legate de localul bibliotecii va asigura premisele necesare dezvoltării acestei instituții pe un făgaș științific, în concordanță cu cerințele actuale ale lecturii publice.

Ion IGNA

directorul Bibliotecii regionale
Maramureș

Concursul „Iubiți cartea”

Pentru atragerea tineretului la lectură și pentru stimularea sa în vederea formării unei temeinice culturi multilaterale a fost organizat, într-o nouă formă, concursul „Iubiți cartea”. La C.C. al U.T.C. a avut loc ședința de constituire a juriului central al concursului. A fost adoptat Regulamentul de organizare și desfășurare și s-au luat măsuri practice pentru formarea comisiilor de concurs și pentru popularizarea acestuia în rîndul tinerilor. S-a hotărît, de asemenea, elaborarea unei bibliografii îmbunătățite care să-i antreneze pe tineri la cunoașterea marilor valori ale literaturii. Bibliografia va fi recomandată anual și va fi îmbogățită cu noutățile apărute pe parcurs. Bibliografia concursului va fi permanent popularizată prin intermediul presei, al radioului și al televiziunii, precum și al altor mijloace de informare.

Bibliotecarilor le revine un rol important în asigurarea unei desfășurări a concursului „Iubiți cartea”. Alături de cadrele didactice, de numeroși oameni de cultură și artă, bibliotecarii fac parte din comisiile de organizare a concursului, ocupîndu-se nemijlocit de atragerea tinerilor la lectură, de asigurarea bibliografiei necesare, de organizarea acțiunilor de masă cu cartea.

Concursul este deschis tuturor tinerilor de vîrstă utecistă, cu excepția elevilor din licee și școli pedagogice și a studenților, pentru care lectura este și o obligație profesională, nu numai o preocupare personală. Tinerii care, în cursul unui an de zile, au citit cel puțin 8 cărți din cele recomandate și au participat la trei acțiuni cu cartea, se pot prezenta în fața comisiei de organizare a concursului. În discuția finală, în vederea primirii insignei de „Prieten al cărții”. Această discuție finală va avea drept principală menire stimularea tinerilor pentru lectură.

S-a prevăzut, de asemenea, instituirea unei faze superioare a concursului „Iubiți cartea” și anume concursul pentru obținerea medalionului „Mihai Eminescu”.

Organizațiile U.T.C., bibliotecile, școlile vor conlucra pentru antrenarea tinerilor la aceste concursuri, cultivîndu-le pasiunea pentru cunoașterea celor mai de seamă creații literare, dragostea pentru frumos, îndemnul pentru cultură.

Bibliotecobirocrația

Inventatorul anonim al șahului a avut două idei inspirate: a dăruit omenirii un joc al inteligenței care, în era noastră, a ciberneticii, a intrat pînă și în tabulatoarele calculatoarelor electronice și a pretins ca răsplată un bob de grâu pentru primul pătrășel din tăblița de șah, două pentru al doilea, patru pentru al treilea ș.a.m.d. Pe atunci oamenii nu prea aveau habar ce este o progresie geometrică și, cînd s-au duminat, l-au băgat la zdup pe îndrăznețul și inteligentul pretendent.

Dar să nu lungim povestea și să intrăm direct în subiect, adică în tainițele bibliotecobirocrației și să răscolim puțin prin arhivele ei. Fiecare document este scris în zilele noastre pe hîrtie, dar nu orice hîrtie este un document. Bibliotecile păstrează și difuzează produsele inteligenței umane și totuși... există multe file scrise fără rost datorită opacității birocratice a forurilor care le pretind.

Un bibliotecar comunal din raionul Tecuci scrie planuri lunare, trimestriale, anuale, dări de seamă etc. care totalizează anual 46 de pagini. O bagatelă, nici măcar o broșură. Dar cei 21 de bibliotecari din satele raionului scriu anual 966 de pagini și toate astea stau îndosariate frumos la biblioteca raională. Cîte din ele folosesc și la ce servesc, e greu de spus. Biblioteca raională nu rămîne mai prejos: aici se întocmesc planuri lunare, trimestriale și anuale, grafice de deplasări pe teren lunare și trimestriale, tabele cu cifre orientative pentru activitatea tuturor bibliotecilor publice din raion, informări lunare în trei exemplare, dări de seamă trimestriale și anuale asupra activității, alte informări și referate, dări de seamă statistice... Să punem punct, nu înainte de a constata că toate astea fac la un loc 164 de pagini dactilografiate la un rînd sau un rînd și jumătate. Măsurate în timp, ele reprezintă mai mult de o lună de zile de muncă pentru cel care le redactează și 6—7 zile de muncă a unei dactilografe. (În planul de muncă lunar al Bibliotecii raionale Tecuci se prevăd două zile de lucru pentru întocmirea unui plan și a unei informări. Și aceste lucrări se elaborează în fiecare din cele 12 luni ale anului.)

Ne oprim aici și nu mergem mai departe cu imaginația la toate bibliotecile din țară. Nu încercăm să evaluăm cîte boabe de grâu costă o filă scrisă și la cît ajunge toată munca fără rost a bibliotecobirocrației. Nu de alta, ni-e teamă că vom ajunge la o performanță cifrică în stare să trezească pînă și invidia post-mortem a inventatorului anonim al jocului de șah.

A. GRINDEA

OCUPAREA posturilor de bibliotecar vacante la bibliotecile comunale din regiunea Argeș se face numai prin concurs. În ultimul timp, în raioanele Slatina și Curtea de Argeș au avut loc patru concursuri la care au participat 18 concurenți. Comisiile pentru concursuri sînt formate din directorul bibliotecii raionale respective, un delegat al Comitetului raional pentru cultură și artă și un metodist al bibliotecii regionale. Prin organizarea acestor concursuri pentru ocuparea posturilor de bibliotecari, s-a reușit să se recruteze cadre corespunzătoare și să se implice o mai mare stabilitate a cadrelor și mai mult respect față de funcția de bibliotecar.

Virgil RADU

ÎN bilanțul ultimelor luni ale anului 1967, cîteva regiuni înscrisu la capitolul acțiuni pentru pregătirea profesională a cadrelor organizarea unor instructaje de inițiere a lucrătorilor din bibliotecile comunale. Inegale ca durată (5 zile la Brașov, 3 săptămîni la Crișana) și deci ca întindere a tematicii și a programci, ele au marcat, onicun, un efort apreciazabil depus pentru ridicarea nivelului de pregătire al bibliotecarilor salariați de la stat. Dacă la Brașov, numărul prea mic de zile rezervate instructajului n-a permis decît o foarte concisă trecere în revistă a problemelor organizării colecțiilor și activității bibliotecilor comunale, instructajele care au avut loc în stațiunile Moneasa (regiunea Crișana) și Efo-

rie Sud (regiunea Dobrogea) au cuprins o tematică mai amplă, etalată într-un program în care alături de lecții a fost inclus un număr corespunzător de seminarii și aplicații practice. Faptul că o dată cu noua promoție de bibliotecari, trecuți prin asemenea forme de instruire, toți lucrătorii bibliotecilor comunale din regiunea Crișana au căpătat minimul de cunoștințe de specialitate trebuie să fie considerat, fără îndoială, ca una din explicațiile principale ale stabilității acestora în muncă, vorbind de la sine despre oportunitatea acțiunilor consacrate pregătirii profesionale bibliotecărești.

★

IN TRADIȚIILE Universității bucureștene, aproape fiecare an a revinut în sălile de cursuri absolvenții din deceniile trecute, cu amintirile și proiectele lor, dar întâlnirea din sala 17 a Facultății de limbă și literatură română, din dimineața zilei de 18 noiembrie 1967, nu s-a asemănat, într-un fel, cu nici una din zecile de întâlniri anterioare. Cu emoțiile firești au luat loc în bănci absolvenții primei secții de biblioteconomie a Universității din București. Foștii studenți dintre anii 1953 și 1957, astăzi lucrători în bibliotecă de toate categoriile de pe întinsul întregii țări, s-au reîntlnit după zece ani de activitate pe ogorul mănos al cărții, în sala pregătită de sărbătoare la ora 12, a început lecția festivă în prezența tovarășilor conf. univ.

Ștefan Georgescu, prorector al Universității din București, conf. univ. Dumitru Păcuraru, prodecan al Facultății de limbă și literatură română, conf. univ. Mircea Tomescu, șeful catedrei de biblioteconomie, lector univ. Nicolae Mironescu. La apelul, întrerupt zece ani, au răspuns: Dana Alexandru, Corina Barton, Mariana Chiș, Valentina Columb, Adelaida Constantinescu, Valentina Cruceachević, Gheorghe Debruiker, Tanța Hanghel, Virginia Lăzărescu, Mihai Petrescu, Gheorghe Popescu, Elena Postelnicu, Gh. Postelnicu, Eugenia Predescu, Maia Stănculescu, Gheorghina Stănculescu, Ion Stoica, Mihai Totolan. Apoi, ca atunci, în 1953, în sala proaspetilor studenți ai secției de biblioteconomie, conf. univ. Mircea Tomescu a rostit un cuvânt de introducere în disciplinele bibliologice. Această revenire la îndemmurile inițiale voia să fie reamintirea permivenței necesității de studiu care trebuie să caracterizeze activitatea unui lucrător cu cartea. Subliniind că activitatea bibliotecilor este de primă importanță în promovarea progresului cultural și științific, d-sa și-a încheiat cuvântul urându-le tuturor statornice impliniri. Profesori și studenți și-au desfășurat apoi ore în șir firul amintirilor din cei zece ani. Din lumini și din umbre, dar mai ales din lumini, s-au reparamcurs cărări de viață și de realizări care au crescut o dată cu înșeși succesele bibliologiei românești.

I. S.

★

Vineri 24 noiembrie 1967, în aula Bibliotecii centrale universitare din București s-a redeschis „Cercul de comunicare al bibliotecarilor din bibliotecile de învățămînt superior din Capitală”. Lucrările cercului au fost inaugurate cu un elogiu adus cărții și slujitorilor ei de către Sanda Căndea de la B.C.U. București. Subliniind că activitatea cu cartea este de o aleasă noblete, pentru că la temelia ei stă pasiunea, comunicarea d-sale ne-a purtat prin timpuri, de la migala copiștilor medievali pînă la marile siguri de erudiți din deceniile veacului nostru.

A doua comunicare, susținută de Paul Căravia de la biblioteca Institutului de Arhitectură din București, s-a referit la câteva din mult discutatele probleme ale bibliologiei contemporane: raportul dintre informare și documentare, dintre activitatea de bibliotecă și cea de documentare, probleme de terminologie etc. Dar ideea centrală a comunicării a fost aceea a necesității transformării bibliotecii de învățămînt superior într-un centru complex de informare științifică, a cărui organizare să se închege ca rezultat al multiplelor intercondiționări care acțiunează în învățămîntul superior.

Închind seria comunicărilor, Gheorghe Popescu, consultant la Consiliul așezămintelor culturale din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, a împărțit asistentiei impresiile culese în timpul vizitei pe care a făcut-o prin bibliotecile din Republica Federală a Germaniei.

CRONICĂ

CRONICĂ

Citeva date statistice înregistrate anul trecut

... sînt semnificative pentru dezvoltarea Bibliotecii „Kiril și Metodiu” din Sofia. Biblioteca Națională a Bulgariei dispune de însemnate colecții de publicații și documente: 850 000 de volume cărți, 4 900 de manuscrise și 209 900 de microfilme. În afară de acestea, Biblioteca mai posedă 12 944 de manuscrise rare și 3 500 de manuscrise orientale în limbile arabă, persană și turcă. În colecția de periodice se află 11 163 de titluri străine. Biblioteca „Kiril și Metodiu” întreține relații de schimb cu instituții similare din 70 de țări.

O conferință internațională despre formarea profesională a bibliotecarilor

... a fost organizată, între 12 și 16 iunie 1967, de către Școala superioară de biblioteconomie (Graduate School of Library Science) de la Universitatea din Illinois (S.U.A.). Venind în întâmpinarea aniversării a 75 de ani de la introducerea învățămîntului biblioteconomic la această universitate, conferința face parte totodată din seria de manifestări care marchează, în 1967 și 1968, centenarul Universității din Illinois. Cele douăzeci de comunicări prezentate, în cadrul conferinței, de către bibliotecari cu renume din S.U.A., Europa și America Latină, au abordat, printre altele, istoria și situația prezentă a învățămîntului biblioteconomic, organizarea și funcționarea școlilor de bibliotecari, principiile și practica în privința metodelor și programelor de învățămînt, cercetării și studiilor de specializare.

Comitetul consultativ internațional pentru documentare, bibliotecă și arhive

... s-a întrunit în prima sesiune de lucru, între 4 și 7 octombrie 1967, la Paris, la Maison de l'Unesco. Creat de către Conferința generală Unesco, în cursul celei de-a XV-a sesiuni (1966), acest co-

mitet are sarcina de „a da Directorului general, la cererea sa, consultații în problemele de documentare care ating domeniile de interes al Unesco.” Totodată, noul comitet preia sarcinile Comitetului internațional de bibliografie, documentare și terminologie, creat în 1960, în timpul sesiunii a XII-a a Conferinței generale.

A XIV-a Conferință bianuală a Asociației bibliotecarilor din Australia

... a avut loc în orașul Brisbane, statul Queensland, între 21 și 25 august anul trecut. Pe marginea temei generale a Conferinței — Evoluția conceptelor de biblioteconomie — au fost prezentate 50 de comunicări, dintre care cele mai multe au fost consacrate aplicării tehnicilor moderne în biblioteconomie și pregătirii profesionale a bibliotecarilor la nivelul cerut de evoluția biblioteconomiei pe plan mondial. La lucrări au luat parte circa 800 de bibliotecari și alte persoane interesate în problemele depistării și conservării informațiilor din cărți și documente de diferite feluri.

Primul sistem automatizat de documentare în domeniul științelor și al tehnicii nucleare

... va fi pus la dispoziția cercetătorilor Comunității europene pentru energia atomică, la Bruxelles, de către Centrul de informare și de documentare al EURATOM-ului. Referințele bibliografice și cuvintele-cheie ale tuturor documentelor de interes nuclear apărute pînă acum (peste 400 000 de lucrări, rapoarte, articole, brevete etc.), la care se adaugă anual peste 100 000 de documente noi) au fost înmagazinate în „memoria” magnetică a unui puternic ordinator. La cerere, documentaliștii Centrului de informare și de documentare pot extrage într-un timp record, printr-un procedeu mecanografic referințele documentelor care tratează un subiect dat, trimițînd apoi solicitantului o fotocopie a rezumatelor acestor documente. Într-o primă perioadă de ex-

perimentare, numai cercetătorii Centrului fac apel la serviciile noului sistem. Treptat, serviciul de documentare automatizată va fi deschis cercetătorilor din țările membre ale EURATOM-ului și, apoi, celor din alte țări.

Uniunea internațională a cărții pentru tineret, înființată din inițiativa doamnei Gella Lepman (Elveția), a hotărît ca, în fiecare an, în ziua de 2 aprilie — data nașterii lui Hans Christian Andersen — să organizeze Ziua internațională a cărții pentru copii, în vederea lărgirii și încurajării înțelegerii internaționale prin mijlocirea acestei literaturi.

Seria aniversărilor a fost deschisă de Universitatea din Michigan (S.U.A.), care, la 2 aprilie 1966, a deschis o expoziție internațională de cărți pentru copii, în care figurau, în primul rînd, toate lucrările beletristice distinse cu premiul Hans Christian Andersen.

Uniunea organizatoare propune ca, în programul Zilei internaționale a cărții pentru copii, să fie incluse următoarele manifestări: seri de povești, concursuri cu întrebări și răspunsuri asupra cărților citite, reprezentări teatrale sau vizionări de filme pentru copii, programe spectale la posturile de radio și televiziune sau audții muzicale, expoziții cu cărți pentru copii sau de desene executate de ei, dezbateri cu privire la problemele specifice vârstei școlare etc. Pentru Ziua internațională a cărții pentru copii 1967, Uniunea a distribuit în mod gratuit un film mut intitulat Schellenursi, producție elvețiană care poate însoți lectura sau istorisirea unei cărți.

Asociația bibliotecarilor din țara noastră și-ar putea da o binevenită adeviziune la această frumoasă inițiativă.

Marile epoci de cultură se caracterizează prin promovarea unei atitudini noi, umaniste și realiste, în același timp, față de carte și bibliotecă. Cultura însăși fiind considerată drept un instrument pentru transformarea personală sau socială, cartea devine o armă iar biblioteca un arsenal. În înțelepciunea, erudiția și experiența concentrate în paginile cărților, oamenii află cum să-și călăuzească propria viață pentru a o face să răspundă unor înalte idealuri. Cărțile sînt, astfel, deopotrivă tezaururi ale spiritului și învățătoare. Ele au și o funcțiune educativă, pedagogică; ele sînt povăzuitoarii și prietenii omului.

„Prietenul nostru cartea” este o metaforă veche de veacuri. În 1657 un Șoltuz Mihai din Galați răscumpăra o carte din prada unor incursiuni tătarăști și restituind-o bibliotecii căreia îi aparținea, nota pe o filă: „*Această carte au fost roabă la tătari.*”. Însemnarea vădește o concepție despre ființa aproape umană a cărții. Ni se deslușesc, astfel, mari exemple de atașament pentru toată viața față de carte și bibliotecă; toată viața și uneori, cum vom vedea, chiar dincolo de pragurile ei.

Cel dintîi exemplu care ne vine în minte este biblioteca din Efes a lui Celsius Polemaeanus, proconsul al Asiei pe timpul lui Traian, prin anii 106—107. Ruinele ei stăruie și astăzi în bătrînul oraș de pe coasta apuseană a Asiei Mici. Proconsulul își iubise cărțile cu o asemenea pasiune, încît fiul său, Tiberiu Iulius Aquila, a găsit că nu-i poate mai bine cinsti amintirea decît clădind o bibliotecă publică prin care să facă din prietenii tatălui său un izvor de lumină pentru toți iubitorii științei. Detaliul emoționant în arhitectura luminoasă a bibliotecii este faptul că, alături de rafturile în marmură albă ce ocroteau cîndva manuscrisele lui Celsius, dragostea fiului, respectînd desigur o dorință a tatălui său, l-a așezat pe însuși stăpînul cărților. O frumoasă inscripție perpetuează amintirea celui care iubise atîta cărțile încît a vrut să rămîna alături de ele și după sfîrșitul său.

„*C'est la meilleure munition le livre, que j'ay trouvee à cet humain voyage*” spunea Montaigne în *Eseurile* sale. La fel, Miron Costin mărturisea peste un secol că „*nu este nici alta, nici mai frumoasă în toată viața omului zăbavă, decît cetitul cărților*”. Filozoful francez se închi-

PRIETENA NOASTRĂ— CARTEA

sese în biblioteca sa din Montaigne ca într-o cetate. Un sistem propriu de clasificare a cunoștințelor scris pe plafonul bibliotecii îl ajuta să-și stăpînească tezaurul. Acolo, în turnul izolării sale a gîndit și a scris Montaigne. Viața lui și-a petrecut-o mai mult între acești prieteni credincioși care-ți dăruiesc tot ce au bun, fără să-ți ceară nimic înapoi, decît cu semenii săi din inegalitatea cărora și-a dedus scepticismul. Cărțile l-au învățat mai temeinic ce înseamnă statornicia și virtutea; tot ele i-au dat satisfacția de a putea introduce *Eseurile* prin celebrele cuvinte: „*C'est icy un livre de bon soy, lecteur*”. Este opera unei vieți petrecute între cărți, prietenul nou aflat din frecventarea altor sute de prieteni.

Avem și mai aproape de noi cărțurari iluștri care au făcut din carte și bibliotecă pasiuni; exemplare. Ni se duce gîndul, mai întîi, la stolnicul Constantin Cantacuzino. Cultura lui, formată cu dascăli din țară, apoi la Padova, în Italia, a fost o necienție a cărților rare adunate la Mărgineni de tatăl său, postelnicul, apoi a volumelor cumpărate din economiile puțin ale pribegiei. Le-a însemnat cu grijă (*Summario delle miei libri*) pe forța Comentarilor lui Franciscus Toletus la *Logica* lui Aristotel. Prietenii sale cu cronicar sîrb Gheorghe Brancovici, cu epigrafistul englez Edmund Chishall, cu cărțurarul grec Hrisant Nottaras erau născute și cultivate prin lecturi comune și schimburi de cărți. Reflecția și opera lui istorică era rezultatul studiului atent al vechilor cronici românești și străine. Îndrumările date fraților Radu și Șerban Greceanu, pentru care aceștia își exprimă adesea recunoștința, erau însoțite de cărțile temcinice, inaccesibile altfel tinerilor traducători. Calea de lumină lăsată de stolnic în cultura românească este o cale a cărții alcătuită, talmăcită, imprimată, răspîdită cu dărnicie de mecenat, o cale străjuită de biblioteca umanistă de la Mărgineni, de tiparnițele de la Snagov, București și Buzău, încurajate și sprijinite de marcele cărțurar.

Abdallah Zakher, un continuator libanez al operii de cărțurar-tipograf a lui Antim Ivireanu, este încă un exemplu despre puterea prieteniei cărții.

Pe la 1702, cînd uccienii patriarhului Athanasie Dabbas au plecat din Țara Românească ducînd cu ei tiparnița arabă de la Snagov, dăruită de Constantin Brîncoveanu creștinilor arabofoni din Siria și Liban, ei s-au așezat mai întîi la Alep, continuînd opera de imprimare și răspîndire a cărților în limba poporului lor, începută la nord de Dunăre. Drumul tiparului arab a continuat la mănăstirea Balamand, între stîncile roșii ale munților Libanului, apoi la mănăstirea Sf. Ioan din Șuer. Cel mai vrednic urmaș al primilor tipografi a fost Zakher. El a iubit cu pasiune cartea, a talmăcit, alcătuit, tipărit și răspîndit slova nouă arabă pe care o săpase mai întîi Antim. În biblioteca mănăstirii, pe rafturi, vechile tipărituri arabe de la Snagov, București și Iași patinate de folosirea zilnică, marcate de însemnările multor generații de cititori stau alături de roada ostencilor lui Zakher, „steaua răsăritului, modelul cărțurarilor, unic în vremea sa, fura egal în țara lui” cum îi place să-l numească biografii săi. Dăruind cărților întregia lui viață, el a înțeles să le rămînă alături și după moarte. Acolo, în tipografia unde

locuise, poate fi găsit și azi, alături de prese și de casele de litere. Intrînd în tipografia devenită astăzi casă memorială, înfilnești relicva cea mai impresionantă: craniul lui Zakher păstrat într-o casetă de cristal. Cărțurarul nu putea afla o odihnă mai bună decît în laboratorul creației sale, în mijlocul prietenilor săi de o viață...

Pribegii își pot cu greu alcătui o bibliotecă, dar dificultățile tristei lor soarte nu-i pot determina să renunțe la acești prieteni. Sîntem și azi uimiți de erudiția acumulată de Dante prin întinse lecturi în anii exilului său, așa cum, mai aproape de vremea și vremurile noastre, sîntem impresionați de fidelitatea lui Nicolae Bălcescu pentru carte și bibliotecă.

Publicînd împreună cu A. T. Laurian *Magazin istoric pentru Dacia*, marele patriot voise să creeze și o bibliotecă a redacției acestei reviste. Ani de-a rîndul, în peregrinările sale, el a continuat să strîngă și să trimită cărți pentru acest instrument indispensabil scrierii istoriei românești. În ultimii ani ai vieții, îndurerat de dorul țării, epuizat de boală, el reușește, între prietenele sale — cărțile, să dăruiască istoriografiei noastre opera sa fundamentală *România supt Mihai Voievod Viteazul*. Scrisorile anilor 1850—1852 cuprînd neconținute cereri de cărți din țară. Între acestea, una din primele sale cărți de căpătîi, *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des valaques transdanubiens*, opera prietenului și a tovarășului său de luptă Mihail Kogălniceanu (Berlin, 1837). Era exemplarul pe care îl studiasse și adnotase la 19 ani, completînd sau corectînd informațiile istoricului moldovean cu date din vechi cronici. Împrumutase apoi cartea lui Alexandru Golescu-Albu care o luase cu el în surghiunul din 1848 la Brussa. În scrisorile către Ion Ghica din 1851 și 1852, el cere cu stăruință *Istoria lui Kogălniceanu*. Cu două luni înainte de moarte, la 22 septembrie 1852, el repetă rugămîntea sa lui Ghica: „Trimite-mi *Hronicele moldoveenești, Istoria lui Kogălniceanu și scrisorile ce sînt la tine*”. Bălcescu va muri fără să-și revadă acest prieten. După îndelungate peregrinări, cartea va ajunge la Institutul de istorie „Nicolae Iorga” din București.

Acolo, cartea marelui luptător și cărțurar a înflînit noianul de alte volume adunate de stîlpul științei, al culturii noastre moderne care a fost Nicolae Iorga, a înflînit acele „cărți, venite din toate colțurile lumii, și dintre care nu e una care să nu închidă și o pîrticică din sufletul meu”, cum mărturisea, acum o jumătate de veac; strălucitul istoric.

Cel mai secund alcătuitor de cărți din cultura românească, autorul celei mai prodigioase producții tipărite vreodată sub același nume în publicistica noastră, Nicolae Iorga a fost, în același timp, pionierul neobosit în lumea de adevăruri și frumuseți a cărții și marele arhitect de biblioteci — ale lui, personale, dar și ale altora, științifice și populare. Ca altădată Miron Costin care ura contemporanilor săi „cîndva, și mai slobode vremuri în care... cu celuilor cărților a face iscusită zăbavă”, Iorga și-a îmbiat necontenit semenii spre căutarea prețiosului „timp ca să cetească și cînd, în mijlocul singurătății frumoase și măreței laine a întinderilor mării, a înălțimilor curate, sufletul se poate deschide mai bine pentru a primi chipurile ideale și cîntările de armonie”.

Nici un alt condei n-a așternut la noi mărturisiri mai adînci și mai curate, laude mai înalte și mai adevărate despre rostul cărții ca prietenă și povăzuitoare a omului.

Octavian Goga aflase și el, cîndva, în carte, un tovarăș de pribegie despre care mărturisea: „Carte de pribegie — carte de vorbe rupe din vișorul unei tăceri — iar te-am luat cu mine... iar sîntem tovarășii... După o iarnă — cu aceleași goluri întretăiate de riuri de lavă — iar bat largul Europei... și te duc cu mine...”

De-ar vorbi filele tale, mult s-ar plînge pe urma lor...

Dar n-am găsit nicăieri mai frumos-prilej de reflecție asupra cărții prietene decît în paginile lui Nicolae Iorga:

„...O carte e contactul sufletesc cu un om, contact pe care-l poți primi sau respinge și la care te poți întoarce. Este un sprijin, o mîngiere, un îndemn. Este cîte una căreia îi datorezi cît și celui mai bun învățător. Ba chiar care-ți este cît și-au fost părinții, și cei mai mai buni”.

„...Cartea e mîngiere. Și ea te face să te strămuși într-o lume de mulțămire și bucurie... Cartea și-a dat o lumină care pe zi ce merge-ți gonește întunericul din suflet și te ajută a te face mai tare în toate prîvințele”.

„A celi o carte înseamnă a te împărtași de dînsa, a găsi prin ea sufletul, omul care a scris-o, a sta de vorbă cu el, a te lăsa înruirul de dînsul, a primi de la bunătatea lui lecții de iertare, de la știința lui lecții de învățătură. Acest minunat mijloc de păstrare și răspîndire îți face cu puțință să ai la tine, peste marginile timpului, peste holarele morții, pe cei mai aleși ai omenirii, pe adevărații cărturari, care au fost, pentru ei și pentru alții, adevărați oameni, vorbind omenește, pentru solosul omeneș”.

Sanda CÂNDEA

O carte a lui Bălcescu

Răspunzînd apelului nostru*) THEODOR LUDU, directorul Bibliotecii Academice de studii economice din București, ne comunică titlul unei noi cărți care a aparținut lui N. Bălcescu:

Catalogus Bibliothecae Thuanae à clarissimis viris Petro & Jacobo Puteanis ordine Alphabetico primùm distributus; Tum à clarissimo viro Ismaele Bullialdo Secundùm Scientias & artes digestus. Denique editus à Josepho Quesnell, Parisiis & Bibliothecario. Cum indice alphabetico auctorum. M.DC.LXXIX. Parisiis Impensis directionis Prostat in eadem Bibliotheca, et Apud Dom. Levesque, Directionis Notarium, viâ S. Severin Nunc vero Hamburgi, Apud Christian Liebeckit,

Bibliopol. Lauenburgi ad Albim Imprimebat Christian Albrecht Pfeiffer. M.DCC.III.

Cartea — Catalogul bibliotecii lui Jacques Auguste de Thou, autorul unei cunoscute istorii universale — a fost cumpărată de Nicolae Bălcescu, la Paris, în anul 1851 (*ex libris* pe foaia de titlu). Numele și scrierile lui De Thou sînt frecvent întîlnite în opera lui Bălcescu: Catalogul bibliotecii sale i-a servit, fără îndoială, ca un important instrument de informare, la fel ca cel al lui Szechenyi (*Catalogus Bibliothecae Hungariae*).

Catalogus Bibliothecae Thuanae aparține, în 1935, dr. N. I. Angelescu, pasionat bibliofil, și a fost prezentat la *Expoziția cărții economice* organizată de Academia de înalte studii comerciale și industriale din România (cf. [Theodor Ludu], *Cartea românească la Expoziția cărții economice*. În: „Buletinul bibliotecii”, 1, nr. 4, oct.-dec. 1935, p. 83).

*) Revista bibliotecilor, 20, nr. 8, aug 1967, p. 483-488.

I.

Fig. 1

Fig. 2

Arborele genealogic al familiei Cantacuzino, cu adânci rădăcini în istoria Imperiului bizantin, cuprinde, într-o succesiune cronologică impresionantă, iluștrii conducători de oști, împărați ai Bizanțului (Ioan VI și Matei Cantacuzino), negustori cu averi fabuloase (Mihai Cantacuzino, supranumit Saitan-Oglu sau Fiul diavolului), scriitori de notorietate europeană (Teodor Spandugino Cantacuzino), oameni politici cu mare influență la Poarta otomană (Andronic Cantacuzino, de la sfârșitul veacului al XVI-lea). De la acesta din urmă pornește neamul Cantacuzinilor din țările românești, fiii lui stabilindu-se definitiv în Moldova și în Tara Românească în primele decenii ale secolului al XVII-lea.

Dacă ramura moldovenească a Cantacuzinilor a dat istoriei noastre naționale numai un lung șir de spătari, vornici, vistiernici și paharnici deprinși cu intriga politică subtilă, ramura din Tara Românească, întemeiată de postelnicul Constantin Cantacuzino, s-a ilustrat prin doi domni pămînteni (Șerban Vodă și Ștefan Cantacuzino) și un cărturar de proporții și profunzimi renașcentiste, stolnicul Constantin Cantacuzino.

Formați în casa părintească de la Filipeștii de Tîrg, unde postelnicul Constantin Cantacuzino adunase o bogată bibliotecă de scrieri grecești, latinești, franțuzești și turcești și chemase, în răstimpuri, profesori de mare erudiție, și la școlile înalte ale apusului, frații Cantacuzinești, Drăghici, Șerban, Constantin, Mihai, Matei și Iordache, au cunoscut cu toții neostoita pasiune a cititului din cărți. De aceea descoperim astăzi în biblioteca stolnicului Constantin Cantacuzino, adăpostită în refectoriul fostei mănăstiri Mărgineni, multe manuscrise și tipărituri purtînd ex libris-uri autografe și însemnări de lectură ale cărturarilor sîi ai Postelnicului.

Lor le închinăm dar succinta noastră prezentare, în dorința de a oferi bibliotecarilor, bibliografilor și tuturor bibliofililor principalele forme ale ex libris-ului autograf folosit de Cantacuzinii acelor trecute vremi.

al Cantacuzinilor

Stolnicul Constantin Cantacuzino

1. *Coordonate biografice.* S-a născut la Tirgoviste, în jurul anului 1640. Era al treilea fiu al postelnicului Constantin Cantacuzino, mare demnitar la curtea domnului Matei Basarab, și al doamnei Elna, fiica domnului Radu Șerban (1602-1611). A studiat la Tirgoviste și Filipești, sub îndrumarea cărturarului hiot, Ignatie Petriș; la Brașov, în 1655, cu Martin Albrich, rectorul colegiului evanghelic; la Adrianopol și Constantinopol, cu un reputat savant cretan, de origine română, Gherasimos Vlahos. Cultura și-a desăvârșit-o la marea universitate din Padova în anul 1667-1668, unde a avut profesori iluștri: Albanus Albanus, cu care a studiat filosofia aristotelică; Valerianus Bonvicinus, pentru matematică și astronomie; Arsenie Kalludis, rectorul colegiului Cottonian din Padova, nepotul lui Gherasimos Vlahos. De la Padova a cumpărat nenumărate cărți de literatură, istorie, științele naturii, filosofie, lingvistică, teologie, pe care le-a menționat în Jurnalul său de călătorie. A călătorit apoi prin Germania, Anglia, Belgia, Olanda, și Franța, susținându-și teza de doctorat la Universitatea catolică din Louvain (Belgia), în primăvara anului 1669. S-a reintors în patrie, trecind prin Viena, în lunile august-septembrie ale aceluiași an. A condus efectiv politica externă a Țării Românești, în calitate de șef al Cancelariei domnești, sub trei domnii consecutive: Șerban Cantacuzino (1678-1788), Constantin Brincoveanu (1688-1714) și Ștefan Cantacuzino (1714-1716). A fost cel mai de seamă cărturar al epocii, ilustrându-se deopotrivă în dispute filosofice și teologice, în cercetări științifice teoretice și aplicative (astronomie, medicină, chirurgie, artă militară), în geografie și cartografie (a tipărit, în 1700, la Padova, o remarcabilă hartă a Țării Românești), în lingvistică și filologie (a revăzut toate traducerile tipărite în epoca sa, inclusiv Biblia de la București) și în folosirea meșteșugită a cuvintului, fiind, în opere sale și în bogata corespondență, un mare stilist. A lăsat posterității și o istorie neterminată a Țării Românești, concepută și realizată pe baza consultării unui uriaș material bibliografic referitor la istoria poporului nostru din toate timpurile. A murit în noaptea de 6 spre 7 iunie 1716, sugrumat din ordinul Sultanului, împreună cu fiul său, Ștefan Voievoed, în închisoarea Ediculi, din Constantinopol, în vîrstă de aproape 80 de ani.

2. *Descrierea ex libris-ului.* A folosit ex libris-ul autograf în limbile latină, greacă, italiană și română. Cel mai frecvent este ex libris-ul autograf în limba latină: «Ex Libris Constantini Cantacuzeni» sau «ex libris Constantini Cantacuzeni» (fig. 1).

În transcrierea numelui utiliza, în genere, abrevierea: «Co<n>sta<n>lini Ca<n>-

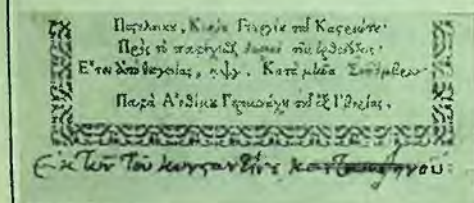

Fig. 5

Fig. 6

În toate cazurile scrierea este *curzivă medievală*, cu o mare înclinație a literelor spre dreapta. Aproape invariabil, ex libris-ul este aplicat pe pagina de titlu, sub datele de apariție ale cărții (fig. 4). Excepțiile, puține la număr, se datorază lipsei paginii de titlu sau formatului prea redus al cărții.

Forma grecească a ex libris-ului: «Ἐκ τῶν τοῦ Κωνσταντίνου Καντακουζηνῶν» (Dintr-ale lui Constantin Cantacuzino) se întîlneste fie paralel cu autograful latinesc, fie separat, de regulă, numai la lucrările tipărite în limba greacă (fig. 5). Se cunosc și variante abreviate: «Ἐκ τῶν τοῦ Κωνσταντίνου» (Dintr-ale lui Constantin) sau «Ἐκ τῶν τοῦ Κωνσταντίνου Καντακουζηνῶν» (Dintr-ale lui C<onstantin> C<antacuzino>) (vezi fig. 3). Extrem de rar se schimbă și formula de apartenență: «Κωνσταντίνου κτήμα» (Proprietatea lui Constantin). Această mențiune a fost scrisă cu cerneală neagră pe tăietura marginală, de sus, a unei *Psaltiri greco-latine*, tipărită în secolul al XVII-lea. Cartea provine din donația marelui istoric român, Nicolae Iorga, făcută Bibliotecii Academiei.

Unicul ex libris italianesc al stolnicului Constantin Cantacuzino a fost identificat de noi pe pagina de titlu a lucrării *La filosofia morale derivata dall'alto fonte del grande Aristotele Stagirita, dal conte e cavalier Gran Croce D. Emmanuele Tesauo partitio Torinese*. Venetia, M.DCCII, sub forma: «Di Constantino Cantacuzeno» (fig. 6).

Singurele însemnări românești, care-l atestă drept posesor de carte pe stolnicul Constantin Cantacuzino, provin din tipăriurile dăruite de marele cărturar unor mănăstiri, boieri sau înalți prelați. Astfel, pe un exemplar din *Mineul* pe luna aprilie, tipărit de episcopul Mitrofan, la Buzău, în 1698, stolnicul Constantin Cantacuzino nota: «Aceaste menea le aduce și le închină pentru pomana Sfintei și dumnezeestii mănăstiri ce să cheamă Bîsăricani und<e> este Hranul Bl<a>-goveștenii în țeara Moldovei Dumnealui Stol<nic>, l<ca>t 7207 [1699] mai Costandin Cantacuzinô, biv v<c>l d<ni> 2».

3. *Referințe bibliografice.* Ample note bibliografice despre biblioteca stolnicului Constantin Cantacuzino, în lucrarea noastră: *Biblioteca unui umanist român. Constantin Cantacuzino stolnicul*, București, 1967, p. 103—104.

Corneliu DIMA-DRĂGAN

lacuzeni» sau «Const<n>ini Cantacuzeni» (fig. 2) și, mai rar, «C<onstantini> Cantacuzeni» sau «C<onstantini> C<antacuzeni>» (fig. 3). Uneori abrevia și formula de proprietate: «Ex l<i>bris» sau «Ex lib<ris>» (vezi fig. 3).

În istoria umanismului acestei părți de lume în care ne aflăm, învățatul de renume european Nicolaus Olahus a înscris o operă din cele mai interesante și bogate în sensuri.

Descoperită de-abia în secolul al XVIII-lea cercurilor mai largi intelectuale, această operă și-a dezvăluit valorile pe măsură ce investigațiile oamenilor de știință progresau spre zonele unei cercetări moderne. Este un merit incontestabil al culturii românești din sec. al XVIII-lea că, încă de la începuturile sale, prin pleiada învățaților Școlii ardelenne, s-a oprit la activitatea lui Olahus, integrând-o și culturii românești. Îndcoșebi în Samuil Micu a fost atras de originea lui română, pe care o evidentia diploma lui Ferdinand I cu prilejul acordării titlului de baron al imperiului: „Căci în ce privește neamul tău — precum am aflat din împărtășirea vrednică de crezare a unor sfințici ai noștri —, tu îți tragi originea chiar de la cei mai vechi principii ai neamului valahilor. Ești născut din tatăl Ștefan Olahus, bărbat vestit, în vremea căruia citeva înși din familia ta, anume principii Dracula, Mihnea și Mircea au fost vocozii Daciei Transalpine, care acum e patria valahilor... Prea vrednice de amintit sunt aceste fapte arătând podoabele originii și națiunii tale, pe care tu, ca urmaș al virtuții părintești, ai fost hotărît din vîrstă fragedă a prunciei nu numai să le păstrezi, ci ca să le și sporești...” (10, p. 228—238). Aceași origine, pomenită de umanistul nostru însuși în istoriile sale, este privită, nu atît ca semn al unei origini ilustre princiare, ci ca un atașament pentru strălucita civilizație latină (11). Este aici, în această stăruință, idealul umanist cultivat de cărturarii vremii și oglindit în tendința, de atîtea ori manifestă, de latinizare a numelor. Cu atît mai mult Olahus, care purta latinitatea în numele său, putea să sublinieze o reală apartenență la lumea unui popor care își trăgea originea din coloniile romane. În lucrările lui istorice, în corespondența purtată cu învățații timpului, originea lui română apare stăruitor. Că nu și-a uitat strămoșii și legăturile cu patria ne-o mărturisește tot el în *Hungaria* pe vremea cînd o scrie la Bruxelles relatînd despre scrisoarea primită pe atunci de la unchiul său, refugiat din Țara Românească în Ardeal.

Nicolaus Olahus a fost una din cele mai cunoscute și respectate personalități din secolul al XVI-lea, căci s-a învrednicit de binemeritata considerație a umanștilor europeni, datorită în primul rînd

Umanistul

Nicolaus Olahus

prestigiului unei opere de adîncă semnificație intelectuală. „Dar în afară de aceasta [de nașterea lui ilustră] și mai presus de aceste lucrări, este faptul că nici în Belgia, nici la elvețienii noștri, nici în Italia și nici chiar în Franța, nu există un om cît de cît cult, care să nu fi auzit cum sînt slăvite fără rezervă virtuțile tale, știința ta, darnica ta dragoste față de literați și osteneala ce ți-o dai de a-i ajuta și de a-i încuraja” (3). Este mult adevăr, fără îndoială, în constatările umanistului elvețian care evidențiază virtuțile fundamentale ale lui Olahuș, știința, dragostea pentru literați și rolul de Mecena al unui cărturar ce prețuiește învățătura pentru valorile ei și nu ca ornament. De altminteri, biografia lui intelectuală, reconstituită din noianul de referințe cuprinse în scrierile sale, este pe deplin edificatoare. A fost și el om al epocii moderne, care a crezut că adevărata cultură poate să plece numai de la cunoașterea directă și adîncită a marilor opere ale antichității. Pe parcursul anilor care pot fi urmăriți din vremea studiilor sale la Oradea, el și-a însușit limbile clasice, îndeosebi latina, la care a adăugat cu rară stăruință, mai tîrziu, studiul limbii și literaturii grecești.

Ajuns la Bruxelles în contact cu opera lui Erasmus, în corespondență cu regele umanistilor, Olahuș se avîntă în universul culturii eline, în societatea savanților, sau audiază la Louvain prelegerile unor iluștri profesori. În curînd citește cu ușurință cărțile trimise cu darnicie de R. Rescius, editorul a numeroase ediții grecești, și scrie versuri apreciate de cunoșcători (9).

Interesele lui sînt din cele mai variate, cum ne-o dovedește corespondența lui literară și cum rezultă din cărțile a căror lectură o face. În lumea învățaților din Belgia el trece drept o autoritate, fiind comparat de umanistul olandez Petrus Nanius cu Erasmus, pentru conștiințiozitatea traducerilor sale. Olahuș a fost un om al cărții. El nu se sfieste să mărturisească un ideal de viață laică atunci cînd pune pe prim plan efortul cărturăresc pe care înțelege să-l facă. „Dacă e-n mine ceva (recunosc, doar o știință) / Apoi aceasta învățai de la tăcutele cărți” (3). Idealul umanist de viață și credința în atotputernicia culturii, a celei clasice în special, dar și a celei contemporane din țările europene, se întrevede cu prisosință. Italia, Germania, Belgia și Franța sînt trecute în revistă, nu însă înainte de a le surprinde semnificația în note defnitorii (3). Prin „Belgia cea învățată”, umanistul nostru omagiază cultura țării ce l-a găzduit, în timp ce în „bogata în

duh” Franța, contemporanul Olahuș surprinde spiritul de totdeauna al unei mari culturi.

Împun îndeosebi relațiile lui cu învățații timpului, cu Franciscus Granveldius, cu istoricul și geograful Thomas Hubertus, Franciscus de Burgundia, cu Iacobus Danus, amicul lui Erasm, cu istoricul Ursinus Velius (4), cu Maximilianus Transilvanus (12), autorul unei povestiri a expediției lui Magellan. Deasupra tuturor rămîne, prin valoarea și semnificația lui, capitolul atît de bogat al legăturilor întretinute într-o bogată corespondență cu Erasmus de Rotterdam. „Deși nu îți sunt cunoscut personal — îi scrie Olahuș — totuși îmi ești așa de drag și de cunoscut din deasa lectură a operelor tale, că nu mă socot mai prejos decît niciunul din accia care zilnic trăiesc în societatea ta” (1). Să observăm că în 1530 Olahuș era un cititor asiduul al operi erasmiene, împrejurare care ne face să-i înțelegem mai bine etapele formației intelectuale. O corespondență bogată și vie, cuprinzînd aprecieri reciproce, și o comunitate spirituală îl așază pe Olahuș în rîndul spiritelor proeminente ale timpului, alături de corespondentul său sau de Thomas Morus, autorul *Utopiei*, despre care îi relatează celebrului umanist.

Prietenia cu Erasmus are și o altă semnificație în epocă. Deși conformist, fiu al compromisului, Erasmus a fost un liber gînditor, un precursor al spiritului enciclopedic, de care Olahuș nu s-a sfiit să se apropie într-o vreme în care elementele retrograde din lumea bisericii oficiale, catolice sau luterane, îl contestau pînă la defăimare.

Relevante ni se par în acest context curajul și hotărîrea lui Olahuș, de care vorbește una din scrisorile sale către Erasmus de Rotterdam: „...Te temi de franciscani. Dacă ești atît de fricos, nu voi putea să te vindec de această teamă, dar nu vād de ce trebuie să-ți fie atît de frică” (1). Umanistul aflat la Bruxelles a folosit prilejul corespondenței pentru a-i oferi lui Erasmus o lecție de patriotism, căutînd să-l convingă să se întoarcă în patria lui. „Alții, scrie Olahuș, se străduiesc din răsuputeri, ca să poată duce o viață liniștită în patria în care au fost născuți, și caută s-o împodobească cu toate podoabele virtuții și învățaturii lor. Însă tu, Erasmus, dacă-mi dai voie să mă exprim mai liber, îmi pare că de mult faci dimpotrivă” (1). Prin acci „alții” se număra în primul rînd umanistul însuși, care ducea dorul locurilor natale, de care nici Curtea, nici satisfacțiile unei cariere nu-l puteau îndepărta. Gîndul lui Olahuș se îndreaptă spre pămîntul în care s-a născut și spre țara pe care a servit-o din tinerețe. Nu s-a observat

pină acum semnificația unei părți dintr-o scrisoare a lui Olahus către umanistul C. Schepper, din 7 martie 1533, în care el vorbește foarte limpede despre țara străbunilor săi. Scriind despre nesiguranța „condiției voevozilor munteni”, sub amenințarea otomană, el notează: „Ți-am citat acest exemplu particular, ca pe de o parte să vezi de ce am răticat așa de parte — unde sunt acum — de patria mea părintească...” (2). Despre această patrie va scrie Olahus în *Hungaria* sa, considerînd Transilvania ca o țară deosebită de Ungaria, legată de celelalte două țări românești.

Activitatea cărturărească a umanistului acoperă spații întinse în cultura timpului său, pe care a îmbogățit-o cu scrierile menite să facă cunoscută Europei apusene țara strămoșilor săi și țara în serviciul căreia și-a pus inestimabilele lui însușiri. Se știe cu certitudine astăzi că *Hungaria* a fost scrisă pe vremea cînd meandrele carierei politice l-au purtat în Belgia. Scriind *Hungaria*, umanistul a încercat să dea o descriere amănunțită a Ungariei feudale, dar și a țărilor române, surprinse în unitatea lor. Opera istorică a lui Olahus, la care trebuie să adăugăm *Atila* și *Cronicon*, se înscrie în aria preocupărilor istorice în spirit umanist, pe linia inaugurată de învățatul Aeneas Silvius, cu a lui *Historia Europae*, care a marcat în istoriografia europeană un spor de interes pentru istoria vie, pentru faptul văzut și trăit, în general pentru fenomenul contemporan, a istorie care depășește retorica ce începu să împovăreze istoria umanistă a timpului. Olahus a fost un istoric umanist, influențat de scrierea ilustrului înaintaș, de la care a împrumutat nu numai erorile legate de originea latină a românilor, explicată prin generalul roman Flaccus, ci însăși maniera de a scrie istorie. Preocupat de o istorie veridică, Olahus, beneficiarul unei întinse informații livrești, nu a ocolit nici el observația directă, convorbirile cu oamenii pe care i-a întîlnit, adeseori simpli țărani români din regiunea Bihorului.

Acest „vir eruditione omni clarissimus”, ne-a dat în *Hungaria* o scriere angajată unui scop precis determinat. Trăind momentul unei mari bulversări în istoria europeană, în epoca iminenței pericolului turcesc, el a înțeles să îndemne la rezistență țările Europei apusene, oferind imaginea țărilor din centrul și răsăritul continentului. Vorbind pe larg, disproporționat chiar față de titlul lucrării, despre țările române, despre latinitatea poporului român, Olahus a vrut să atragă

atenția lumii apusene asupra unui popor care merită o altă soartă.

El a subliniat unitatea românilor legați prin aceeași limbă, de aceeași instituții comune — domnia bunăoară — de religie, obiceiuri. „Limba, datinile, religia moldovenilor, sint tot aceea cu ale muntenilor. În port se disting încitva unii de alții” (10). Și tot acolo, înțelegînd de astădată pe români în totalitatea lor, Olahus precizează: „Limba lor, ca și altor români, mai demult era romană, însă pe timpul nostru foarte diferă de aceea. decît că multe vorbe de-ale lor pot să le înțeleagă și latinii” (10). Despre românii din Transilvania, în mijlocul cărora a crescut, spune că „se zic a fi coloniile romanilor” și că „probă pentru aceea este, că au multe cuvinte comune cu limba latină, și foarte multe monede romane se află pe acel loc, care sint probe neîndoite foarte mari pentru vechimea și împărăția romană de aici” (10). Umanistul nostru înregistrează vestigiile Romei pe pămîntul Daciei, o dovadă în plus pledînd pentru civilizația romană la Dunăre.

Ca istoric, este unul dintre cei dintîi învățați care s-a oprit la argumentul arheologic, vădînd o lărgime de orizont ce i-a îngăduit o vastă descriere istorico-etnografică încercată de ample descrieri a ținuturilor, cu apele, dealurile și șesurile lor. Nu a uitat nici acele „plute cu sare”. Localitățile „unde se scoate sare din munte”. Clujul „cetate renumită și după situație și după averi și mulțimea lucrurilor și neguțătoria”, sau Brașovul „de altminteri — scrie el — și piața muntenilor și altor oameni străini”. În paginile consacrate Transilvaniei, umanistul Olahus s-a oprit cu predilecție la viața citadină, la activitatea productivă înfloritoare a Sibiului, Orăștiei, a surprins ca nimeni altul autonomia românească a Făgărașului: „Făgărașul e o cetate foarte întărită, la rădăcina munților ce despart Transilvania de Muntenia, desfătăta cu multe riuri ce curg din munți cu păstrăvi și cu alți pești mai delicați, și cu alte cele multe. Această cetate este ca un mic ducat. Că sub ea sint supuși boierăși români, care caută la domnul cotății ca la un principe” (10). Paginile la care ne-am oprit au o adîncă semnificație pentru Olahus istoricul umanist, dar și pentru umanist în general la care ne întîmpină clogiul vicții active, consacrate unor îndeletniciri creatoare, opuse inactivității feudale.

Activitatea lui Olahus se întinde însă renescentist, acoperînd și alte teritorii în literatura vremii sau în viața politică a timpului său. A desfășurat în timp, se pare din tinerete și pină la sfîrșitul vicții,

o vastă activitate poetică, concretizată în carminele pe care le-a scris în stilul caracteristic vremii. Puternic influențat de antichitate, cu dese aluzii mitologice, versurile lui au fost recunoscute ca potrivite „gustului și concepției senine, cultivate în timpul Renașterii”. Contemporanii le-au socotit ca „elegantissima carmina”, iar pe el drept „poeta ornatis-simus”. Kazy, autorul unei istorii a Universității din Trnava, citează la un moment dat un „liber carminum Olahi” și vorbește despre generozitatea lui atunci când era vorba să ajute la propășirea tuturor disciplinelor, „dar mai ales a poeziei”. Pe bună dreptate, un exeget al operei poetice a lui Olahus cum a fost Ștefan Bezdechi consideră că după cum „nu se poate scrie biografia lui Horațiu fără a pomeni de Meecna, tot așa nu se va putea scrie biografia multora din reprezentanții umanismului din secolul XVI, fără a pomeni de rolul pe care l-a jucat în viața lor Nicolaus Olahus” (4). Pe unii i-a trimis la studii la Padova, altora le-a patronat operele, iar ei l-au înconjurat cu prețuirea datorată unui adevărat protector. În dipele grele ale existenței, când și-a pierdut fratele, umanistii au fost aproape și au căutat să-l mângâie, dedicându-i versuri. Au scris atunci mulți scriitori de seamă ai vremii, ca Granveldius, Petrus Nanius, Adrianus Viellius, Nicolae Grudius etc. El însuși a scris un epitalf despre Matei zis Valahul, pomenind despre „Țara de peste Carpați a străbunilor” și despre vestita lui ascendență. Versurile, epitafele scrise, din care unul dedicat lui Erasmus, ne înfățișează o dată mai mult profilul spiritual al unui umanist pătruns de valorile veacului său.

Umanismul lui are o consistență deosebită datorită înțelegerii arătate civilizației timpului. Se știe că Olahus a fost un propagator și animator al ideii de cruciadă antiotomană, inițiatorul unei adevărate campanii menite să convingă capetele încoronate de pericolul otoman (6). Îndemnând la pace în Apus, Olahus se gîndea la apărarea civilizației europene, pe care o vedea primejduită. În lumina stăruințelor sale vizînd cruciada antiotomană, umanismul lui Olahus capătă un sens incontestabil superior, în contextul umanismului secolului. De altminteri, sensurile activității lui umaniste rezultă concludent din strădania pe care a consacrat-o școlii la Trnava, fiind un precursor al învățămîntului universitar de aici. Idealul său de umanist l-a făcut să prețuiască școala, învățătura, cărțile, cu gîndul la o fericire terestră pentru care a luptat de-a lungul întregii vieți.

Iubind umanitatea, Olahus a avut o încredere aproape nelimitată în puterile cul-

turii, din care face un îndreptar și în activitatea lui de înalt prelat al bisericii catolice. În locul lipsei de scrupule și a ambiției nemăsurate, sugerate de modelele Renașterii italiene, de care sînt covârșiți mulți din compatrioții său umaniști (9), în mijlocul dezastrelor provocate de turci, el îi domină prin exemplaritatea unei atitudini de mare elevație etică. Dacă, în lumea cercului său, utopia înregistrează, în confruntarea cu prezentul, forme extrem de abstracte, el se afirmă printr-o operă în primul rînd educativ-constructivă, înțemietată pe umanism, pe încrederea în posibilitatea perfectibilității omului. Este, la urma urmei, idealul de care a fost animat acest mare om de cultură, care s-a integrat valorilor umanismului european. De aceea, împlinirea a 400 de ani de la moartea sa constituie prilejul unui bine-meritat omagiu, atît din partea popoarelor care au trăit și trăiesc în această zonă istorică — români, maghiari și slovaci — cît și al întregii umanități.

POMPILIU Teodor

Bibliografie

1. — Bezdechi, St. *Nicolae Olahus, primul umanist de origine română*. Aninoasa—Gorj, f.a.
2. — *Nicolae Olahus despre români*. In: Transilvania, 1928, mai, p. 349—355.
3. — *Incercările poetice ale lui Nicolae Olahus*. In: Transilvania, 1928, mar, p. 173—181.
4. — *Poeziile lui Nicolae Olahus*. In: Fratilor Alexandru și Ioan I. Lepădatu. Buc., 1936, p. 61—81.
5. — *Nicolae Olahus și cultura elenă*. In: Societatea de mîine, 5, nr. 9, p. 176—178.
6. — Dan. M. *Nicolae Olahus și cruciada contra turcilor*. In: Transilvania, nr. 74, 1943, p. 701—714.
7. — Lupaș, I. *Cel dintîi umanist român: Nicolae Olahus din Sibiu (1493—1568)*. In: Studii, conferințe și comunicări istorice, Cluj, 2, 1940, p. 151—160.
8. — *Doi umaniști români în secolul al XVI-lea*. In: Studii, conferințe și comunicări istorice, Buc., vol. I, 1929, p. 90—99.
9. — Klaniczay, T. *La littérature de la Renaissance et de la noblesse hongroise*. In: La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie 1450—1650. Bp, 1963, p. 243—252.
10. — N. Olahl *Metropolitae Strigoniensis Hungariae et Atila sive de originibus gentis, regni Hungariae situ, habitu, opportunitatibus et rebus bello paceque ab Atila gestis, Liber duo*. Vin-dobonae, 1763.
11. — Pall F. *Fragen der Renaissance und der Reformation in der Geschichte Rumäniens*. In: Forschungen zur Volks- und Landeskunde. Band, 9, nr. 2, 1966, p. 5—26.
12. — *Maximilian Transylvanus, autor al relatării despre expediția lui Magellan*. In: Anuarul Institutului de istorie din Cluj, 7, 1964, p. 35—95.

Ca scriitor. Iacob Negruzzi (1843—1932) este una dintre acele figuri de importanță secundară fără de care, totuși, istoriile literare ar fi doar o juxtapunere de monografii: fără să fie lipsit de un oarecare talent, de spirit de observație și mai ales de un veritabil simț al limbii moștenit de la părintele său, Iacob Negruzzi desfășoară o vastă activitate scriitoricească, notabilă în unele aspecte, caducă sub altele, dar semnificativă pentru epoca sa, caracterizând o tendință și reflectând fidel o lume. Ca și Vlahuță în cunoscutele sale *Portrete*, Iacob Negruzzi fixează în *Satirele* și în *Copiile de pe natură* imagini amuzante și nu întotdeauna superficiale ale excrescențelor sociale contemporane, de multe ori cu un remarcabil spirit critic. Cele mai reușite fragmente sînt tocmai cele cu substrat satiric, care îl exprimă mai bine, scurte schițe în proză, cu o anecdotă schematică punînd în valoare un comic de limbaj, sau cînteele comice în glorioasa tradiție moldovenească a genului. Autor dramatic (între altele, al piesei *Hatmanul Baltag*, scrisă în colaborare cu I. L. Caragiale) și colaborator la reviste teatrale, Iacob Negruzzi este un excelent cupletist, cu intuiția șarjei și a refrenului caricatural. Bogata colecție de manuscrise rămase de la scriitor oferă exemple admirabile pentru ilustrarea genului său comic, mici piese aruncate pe hîrtie pentru a fi incluse probabil în vreo revistă sau scrise pur și simplu pentru delectarea amicilor, cum este de pildă satira *Senatorul*, inedită pe cît știu¹⁾:

Cu o ceafă lată, groasă,
O burtă burduhănoasă
Chipul roș ca un bujor,
Sînt senator, sînt senator.

Drăgălașa-mi cuconiță
Astăzi e senatoriță
Și Nunuțu drăgălaș
Senatoraș, senatoraș.

Am moșii mari, însemnate
Cu onoare cîștigate
Și zidesc chiar un palat,
Cît un senat, cît un senat.

Iacob Negruzzi —
scriitor

¹⁾ Biblioteca Centrală de Stat, Arh. St. Georges, Fond. I. Negruzzi, ms. 16.957.

El avea într-un grad foarte înalt așa-numitul simț comun, care-l ferea de exagerări, și umoarea veselă, care-l făcea să vadă partea comică a lucrurilor. „Carul cu minciuni” cum era poreclit la Junimea, se pare că Iacob Negruzzi era un admirabil causeur și om de spirit, iar hîrțile păstrate în dosarele îngălbenite ale celebrei societăți cu deviza „Întră cine vrea, rămîne cine poate” păstrează nenumărate dovezi ale duhului său hazliu și inventiv, care s-a risipit în toate direcțiile cu generozitate și cu nepăsare. Sentimentul acestei împrăștieri, neprielnice pentru o muncă ordonată, creator, îl aveau și colegii săi, care-i dedicau cîteva rînduri în tradiționalele poeme improvizate la nu mai puțin tradiționalele banchete anuale ale junimiștilor:

Negruzzi ades aduce harabaua cu minciuni

Dar prea sărăcuț s-arată în alte producțiuni²⁾.

Negruzzi n-a fost de loc un scriitor ne-productiv, dimpotrivă; reproșul, de aceea, trebuie luat ca fiind adresat mai degrabă calității... Talentele sale de improvizator (care-i aduc porecla de „minciunos”) și de povestitor sînt însă recunoscute chiar sub forma umoristică pe care o impune cadrul unei alte poeme ocazionale, din 1874, scrisă tot cu ocazia banchetului anual și intitulată *Junimiadul*. *Poemă epico-comico-satirică*³⁾:

Lingă Pogor cine șade, și cu el se tot ghionțește?

E frumos-povestitorul ce și Iacob se numește.

Să nu mă lași, Muză dragă, căci nu e de șuguit

C-un poet atît de mare, de-nsemnat și strălucit.

Lumea-ntreagă îl cunoaște peste-ntinse depărtări

Și-a lui glorie zburat-a peste nouă mări și țări.

Ear Românul lingă vatră, cînd femeea-i face scorb,

Ține-n mină și cetește poczii de-a lui Iacob.

Cîți fac parte din Junimea, toți au nume cunoscut

Unii pentru glorioase și mari fapte din trecut,

Alții pentru că nimica pînă azi n-au săvîrșit

Dar nime ca Iacob n-are nume mîndru și slăvit.

Cînd începe să vorbească, cu glas dulce îngeresc,

Junimiștii cască gura, minciunile foșnăcesc,

Pogor sare peste mese, ori s-apucă de pumnit

Ear Naum pe-un colț de scaun horărește liniștit.

Ceea ce putea produce hazul inventiv și oroarea de platitudinile solemne ne arată, de pildă, o invitație la banchetul anual al Junimii, redactată în stilul latinizant, caricaturizat și ironizat cu procedee asemănătoare de Odobescu și Hasdeu: „Onorabile..., ați benevolitu a ni da incredibilitu și a ne causa complacere... Au nu suntu aceste toate un viu documentu ca ve jace la anima prosperarea numitei? Au doara anima noastra ar putea fi nerecunoscătoria catra Onorat D-voastra? Nu!!!”⁴⁾ Satira limbajului, a automatismelor verbale, a expresiilor inepete, este sursa celor mai suculente bucăți în proză și „coppii de pe natură”. Alitudinea critică este specifică mai multor scriitori junimiști, cultivați la școala lui Maiorescu; Iacob Negruzzi îi adaugă însă simțul neîntrecut al grotescului, al ridicolului, ofensiva sa împotriva demagogiei și a „formelor fără fond” fiind mai directă și mai sigură, cu efect imediat. Ca un alt Flaubert, scriitorul întocmește un fel de *Dictionnaire des idées reçues* al stereotipelor parlamentare, al clișeeilor demagogice, cu fals iz patriotic, nu o dată golite de orice conținut, folosite de oratorii în pană de idei: „Nu, de o mie de ori nu!”, „ca un singur om”, „am zis, zic și voi zice”, „cu națiunea, prin națiune, pentru națiune” (pe care o comentează, ironizînd demagogia patriotardă a politicienilor: „cine îți va tăgădui dreptul de a zice adversarilor tăi «națiunea nu vă vrea» cînd nu-i vrei tu...?”), „pericolul bate la porțile cetății” etc. Satira limbajului este, de altfel, domeniul care rezistă cel mai bine scurgerii timpului. Scriitorul preludează apariția incisivă a prozei lui Topîrceanu (din *Scrisori fără adresă*) prin ironia mușcătoare, cu adresă exactă, debitată sub forma unor enormi-

²⁾ Ibidem, ms. 16.968 (Revista Junimii din anul 1875).

³⁾ Ibidem, ms. 16.966

⁴⁾ Ibidem, dosar CXCII/1. Invitația a fost reprodusă de Negruzzi și în *Amintiri din Junimea*, Buc., 1943, p. 213.

tați sau absurdități pe cel mai doct ton cu puțință: „Pentru a compune o operă, fie literară, fie științifică, metoda adoptată e foarte simplă și recomandabilă. Mai întâi, autorul trebuie să nu gindească nimic. Rezultatul acestui repaos intelectual îl învăluiește cu multe vorbe și-l așterne pe hîrtie cum dă Dumnezeu. Dacă nu ai cuvinte la îndemînă, ici altele potrivite sau nepotrivite din limbi străine, numai pompoase să fie...” (*Gramaticale*); la fel relevarea incongruențelor și aberațiilor spicuite din producția lirică a vremii (*Poeticale*). Proza sa este remarcabilă prin luciditate și umor; cum spunea Iorga, ea „înseamnă ruperea de romantismul de împrumut, cu suspinătoarele iubiri deșirate și spovedaniile la lună...”⁵⁾ Tipurile sale realiste din unele „côpii” sau din romanul *Mihai Vereanu* descind, pe o anumită linie, din Filimon și anunță pe Duiliu Zamfirescu, cu inevitabile carențe, care nu sînt numai ale talentului său modest, dar și cu multă claritate și justete în viziunea artistică. Activitatea sa de dramaturg, de traducător ar merita și ea o analiză mai întinsă, fie și numai pentru importanța (reală) în epocă, deși se mai pot găsi în ele și astăzi insule de literatură adevărată.

Timp de aproape trei decenii, pînă cînd trece direcția unui comitet de tineri, existența lui Iacob Negruzzi se identifică cu cea a *Convorbirilor literare* al căror suflet a fost. Director, secretar de redacție, administrator, s-ar putea spune, și nu fără dreptate, că scriitorul și-a neglijat propria operă pentru a o putea răspîndi pe a altora. Revista *Convorbiri literare*, al cărei rol important în dezvoltarea literaturii noastre este încă insuficient studiat, îi datorează lui Iacob Negruzzi epoca sa de glorie⁶⁾. Sub acest raport, Iacob Negruzzi și-a cîștigat merite mai importante față de istoria noastră literară decît ca scriitor. Imensele dosare (păstrate în colecția St. Georges de la Biblioteca Centrală de Stat) cu versuri, povestiri, culegeri de folclor, articole și scrisori insistente ale solicitanților, toate cu însemnările lui Negruzzi, corespondența lui cu scriitorii, veșnic în căutare de manuscrise, mărturisesc cantitatea de muncă și abnegație necesară pentru ridicarea acestui monument, traicnic prin valoarea sa și unic prin durată, care a fost revista *Convorbiri literare*.

Mircea ANGHELESCU

⁵⁾ N. Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, vol. I, p. 123.

⁶⁾ Vezi E. Lovinescu, *Maiorescu și contemporanii lui*, II, Buc, 1944, p. 171—214; mai recent, Pompiliu Marcea, *Iacob Negruzzi*. In: *Limba și literatură*, vol. X, 1965, p. 176—198.

Profesorul Dan Simonescu la 65 de ani

La 11 decembrie, profesorul Dan Simonescu a împlinit 65 de ani. Dacă pentru el a fost un moment de satisfacție, dar și de melancolie, pentru noi toți constituie un prilej nimerit de a ne exprima stima și admirația față de omul care trăiește o nobilă viață printre cărți, în biblioteci, în arhive, la catedră, dîrind cu migală o operă de cea mai mare importanță, de a dîncă cercetare a istoriei culturii și literaturii române vechi și clasice, de afirmare a ei în cadrul culturii universale.

Eminent om de știință, cu o metodă riguroasă, cu o pasiune neistovită pentru carte, profesorul doctor docent Dan Simonescu a ilustrat mai multe domenii de cercetare, printre care domeniul vast al bibliologiei.

Încă din anii studenției, din anii 1923-1924, o pregătit o excelență monografică despre manuscrisele și tipăriurile din mănăstirea Cîmpulung-Muscel, apreciată de Nicolae Iorga, pentru ca, în perioada 1928—1934, venit la București ca asistent universitar, lucrînd neîntrerupt cu Ion Bianu și N. Cartoian, să se îndrepte hotărît spre studiul adîncit al cărților noastre vechi, spre „incunabilele tipografiei române”, cum le-a numit Al. Odobescu în 1861, înțelegînd prin aceasta edițiile de cărți imprimare la începutul tipografiei.

Prima încununare a acestei munci stăruitoare a fost publicarea, în 1936, a volumului III din *Bibliografia românească veche* (1817—1830), 780 pagini, pînă la pagina 192 lucrată de I. Bianu și N. Hodoș, ediția Academiei Române.

Nu numai oamenii de știință români, ca N. Iorga, Ilie Minca, Gh. Opreșcu, dar și străinii din Franța, Belgia, Grecia etc. au apreciat această operă care nu se limita la un catalog complex al tuturor cărților, ci prezenta sistematic tabloul culturii române, în special al presei.

În lunile iulie-octombrie 1934, tînărul cercetător s-a străduit să aflu în bibliotecile din Atena și Constantinopole documente cu privire la ceremonialul bizantin și turcesc, iar în iulie-octombrie 1937, a cercetat în Biblioteca Națională din Paris aceleași materiale (cele turce) traduse în limba franceză, pentru a da substanță tezei sale de doctorat despre *Literatura română de ceremonial*, susținută cu succes deplin în 1938.

În calitate de bibliotecar la Secția de manuscrise a Bibliotecii Academiei Române (între 1931 și 1943), a organizat secția de cărți românești vechi (1508—1840). Rodul muncii e *Bibliografia românească veche*, vol. III, de care am amintit, și volumul IV, 1944.

Profesor la Universitatea din Iași, în 1942—1943, Dan Simonescu a organizat secția de manuscrise de la Biblioteca centrală, cîinstită odinioară de osîrdia lui Eminescu.

Așa se explică de ce, după 1952, vechile preocupări de biblioteconomie și bibliografie au fost reluate prin cursul de bibliografie ținut la Școala tehnică de bibliotecari și prin publicarea unei suite de articole și studii în *Călușa bibliotecarului*, *Revista bibliotecilor* și în *Studii și cercetări de bibliologie*.

Există o continuitate impresionantă în preocupările profesorului Dan Simonescu cu privire la istoria cărții și a tiparului, la studiul incunabilelor de pe teritoriul patriei noastre, precum și la teoria și practica disciplinelor bibliologice în învățămîntul superior.

În dese rînduri, Asociația bibliotecarilor din țara noastră l-a solicitat să țină prelegeri despre problemele bibliografiei pentru a îndruma pe bibliotecarii noștri, atît pe cei din bibliotecile universitare, cît și pe acei de la bibliotecile publice. În cadrul aceleiași asociații e președintele Comisiei de incunabile, cărți rare și manuscrise.

Din 1963, este șeful colectivului didactic al Secției de biblioteconomie de la Institutul pedagogic din București, unde predă două cursuri: *Bibliografia și Istoria cărții străine și române*. Pentru cadrele tînere din facultate, pentru studenți, pentru noi toți, este un exemplu de muncă onestă și adîncă, de dăruire totală preocupării cărțurărești, de om ce și-a găsit seninătatea în climatul familiar al bibliotecii, la catedră și la masa de scris, străin de preocupările mondene și de agitațiile sterile ale vanității.

Îi urăm mulți ani înainte, pentru a duce mai departe truda sa austeră în serviciul științei din patria noastră.

G. G. URSU

decan al Facultății de filologie de la Institutul pedagogic-București

LUCRĂRI

DE
SPECIALITATE

Personalitate multilaterală, de orientare umanistă, Tudor Vianu, acest „*Nil darnic de știință și înțelepciune*”, cum l-a caracterizat Perpessicius, a lăsat urme mereu rodnice, atât în literatură, estetică, istorie literară sau stilistică, cât și în alte domenii ale culturii și științei românești din veacul nostru.

Nu i-a fost străin nici domeniul bibliografiei, a cărei utilitate a apreciat-o întotdeauna și la care a adus el însuși contribuții importante, începând cu prețioasele „indicații bibliografice” de filozofia culturii, apărute în 1929, și încheind cu repertoriul general al *Bibliografiei literaturii române*, lucrare a cărei inițiativă îi aparține și al cărei prim volum a apărut sub conducerea sa. Am avut fericitul prilej să colaborăm la acest vast repertoriu cu profesorul Vianu și ne amintim cu emoție de interesul deosebit pe care-l arăta desăvârșirii și apariției lucrării, de discuțiile deosebit de fructuoase privind volumele viitoare, printre care unul închinat în întregime operei lui Mihai Eminescu.

La rîndul lor, bibliografiile s-au aplecat cu hărnicie asupra activității literare și științifice a lui Tudor Vianu, risipită cu generozitate prin publicații periodice, volume colective sau volume separate, de-a lungul unei jumătăți de veac.

Încă înainte de prematurul său sfârșit (1964), în anul 1957 a fost elaborată, pentru volumul omagial proiectat la împlinirea vârstei de 60 de ani, o bibliografie a volumelor publicate. Semnată de Emil Manu și adusă pînă la zi, bibliografia a apărut ca anexă la monografia *Tudor Vianu* de Ion Biberi. Iar cinci ani mai tîrziu, în 1962, un colectiv al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România oferea conducătorului instituției o bibliografie a colaborărilor sale la principalele publicații periodice apărute pînă în 1948.

Precedat de asemenea lucrări, sau de *Memoriul de titluri și activitate*, 1932, unele puse în mod grațios la dispoziție de familia Vianu, după moartea profesorului, precum și de datele oferite de volumul apărut din *Bibliografia literaturii române (1948—1960)*, unde un capitol este dedicat în întregime operei lui Tudor Vianu și ecurilor ei, din cărți și periodice, din țară și de peste hotare, colectivul bibliografic al Bibliotecii centrale universitare din București a elaborat în mai bine de doi ani biobibliografia de care ne ocupăm.

Ca orice lucrare de acest fel, biobibliografia *Tudor Vianu* se compune dintr-o biografie, sub titlul *Cronologia vieții*, și o bibliografie a operei și a referințelor asupra ei. Sub titlul *Varia*, sint cuprinse în continuare manuscrise și corespondență Tudor Vianu (cu rezumarea cuprinsului), iconografic, semnalări de conferințe, intervenții și comunicări. Volumul se încheie cu o listă a periodicelor consultate și un indice de nume.

Prin *Cuvîntul introductiv*, directorul Bibliotecii centrale universitare informează că această lucrare deschide seria de bibliografii închinată profesorilor eminenți ai Universității din București. Vor fi utilizate, în acest scop, toate sursele documentare posibile: cărți, periodice, iar „*cînd este cazul*”, informațiile din manuscrise, arhive publice și particulare. Cercetînd publicațiile apărute, manuscrisele și arhiva personală, colectivul de redacție și-a propus astfel „*să cuprindă cît mai complet creația lui Tudor Vianu*” și să facă o selecție în ceea ce privește referințele despre om și operă, „*oprindu-se numai asupra aceluia care exprimă un punct de vedere, circumscriu opera, relevă dimensiunile personalității*”. În încheiere, autorul cuvîntului introductiv mulțumește nominal unui număr de 28 de persoane, deținătoare de material documentar.

De fapt, numărul colecțiilor particulare consultate a fost și mai mare, dacă ne orientăm după indicațiile din subcapitolele *Manuscrise* și *Corespondență*, ceea ce atestă aria largă de investigație a colectivului de redacție, una dintre calitățile bibliografiei.

Din păcate, atenția autorilor a fost îndreptată disproporționat asupra părții a doua a volumului, intitulată — nu știm cît de propriu — „*Varia*” și căreia i-au fost destinate majoritatea paginilor. E adevărat că aici contribuția lor este integrală. E pentru prima oară că se întreprinde un catalog al manuscriselor sau al corespondenței lui Tudor Vianu. Pentru prima dată se dă o listă a iconografiilor originale păstrate de către familie. Se aduce astfel o contribuție prețioasă la cunoașterea personalității lui Tudor Vianu, a raporturilor sale cu viața științifică contemporană din țară și din străinătate.

*) *Tudor Vianu*. Biobibliografie. Cuvînt înainte de Mircea Tomescu, Buc., 1967. XI+405 p. (Biblioteca centrală universitară din București).

Dar pentru aceasta poate că nu era necesar să se reducă partea biografică la o cronologie care nu cuprinde nici datele fundamentale din viața scriitorului, cronologie mult inferioară, de pildă, celei apărute anterior în colecția *Biblioteca pentru toți*, cu ocazia reeditării *Artei prozatorilor români*, ca să nu mai amintim de datele oferite de studiul monografic al lui Ion Biberi. În plus, ce importanță pot prezenta ca manuscrite, puse alături de *Estetica, Arta prozatorilor români* și alte lucrări fundamentale ale lui Tudor Vianu, simplele referate de editură, însemnările ocazionale de 1—2 pagini, ce interes literar sau științific prezintă scrisorile de genul „considerațiilor” din 1958 al unui anume J. Spirescu, al „aprecierilor” unui fost ziarist, H. Sorcanu, din 1960, sau faptul că un George Fotino îl felicita de Anul nou, în 1963?

Tudor Vianu fiind un contemporan și trăind printre contemporani, socotim că se impunea o selecție riguroasă a manuscriselor și corespondenței sale comunicate publicului.

În ceea ce privește bibliografia propriu-zisă, autorii au făcut eforturi demne de laudă ca să adune un mare număr de informații noi, în așa fel încît să prezinte o imagine definitivă a activității publicistice a lui Tudor Vianu. Notele bibliografice rezultate au fost repartizate în trei mari capitole: I. *Scrieri publicate în periodice*; II. *Scrieri publicate în volum*; III. *Referințe despre opera și personalitatea lui Tudor Vianu*. La rîndul lor, acestea au fost împărțite în subcapitole, semnalate la sumar, în cadrul cărora materialul a fost aranjat cronologic, cu excepția recenziilor și a cronicilor (capitolul I), a prefețelor și a postfețelor (capitolul al II-lea), așezate în ordine alfabetică, după autorul recenzat sau prefațat de Tudor Vianu. Fiecare notă bibliografică a fost numerotată. La fiecare titlu sînt date, în general, indicații bibliografice cit mai complete. În plus, pentru a argumenta ținuta științifică a lucrării, în capitolul I se fac referiri la reeditările din cărți sau periodice, iar în capitolul al II-lea sînt date și sumarele volumelor. În sfîrșit, o serie de fișe însoțesc titlurile cu adnotări lămuritoare.

Din păcate, nu întotdeauna autorii au fost consecvenți cu ei înșiși. Din acest punct de vedere, nedumeririle cercetătorului încep chiar de la sumar: de ce studiile și articolele despre artă sau cultură au fost amestecate cu cele de sociologie, sau traducерile cu edițiile îngrijite de Tudor Vianu? Erau necesare două subcapitole cu același conținut, *) — intervenții, cuvîntări — ultimul, după observațiile autorului studiului introductiv, nereprezentînd o lucrare științifică? Mai mult, după ce se adîncește în studiul textului însuși al bibliografiei, cercetătorul își dă seama că afirmații ca aceea din cuvîntul introductiv, privind datele limită ale referințelor înscrise: 1 ianuarie 1916—1 ianuarie 1966, sînt contrazise de fapte. Astfel, au fost omise titluri ca acela al articolului de debut al lui Tudor Vianu, apărut în 1916, în revista *Făclia*, sub titlul *Revizuire critică*, important prin apărarea pe care o lua autorul lui Al. Macedonski. Cit despre limita posteroară, aceasta se oprește fie în 1964, în cazul beletristicii apărute în periodice (capitolul I, subcapitolul 1), fie la 1 ianuarie 1967, în cazul volumelor originale (capitolul al II-lea, subcapitolul 1), deși, în cuvîntul introductiv, termenul limită este, pentru întreaga lucrare, 1 ianuarie 1966.

Nici titlurile unor capitole nu corespund în întregime. De pildă, capitolul I cuprinde nu numai textele publicate în periodice sau în periodice și apoi în volume, dar și altele, indicate ca apărute numai în volume personale sau colective (nr. 36—39, 74, 160 etc.). Unele titluri din periodice sînt urmate de mențiunea reeditărilor, alteori nu (nr. 548 ș.a.). La unele titluri sînt date adnotări explicative chiar dacă nu e absolută nevoie, la altele, mult mai imprecise, nu. Cîteodată se indică titlurile capitolelor în adnotare (la *Arta prozatorilor români* sau la studiul introductiv al volumului *Istoria esteticii de la Kant pînă azi. Texte alese*). În schimb, cuprinsul lipsește la tratatul de *Estetică*, la *Filozofia culturii*, la însemnările de călătorie *Imagini italiene* (apărute și disparat în presă) sau la *Arghezi, poet al omului*. „Cîntarea omului”, în cadrul *literaturii comparate*. Uneori este folosită formula „Cuprins”, alteori „în cuprins”, pe aceeași pagină (p. 102), deși în fond e vorba de același lucru. În descrierea volumelor menționate la nr. 702, 707, 708, 715, 720, ca și în multe alte locuri, prefața autorului n-a mai fost semnalată, chiar dacă cunoașterea ei este indispensabilă înțelegerii cărții (cum este articolul introductiv *Fereastra luminată din Jurnal*). Uneori se indică colecția sau rubrica, de multe ori nu, chiar dacă este vorba de aceeași lucrări. Uneori se folosește ordinea alfabetică a lucrărilor apărute la aceeași dată (p. 97), alteori nu (p. 106); uneori se indică paginile numerotate separat de cele nenumerotate, alteori nu; cîteodată, adaosurile bibliografului sînt înscrise între paranteze drepte, alteori sînt introduse fără nici un fel de mențiune (chiar dacă e vorba de titluri întregi create de bibliograf, ca la nr. 167, 335 etc.). Și lista inconsecvențelor e departe de a fi încheiată.

*) Vezi cele 2 subcapitole la p. 76—82, și, respectiv, p. 353—370.

La acestea se adaugă, la o cercetare mai atentă, numeroasele, prea numeroasele greșeli de dactilografie necorectate, precum și erori datorate autorilor. Astfel, citeodată, cronicile de artă sînt confundate cu articole literare, ca în cazul cronicii despre expoziția de la Dalles, din 1942, a lui Ion Vlăsie (nr. 98). Lectura unor texte bibliografiate s-a făcut superficial, ceea ce a dus la adnotarea greșită a unor articole (nr. 123), la confundarea unor rezumate cu studiul însuși (nr. 150), la redarea trunchiată, sau pur și simplu greșită, a unor titluri (nr. 84, 188, 283, 292, 526, 546 etc.), la erori de paginație. Graba cu care s-a lucrat i-a făcut pe autori să nu observe că articolul *O creație de mare valoare artistică și educativă*, din 1963, se referă la filmul Tudor, nu la filmul Codin (nr. 651), că în albumul *Corneliu Baba* prefața lui Tudor Vianu nu e reproducă numai la p. 5—9, ci și la alte pagini din text, în limbile engleză, franceză, germană și spaniolă (nr. 831); că prefața la *În căutarea timpului pierdut* de Marcel Proust (traducere de Radu Cioculescu) e semnată nu de Tudor Vianu, ci de Anton Bibescu (nr. 557), studiul introductiv, nesemnlat de bibliograf, aparținînd lui T. Vianu. Tot grabci i se datorește probabil și o greșeală elementară ca atribuirea piesei *Despot Vodă* lui Alexandru Davilla (nr. 627).

În concluzie, biobibliografia *Tudor Vianu*, publicată de Biblioteca centrală universitară din București, e o lucrare la care s-a muncit. Ea constituie un instrument de lucru valoros și util. Lipsa unor criterii rigurose prestabilite, graba și uncori neglijența, lipsa de unitate a colectivului au strecurat erori care o viciază. E regretabil că nu s-au coordonat cu acest prilej eforturile Bibliotecii centrale universitare cu acelea ale Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, unde se începuse anterior o bibliografie similară, azi gata de tipar, fapt binecunoscut, după cîte sîntem informați, autorilor bibliografiei apărute. S-ar fi evitat, sîntem siguri, nu numai multe erori, dar și lipsa citorva sute de titluri (lucrări originale, de referință etc.), unele de fundamentală importanță, din lucrarea despre care am vorbit. Dar despre importanta problemă a coordonării planurilor, și în general a activității bibliografice, cel puțin în ce privește marile biblioteci, mai pe larg într-un articol viitor.

Nicolae Liu

O NOUĂ PUBLICAȚIE BIBLIOGRAFICĂ REGIONALĂ

Biblioteca regională Crișana a luat, din anul 1967, inițiativa redactării, în cadrul serviciului său de completare și organizare a colecțiilor, a buletinului *Cărți noi*, publicație de informare bibliografică. Fiecare număr înserează fișele cărților și ale partiturilor achiziționate de biblioteca regională într-o perioadă de două luni, apare într-un tiraj de 225 de exemplare și este difuzat bibliotecilor din cuprinsul regiunii.

Primul număr se deschide cu un foarte util *Cuvînt înainte*, în care sînt menționate scopurile urmărite prin redactarea acestui buletin: el caută să vină în ajutorul bibliotecarilor care lucrează în procesul de prelucrare, prezentînd descrierea bibliografică și indicii de clasificare zecimală pentru toate cărțile intrate în biblioteca regională, în vederea unei redactări corecte a fișelor și a organizării științifice a cataloagelor.

Buletinul are de asemenea un rol important în munca de completare a colecțiilor și în organizarea împrumutului interbibliotecar.

Redacția buletinului a adoptat, în inserarea materialului, planul tematic aplicat și de *Bibliografia Republicii Socialiste România*, realizînd o unitate binevenită în consultarea bibliografiilor.

Din examinarea celor patru numere apărute pînă în prezent, constatăm o încadrare corectă în grupele și subgrupele planului tematic adoptat¹⁾ și un bun sistem de trimiteri (de la o grupă la alta²⁾). Nu știm de ce s-a abandonat pe parcurs inițiativa — foarte bună — prezentă în nr. 1 al buletinului, de a se întocmi un index alfabetic al numelor de persoane, de autori și autori colectivi și un index alfabetic al titlurilor de lucrări — instrumente indispensabile în cercetarea unei bibliografii.

În general, descrierile sînt judiciose redactate, la un nivel mai mult decît satisfăcător. O notă bună pentru lucrătorii bibliotecii crișene o constituie întrebuițarea

¹⁾ Cu cîteva excepții: fișa nr. 385. Zatti, Lucian. *Orașele dragostei. Reportaje* este inserată greșit la romane, nuvele, schițe din literatura străină; fișa nr. 1173. Pop, Augustin Z. N. *Marturii. Eminescu-Veronica Micle* sau fișa nr. 1147. Călinescu, George. *Das Leben Mihail Eminescu* sînt încorect încadrate la poezii din literatura română, în loc de istoria literaturii române.

²⁾ Deși credem că procedeul întrebuițat în nr. 1 — identic cu cel uzitat de bibliografia națională — este mult mai avantajos din punct de vedere al spațiului grafic; de asemenea trimiterile menționate prin titlu nu trebuie să fie numerotate.

rațională a autorului colectiv, ca și efortul către o stabilire uniformă a vedetei³⁾. Preocuparea pentru o descriere completă se vedește și în grija cu care sînt inserate în cuprinsul descrierii diferitele elemente componente, inclusiv notele din observații, menționarea titlului în limba originală ori a traducerii titlului în românește, în cazul cărților apărute în limbi străine.

Indicii de clasificare zecimală, în concordanță cu încadrarea tematică, constituie rezultatul unei munci intense și fructuoase. În general, indicii principali sînt bine redactați din punctul de vedere al tehnicii de clasificare și destul de unitari în ceea ce privește gradul de extindere și constanța întrebuirii lor. Credem că un surplus de atenție ar trebui să fie acordat indicilor auxiliari generali, în special indicilor de loc, de timp și de nume de persoană.

Redacția buletinului ar trebui de asemenea să se îngrijească mai intens de colatarea și corectarea matritelor înainte de multiplicare, pentru a înlătura greșelile de dactilografiere care denaturează textul⁴⁾ și ating uneori chiar exactitatea unor indicii de clasificare.

Salutăm ca o măsură binevenită menționarea, în cuprinsul buletinului, a numelui redactorului care a întocmit fiecare număr, măsură care se înscrie pe linia întăririi responsabilității asupra muncii efectuate.

Noua publicație a Bibliotecii regionale Crișana constituie o realizare bibliografică de o mare însemnătate locală, care va avea consecințe pozitive asupra organizării cataloagelor existente în regiune și asupra unei informări competente, la zi, a bibliotecarilor și a cititorilor, cu privire la producția de tipar curentă.

Antoaneta Corvătescu-Tofan

De curînd a apărut în traducere arabă *Vocabularium Bibliothecarii* (Mu'gam al mustalahāt al maktabiyya)⁵⁾, lucrare care poartă girul Comisiei naționale pentru UNESCO din Republica Arabă Unită. Limba arabă este a șasea limbă în care apare tradus vocabularul pentru bibliotecari; termenii apar acum în engleză, franceză, germană, spaniolă, rusă și arabă.

Nu încapе îndoială că autorii traducerii în limba arabă au avut de rezolvat probleme mult mai dificile decît cei care au făcut traducerile în alte limbi. În primul rînd, chiar științele a căror terminologie specială este prezentată în vocabular sînt foarte noi în lumea arabă (excepție făcînd bibliografia, considerată ca o știință de origină arabă). În afară de aceasta, problema terminologiei științifice este una din cele mai dificile probleme lingvistice pe care le are de rezolvat în prezent lumea arabă. Pînă aproape de zilele noastre, în învățămîntul superior — în țările arabe — predarea se făcea aproape exclusiv în limbile engleză sau franceză și majoritatea arabilor culti, bilingvi, se serveau de terminologia din limba străină pe care o cunoșteau. Actuala politică de „arabizare” care se desfășoară pe un plan foarte larg în țările arabe are ca obiectiv important și arabizarea terminologiei științifice. Sarcina este cu atît mai dificilă, cu cît limba arabă, cu o structură deosebită de aceea a limbilor indoeuropene, este în genere refractară împrumuturilor. De aceea, termenii internaționali — masiv prezenți în lucrarea la care ne referim, aproape în toate limbile — sînt prezenți într-un număr foarte mic în limba arabă și chiar atunci cînd sînt introduși, nimic nu garantează lectura lor corectă, avînd în vedere faptul că scrierea arabă, cum se știe, notează numai scheletul consonantic al cuvîntului, fără vocale. Meritul autorilor acestei traducerii este de a fi procedat diferențiat: au căutat să găsească echivalentul cel mai apropiat în arabă, cînd acest lucru a fost posibil, au recurs foarte adesea la caleuri, mai rar la împrumuturi și destul de rar la termenii creație proprie. Printre termenii internaționali care au fost adoptați, se pare că se numără *catalog*, *bibliologie*, *dictafon*, *zincografie*, *microfilm* etc. Se observă însă că, peste tot unde este posibil, termenilor internaționali li se caută un echivalent sau măcar se încearcă o definire în limba arabă, contravenind oarecum indicațiilor generale care s-au dat pentru traduceri. Desigur, este vorba aici, în primul rînd, de specificul limbii în care se traduce: pentru limba arabă sînt mulți termeni care nu pot fi presupuși cunoscuți, pentru că așa cum arătam, aparțin unei științe încă destul de puțin răspîndite în țările arabe. Pe de altă parte, Vocabularul

³⁾ Cu cîteva excepții: patronimicul trebuie să-și păstreze locul după prenume, atunci cînd se inversează numele autorului; unele nume de autori sînt greșit inversate: ex. Marin, Mihalache în loc de Mihalache, Marin (fișa nr. 3) sau Nexö, Martin Andersen în loc de Andersen Nexö, Martin (fișa nr. 1327).

⁴⁾ De exemplu, la fișa nr. 83 numele scriitorului irlandez Sean O'Casey figurează în vedetă sub forma O'Casey, Leon din cauza unei greșeli de dactilografiere necorectate.

⁵⁾ *Vocabularium, Bibliothecarii*, traducerea arabă a ediției a II-a de Mohamad Ahmad Husain, A. Kabesh și M. Sheneti, Cairo, 1965.

conține un număr destul de mare de termeni aparținând unei sfere de cultură tradițională, care trebuie să fie *explicați* în arabă și nu numai *traduși*. Nu este mai puțin adevărat însă că găsim, pe alocuri, definiții în loc de traduceri pentru termeni sortiți să aibă o largă răspindire. Pentru *lexicologie*, de pildă, găsim 'ilmu mufradāli al luḡati wa istiḡāqāihā wa ma'ānihā (știința cuvintelor limbii, a derivărilor lor și a sensurilor lor), pentru *monografie*, *bahtun fi mawdū' in wāhidin* (literal: studiu asupra unui singur subiect). Alte traduceri se pretează la confuzii: pentru *diplomatică*, de pildă, termenul propus este *lārth dibrāmāsī* (istorie diplomatică). Cei mai mulți termeni, însă, sînt calchiați și găsirea formelor potrivite aparține autorilor traducerii: un mare număr de termeni apar pentru prima oară în limba arabă.

Vocabularium bibliothecarii în limba arabă, datorită modului serios în care a fost realizată traducerea, reprezintă mai mult decît o lucrare de mare utilitate pentru bibliotecari și pentru științele legate de carte care își caută acum terminologia: el constituie și o experiență reușită în ceea ce privește găsirea unei terminologii adecvate pentru un domeniu special, experiență care va servi, fără îndoială, și altora.

Asist. univ. Nadia Anghelescu

V. I. LENIN — REVOLUȚIONAR, TEORETICIAN, OM *)

F I Ș I E R

Științe
sociale

Într-un volum restrîns de pagini, cartea evocă viața și activitatea lui Lenin, atît prin relatarea unor fapte din viața lui, cît și prin consemnarea amintirilor celor mai apropiați oameni care au trăit în preajma lui (Ulianova, Krupskaia, Krjijanovski, Stasova, Gorki, Tetkin, Bonci-Bruevici, Serafimovici etc.).

Încă de tînr, el studiaza cu pasiune operele lui Karl Marx, își formează concepțiile proprii despre lupta revoluționară în condițiile Rusiei. Lenin — *revoluționar înstăcăr* — depune o activitate plină de pasiune pentru crearea unui partid marxist al clasei muncitoare ruse. Profund convins de capacitatea revoluționară a proletariatului rus, Lenin stă în fruntea luptei împotriva țarismului, este sufletul și conducătorul luptei revoluționare care culminează cu victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

Este înfățișată activitatea lui Lenin în primii ani de existență a statului sovietic și a primului guvern socialist din lume: în calitate de conducător al guvernului muncitorilor și țaranilor el depune o activitate multilaterală în toate domeniile vieții economice, politice și sociale; zdrobirea contrarevoluției și electricizarea țării; crearea Armatei Roșii și educația tineretului; lichidarea analfabetismului și crearea unei largi rețele de biblioteci și case de citit; problema păcii și situația femeii în familie și producție; viața țăranilor și soarta copiilor părăsiți — toate problemele mari și mici îl preocupau pe Lenin. El știa să discearnă esențialul, să fixeze direcția principală a activității.

Lenin, creatorul învățaturii încheiate despre societatea socialistă, a lăsat omernirii un tezaur ideologic și științific — 9000 de documente, articole și cuvîntări publicate în 55 de volume ale operelor complete. Cartea prezintă succint grandioasa activitate științifică, politică și publicistică a acestui titan al gândirii marxiste. Sînt amintite și comentate pe scurt principalele lucrări și discursuri ale lui Vladimir Ilici.

Discipol credincios al lui Marx și Engels, continuator genial al învățaturii acestora, Lenin a îmbinat munca sa revoluționară cu o bogată activitate creatoare, îmbogățind marxismul cu noi teze despre dictatura proletariatului, despre alianța muncitorească-țăranescă, despre strategia și tactica revoluționară, despre revoluția socialistă.

Ultimul capitol al cărții, *Triumful marilor idei leniniste*, relevă bogăția moștenirii ideologice și politice leniniste, valoarea ei teoretică și practică.

Activitatea lui Lenin ca cercetător, ca propagandist, ca redactor, ca organizator, ca om de stat scoate în evidență și trăsăturile caracteristice și originale ale personalității sale, obiceiurile și gusturile sale. Cartea reușește să prezinte pe Lenin ca Om. „Nimic omenesc nu i-a fost străin” seria în amintirile sale Nadejda Konstantinovna Krupskaia, soția, prietenul și colaboratorul lui Lenin. El căuta să cunoască viața oamenilor prin contacte nemijlocite cu realitatea. El iubea oamenii, avea grijă de tovarășii lui, nu-i uita nici în vremuri bune și nici în timpuri de restriște. Disciplinat, punctual, cu o mare

*) V. I. Lenin — scurta schiță biografică. Buc., Editura politică, 1967. 192 p.

capacitate de muncă, exigent dar în același timp foarte apropiat de oameni, receptiv la tot ce e nou, la sfaturile și propunerile oamenilor simpli, modest, de o principialitate exemplară așa l-au cunoscut cei care au muncit cu el, mii și mii de oameni cu care el s-a întâlnit.

M. Oișteanu

SOCIOLOGIA MILITANS — O NOUĂ SERIE A EDITURII ȘTIINȚIFICE

O intensificare notabilă a activității editoriale în domeniul sociologiei este indiscutabilă. Ea este cu prisosință confirmată de aparițiile înregistrate în ultimii 2—3 ani, iar pe viitor, lista lucrărilor de sociologie se anunță și mai bogată. În această ordine de idei, Editura științifică inaugurează, începând din 1968, o nouă serie sociologică denumită — SOCIOLOGIA MILITANS. Scopul acestei serii este de a oferi, atât specialiștilor, cât și marelui public, o selecție de studii, grupate pe teme precis conturate, menite a informa asupra celor mai valoroase achiziții ale sociologiei mondiale și de a contribui la stimularea creației românești în acest domeniu pe baza aplicării creatoare a marxism-leninismului.

Abordarea sistematică a vastei problematici sociologice contemporane se impune cu necesitate. În numeroase țări din lume, sociologia a devenit — în ultimul sfert de veac — un instrument indispensabil la care recurg organele de stat, economice și social-culturale, tot mai frecvent, în opera de construcție socială. Sociologia este din ce în ce mai organic integrată în activitățile de perfecționare a organizării producției, de cercetare a consumului, de sistematizări urbane și rurale, de organizare a folosirii raționale a timpului liber etc. Marea amploare și varietate a preocupărilor sociologice, teoretice și de cercetare concretă, caracterizează nu numai țările avansate, ci și cele în curs de dezvoltare, justificând cu prisosință termenul intrat în uz de „explozie sociologică”, ce se manifestă în lumea contemporană.

Această serie sociologică nouă mai are însă, pentru țara noastră, și un sens evocator. Ea reînnoadă o remarcabilă și originală tradiție românească, aceea a școlii sociologice de la București, și denumirea ei — SOCIOLOGIA MILITANS — împrumută simbolic chiar titlul uneia dintre lucrările principale ale fondatorului acestei școli — prof. Dimitrie Gusti.

Seria întâi din SOCIOLOGIA MILITANS va cuprinde 15 volume și anume: vol. I — Obiectul sociologiei; vol. II — Metodele și tehnicile sociologiei; vol. III și IV — Școala sociologică de la București și moștenirea ei; vol. V — Sociologia geografică; vol. VI — Sociologia populațiilor umane (antropologia socială); vol. VII — Sociologia psihologică; vol. VIII — Sociologia istorică; vol. IX — Sociologia economică; vol. X — Sociologia culturii; vol. XI — Sociologia politică; vol. XII — Sociologia integrării și dezvoltării; vol. XIII — Sociologia rurală; vol. XIV — Sociologia urbană; vol. XV — Sociologia sistemelor sociale.

Primul volum al seriei (conceput pe o structură comună, de altfel, tuturor celor 15 volume: studii, opinii, documentar) va avea următorul cuprins: *Argumentum*, Roman Moldovan — *Sociologia, știința prezentului și a viitorului*, Traian Herseni — *Despre clasificarea științelor sociale*, Henri H. Stahl — *Părerii cu privire la actuala răscruce a sociologiei*, Ion Drăgan — *Unitate și diversitate în sociologie*, Pompiliu Caraioan — *Sociologia, știința sistemelor sociale (studii)*; O. Bădina — *Cîteva considerații despre obiectul sociologiei*, V. Caramela — *Obiectul sociologiei față de altele științe sociale și ale omului*, Paul Popovici — *Materialismul istoric și sociologia în sistemul științelor*, O. Trăsnea — *Sociologie — materialism istoric (opinii)*. La rubrica *Documentar*, cititorul va găsi o bibliografie sociologică românească și străină, precum și informații privind șantierul sociologic editorial.

P. I.

Geografie

Lecturi geografice. Vol. 1—2. Societatea de științe naturale și geografice, 1967, Vol. 1, 258 p.; vol. 2, 280 p.

Lectura geografică — acest gen scurt în care pastelul se împletește cu reportajul, cu narațiunea și cu datele de ordin științific are o dublă funcție: una instructivă (primordială) și alta estetică.

Acesta este motivul pentru care manualele de geografie cuprind (iar dacă nu cuprind, profesorii recomandă special elevilor) pasaje descriptive din operele unor scriitori care au glorificat natura, peisajul, bogățiile și oamenii pământului românesc (M. Sadoveanu, Al. Vlahuță, C. Hogaș, I. Al. Brătescu-Voinești ș.a.). Literatura contemporană, mai ales genul reportajului sau al memorialelor de călătorie, furnizează și ea pasaje adecvate pentru lectură.

Cu toate acestea, pasajele rămân niște fragmente care nu au autonomie. Tocmai această lipsă de autonomie a fost aceea care a determinat conceperea unor bucăți de lectură de sine stătătoare. Marii reprezentanți ai geografiei românești (S. Mchedintzi, G. Vâlsan, I. Simionescu ș.a.) au sesizat bine valoarea „lecturilor geografice” și le-au cultivat. Vâlsan, cu talentul său innăscut, a lăsat chiar o serie de astfel de lucrări strinse în volumul *Descrieri geografice*. Au mai apărut apoi vreo două volume de astfel de lecturi (astăzi depășite) și genul a fost după aceea neglijat.

După un răstimp de 20 de ani, cele două volume de *Lecturi geografice* editate de Societatea de științe naturale și geografie în anul 1967 acoperă o lacună resimțită, fapt care explică și de ce lucrarea s-a epuizat cu alita repezițiune. Cititorii vor găsi în această lucrare lecturi cu privire la relieful, frumusețile și bogățiile naturale ale României, referiri la istoria, tradițiile, folclorul, economia, etnografia poporului nostru. Lecturile geografice constituie un fel de mică „enciclopedie” prezentată într-un stil atractiv.

Tematica celor peste 100 de lecturi este concepută de așa manieră încât ele să cuprindă în cea mai mare parte întregul teritoriu al țării, în ceea ce are mai reprezentativ și mai demn de a fi cunoscut. Semnează aproape 50 de autori, cu stiluri și preocupări diferite, a căror pregătire garantează integritatea bagajului informativ.

Trecându-le în revistă, bibliotecarul sau cititorul își va formula în minte o imagine complexă în care frumusețea peisajului (uncori măreț și dramatic, alteori blind și plin de poezie) se împletește cu bogăția pământurilor, cu tradiția unei istorii de două ori milenare, cu marile creații ale acelora care au filtrat din această natură și din această istorie minuni de talia *Mioriței*, a mănăstirilor moldovene, a caselor, uneltelor și obiectelor din diversele zone etnografice. Străbătând, alături cu paginile, splendide văi de râuri, sate și așezări pitorești, orașe și uzine, combinate industriale, zone carstice cu peșteri și ghețari păstrați, din timpuri imemorabile, litoralul mării bătut de briză și înnoit de frumosele stațiuni, sau ogliindundu-se în apa limpede a lacurilor glaciare dintre piscuri, traversând barajele care zăgăzuiesc miliarde de metri cubi de apă, cititorul își va contura o imagine vie, plină de sensuri și frumuseți, imaginea României socialiste pe care generațiile noastre o îmbogățesc și o ridică pe noi trepte ale istoriei sale, făcând-o cunoscută pe toate meridianele globului.

D. I.

Beletristică

Arghezi, Tudor. *Scrieri*, Vol. 15—16. Buc., Editura pentru literatură, 1967, Vol. 15. 308 p.; vol. 16. 256 p.

Volumele 15 și 16 din *Scrierile* lui Tudor Arghezi cuprind, sub titlul de *Subiecte*, schițe și profiluri, confesii și proiecte ale pamfletarului, o parte din activitatea neobosită a jurnalistului dornic să-și spună cuvântul despre multiplele aspecte ale vieții de la evenimentele majore și pînă la faptele cele mai mărunte. Desprinsе astăzi din contextul utilității polemice de moment, violentele atacuri împotriva orînduirii burgheze, publicate în *Facla*, *Seara*, *Cronica*, *Hiena*, *Bilete de papagal*, *Adevărul literar și artistic*, *Informația zilei* și altele, continuă să păstreze tălăzuirea de revoltă a scriitorului față de nedreptate, demagogie, cruzime și, alăturate astfel, conturează mai deplin viziunea sa socială. Lectura acestor articole impune constatarea făcută de Șerban Cioculescu privitor la întreaga proză satirică argheziană: „Sensibilitatea excepțională a lui Arghezi față de teribilele contradicții ale societății burgheze, față de nenumeratele turpitudini și fenomene de descompunere ce desfigurau fizionomia întocmirii sociale românești din acea vreme, conștiința sa ultragiată de spectacolul unor anomalii sociale cu aspecte monstruoase și-au găsit o expresie de o inegalată forță sufletească în proza și publicistica sa”.

Subiectele prezintă o deosebit de mare varietate tematică, de tipuri și mijloace artistice de la scena tragică la farsă, de la portretul mișcător al vînzătorului de ziare la caricatura ministrului, de la expunerea despre radiofonie și pînă la elogiul sau diatriba împotriva umbrelor de ploaie.

Era de așteptat ca pamfletul vechiului colaborator de la *Facla* să sprijine îndelungatele campanii ale presei și ale literaturii democratice, campanii antimilitariste și anti-războinice, precum și cea întreprinsă împotriva mascaradei alegerilor. Cu o scăpărătoare vervă, în *Scrisori dintr-un război*, Arghezi denunță mizeriile frontului din timpul conflagrației balcanice de la începutul secolului, redînd mentalitatea urmașilor neuitatului Moș Teacă. Dar ca de multe ori în opera sa satirică, ironizarea virulentă este îngemănată cu descrierea gravă, răscolitoare a realității. O dată cu trufia, ignoranța și abuzul de putere ridiculizate la Maiorul Tecuș se profilează într-o serie de schițe cealaltă față a

războiului. Dramatică ni se înfățișează, în *Simplă povestire*, imaginea eroinei cu holerici lăsați să se stingă la câțiva pași de camarazii lor, fără cea mai elementară îngrijire, fără nici un ajutor, condamnați literalmente cu zile la moarte. Cu procedeele scriitorului științifico-fantastic, Argezi avertizează contra dezastrului războiului atomic în *Umbra albă*. Pamfletul oferă un tablou înspăimântător al celui din urmă război al lumii, în care, deși nu s-a tras nici un foc de armă și n-a curs nici o picătură de singe, a fost distrusă întreaga omenire. Reunind înțeleșurile tehnicii moderne cu povestirile apocaliptice, prozatorul redă sugestiv dezagregarea tăcută și iremediabilă, punctînd din cînd în cînd relatarea cu cite o remarcă batjocoritoare la adresa provocatorilor catastrofele.

Un număr de schițe și articole este consacrat sistemului electoral din trecut precum și surprinderii în exercițiul funcțiunii al reprezentanților puterii de stat. În *Calul domnișoarei*, dintr-o filă de jurnal al unei pasionate călărețe aflăm de o țară ciudată pe care călătoarea a cunoscut-o într-una din nenumăratele ei curse. Acolo „Lupte crîncene se dau între partide, cu singurul scop de a alege la conducerea statului pe cei mai proști din sinul lor [...]. Poporul fiind excepțional de inteligent și proștii lui fiind, prin urmare, rari, lupta este cu atît mai grea și selecțiunea cu atît mai anevoioasă”. În finalul pamfletului este reproducută vorbirea confuză a ministrului, care o întîmpină pe vizitatoare cu un discurs pompos adresat, după cum presupune domnișoara, calului ei: „oamenii politici din țara în care mă găsesc au această patimă, să pară că știu franțuzește și neputînd să grăiască liber, citesc [...]. Cuvintele cele mai des pronunțate de ministrul orator au fost: mademoazel, fransez, iliabocu, pazancor, notră lupoaic, Traian a veniu calar dă la Rom...”

În galeria „aleșilor”, îmbogățită mereu de la Agamiță Dandanache încoace, Argezi îl introduce pe „Bănică”, fiind vizitiul personal al domnului ministru, menit să reprezinte cu sîrg poporul din rîndurile căruia se trage. El ajunge deputat „din dorința expresă a guvernului și cu concursul tuturor autorităților pasionate de ordine și legalitate”. Reacțiile acestui Candido rural, picat, pentru ședințele Camerei, în vilboarea capitalei, împletesc uimirea față de civilizația contemporană cu morgia nou căștigată a marionetei politice.

Afară de miniștri și deputați înțîlim printre personajele pamfletelor și exponenți ai justiției, ai administrației, ai aparatului de stat. Fauna lor este ilustrată de avocatul veros, total lipsit de scrupule, din *Afacere complicată* sau de procurorul neglijent, petrecăreț, fără simțul răspunderii din *Dl. procuror de serviciu*.

Infamia morală sau socială este de obicei coroborată în portretele lui Argezi cu putreziciunea biologică, împinsă uneori pînă la monstruoșitate. Scena convenționalului priveghi la căpățiul mortului din *Un sentimental* este transformată de accidentul motivului văr din provincie într-una grotescă. Suavitățile ipocrite ale personajelor imorale sînt strivite brutal sub călcîiul realității, al adevărului ca în cazul noului *Don Juan* sau al delicatei doamne Beta din *Scurtă povestire a unui suflet nefericit*. Adesea transpuneră în planul fantasticului duce pînă la ultima consecință ideea pamfletului ca în *Intercalările* sau *Cum am învățat să patinez* care prin genul lor de umor amintesc de Twain sau Leacock. Valoarea caracterizatoare a stilului, de o mare originalitate și bogăție imagistică, reușește să dea atîta suculență întîmplărilor și tipurilor, încît chiar și ceea ce e mai puțin semnificativ, frizînd patologicul, senzaționalul sau anecdoticul, devine plin de haz sau de interes.

Opuse figurilor de profitori, Argezi surprinde și chipurile neprihănite ale victimelor. Printre ele se numără micuța vînzătoare de ziare, soră bună cu fetița cu chibriturile din poveștile lui Andersen, care moare înghețată, stringîndu-și pîsoiul la piept (*Moise*) ori săraci cu duhul ca *Toader* sau *Singerece*, hăituiți de societatea nemiloasă, începînd cu cei mai tineri și sfîrșind cu cei mai vîrstnici membri ai ei. Mentalitatea imundă a acelei epoci nu iartă nici un gînd curat, nici o pornire de sinceră duioșie. Afecțiunea părintească pentru fetițele cartierului a blajinului *Moș Niculaie* căruia nevasta îi dăruise doar băieți este interpretată cu josenică rea-credință de către vecini și trecători. Și omul cinstit, dezarmat în fața instințelor de fiară ale celor din jur, devine o pradă a junglei.

Firește, nu era cu putință să nu găsim printre profilurile din tabletele argeziene cîteva ipostaze ale intelectualului și ale artistului onest, dezgustat de corupția și ignoranța societății în care trăiește. Cîteodată portretul e pictat cu fantezie și sarcasm, cum se-ntîmplă în *Un asasin* unde curmarea rețelor se realizează prin omoruri repetate, ucigaș fiind eroul sătul de minciună și mișelie. În *Subiect pentru un romancier*, personalitatea scribului, care caută să-și rentabilezeze cu orice preț meșteșugul, devine ținta atacului, Argezi ridiculizînd savuros metoda digresiunilor fără rost, a psihologismului ieftin. Profesia de credință a autorului capătă alteori un ton grav, împărtășită prin fapte și confesii de o înaltă și responsabilă demnitate umană. A jertfi totul ca să nu trădezi

secretul profesional (*Secretul*), a respinge gloria efemeră pentru afirmarea nedeformată nici cu o iotă a ideilor tale (*Scrisoare intimă*) și, mai presus de orice, a ști să fii tu însuși împotriva tuturor chemărilor și a făgăduielilor ademenitoare spre făgașul netezit dinainte, spre calea comodă, neaveroasă (*Cercul*), iată câteva principii pe care adevăratul intelectual și creator nu trebuie să le uite.

„Expresie a revoltei violente” cum denumește Tudor Vianu arta pamfletară a lui Argezei, tabletele vestejesc morala unei lumi întunecate și descoperă în mijlocul ei câteva lujere de lumină ale nevinovăției ei native și ale cinstei și generozității omenești.

Sanda Radian

Crîșan, Ion. *Teatrul amator românesc din Lugoj*. Timișoara, Sfatul popular al regiunii Banat. Casa regională a creației populare, 1967. 268 p.

Lucrarea lui Ion Crîșan oferă cititorilor posibilitatea de a cunoaște cele mai însemnate etape ale mișcării culturale de masă din orașul bănățean de pe malurile Timișului, cu specială privire asupra activității formațiilor teatrale de amatori. „Punerea în lumină a strădaniilor depuse de înaintași, efortul lor nobil de a sluji cauza eliberării naționale și sociale a românilor în anii de asuprire habsburgică, năzuința intelectualilor cu idei progresiste de a înjgheba teatrul românesc, legătura continuă cu teatrul și dramaturgia din Muntenia și Moldova, activitatea în cadrul Societății pentru fond de teatru...” sînt câteva din temele fundamentale enunțate în preambulul cărții. Prezentarea urmează firul cronologic, punctînd acele strădanii care au lăsat urme indelebile, contribuind la cultivarea sentimentului național și a gustului artistic. După un *Scurt istoric al teatrului românesc din Banat*, autorul își circumserie expunerea la orașul Lugoj.

Primul spectacol în limba română se situează — după mărturiile păstrate pînă azi — în 1847, datorită lui Iosif Farkas, directorul „Societății românești cantatoare teatrale”. Anul 1848 a reprezentat și pentru mișcarea culturală un moment „de puternic impuls”. Acum se înființează o societate cu misiunea de a propaga literatura prin sezoanelor și seri de lectură, și de a continua ciclul de spectacole în limba națională. După 1860, prin conlucrarea echipelor teatrale cu cele muzicale, se înfiripă spectacole mixte, opere și comedii într-un act, în care creațiile scriitorilor și compozitorilor români ocupă un loc apreciabil. În secolul al XX-lea, personalități de prestigiu ca Ion Vidu, Tiberiu Brediceanu etc. au sprijinit activ teatrul de amatori.

Capitolele următoare, *Meseriași și teatrul*, G. A. Petculescu, pionier al teatrului românesc din Transilvania, îmbogățesc cu date semnificative istoria culturală a Banatului. Un rol extrem de important l-a avut „Societatea pentru fond de teatru român” care, înfruntînd greutăți de tot felul, a păstrat nestinsă flacăra entuziasmului, desfășurînd o muncă deosebită de cauză îmbrățișată. În cei șapte ani ai filialei Lugoj, eforturile au fost canalizate atît pentru montarea unor spectacole, tipărirea pieselor și fondarea unei biblioteci de specialitate, cît și pentru impulsivarea și ajutorarea echipelor sătești din jurul orașului. Această experiență a fost continuată după primul război mondial de „Asociația română de teatru Thalia”, adunînd laolaltă meseriași, țărani și intelectuali. Toate aceste bune tradiții au fost preluate de formațiile constituite după 23 August 1944. Partea a doua a cărții înregistrează linia ascendentă a realizărilor, puse în slujba revoluției culturale, a idealurilor mărețe ale socialismului. Capitolele *Formațiile de teatru ale sindicatelor*, *Teatrul popular al orașului Lugoj*, *Activitatea formației de teatru a Casei de cultură*, ca să cităm doar câteva, detaliază rezultatele obținute, consemnînd succesele. Bibliografia amplă, indică de nume și locuri și materialul iconografic — în mare parte necunoscut — învederează seriozitatea cercetării. Pentru cei ce studiază istoria teatrului românesc, astfel de lucrări, urmărind o traiectorie care leagă începuturile modeste cu activitatea permanentă și fructuoasă din zilele noastre, își dovedesc utilitatea.

El. B.

Prisnea, Constantin. *Călătorii*. Buc., Editura pentru literatură, 1967. 120 p.

Cunoscut cititorilor prin lucrările *După alungarea Țarașilor* (1957), *Insemnări din țară nouă* (1959), *Tarașii* (1961), *Tarașii* (1964), *Adăugită, pritică și limpezită într-o a doua ediție* (1963), *Și noaptea credeau în lumină* (1964), *Mănăstirea Neamț* (1966), Constantin Prisnea ne dezvăluie în volumul de față o altă dimensiune a meșteșugului său scriitoricesc, aceea a unui iscusit reprezentant al reportajului de călătorii.

Impletind datele geografice cu cele istorice, făcînd ample incursiuni în istoria literaturii franceze, în pagini pline de umor, dar și de melancolie, din care nu lipsește nostalgia amintirilor și a dorului de patrie, autorul ne plimbă prin capitala Franței, prin minunatele ținuturi ale Franței de sud (Languedoc) și prin îndepărtatele meleaguri ale Uzbekistanului.

Chiar pentru cititorul care a vizitat Parisul sau pentru cel care îi cunoaște monumentele prin intermediul literaturii, lectura capitolului intitulat *Părăscam Parisul* îi oferă, încă o dată, reîntîlnirea cu aceleași monumente și aceleași cartiere, dar într-o prezentare nouă, filtrată prin sensibilitatea și viziunea autorului. Constantin Prisnea își plimbă cititorul pe străzile Parisului și, ca un ghid conștiincios, îl cucerește prin prezentarea sugestivă a cheiurilor Senei, cu bibliotecile buchiniștilor, a catedralelor sale (Notre Dame, Sainte Chapelle etc.), a renumitelor piețe ca Place des Pyramides, Place de Concorde, Place des Vosges, a cartierelor prin care au locuit poezii François Villon, Baudelaire, Verlaine, Lamartine, abatele Prevost ș.a.

Autorul ne poartă apoi prin sudul Franței, *La poalele Pirineilor*, plimbîndu-se de data aceasta prin orașul Pau (de unde se poate privi întreaga panoramă a munților), localitatea Lacq (care adăpostește cel mai mare zăcămint de gaz metan al Franței), în orașul trubadurilor — Toulouse, cu vestita sa Academie a jocurilor florale, considerată a fi mai veche chiar decît Academia Franceză. Academia din Toulouse a avut cîntec să numere printre susținătorii și premiații săi pe Pierre Ronsard, François de Maynard, Lamartine, Victor Hugo, Chateaubriand, Frédéric Mistral; printre membrii săi s-au numărat și scriitorii români Vasile Alecsandri și Elena Văcărescu. Orașul Toulouse este centrul culturii și al civilizației Languedocului, unde trubadurii au cîntat capodoperile nemuritoare ale poeziei și muzicii medievale franceze.

Vizităm apoi un oraș al evului mediu italian *Cordes*, urmaș al cetății cu același nume, zidit în anul 1222, cu casele sale construite într-un stil uniform, formînd un ansamblu remarcabil, cu țesăturile sale și cu trista istorie a falimentului industriei de broderii.

Pășim apoi *Pe urmele lui Rabelais* în orașul Chinon, cu vinurile sale excelente. Povestind romanul *Gargantua și Pantagruel*, Constantin Prisnea își amintește de humuleșteanul Ion Creangă, care prin snoavele, basmele și anecdotele sale se înrudește cu marea operă a umanistului francez.

Vizitarea Văii Loarei cu nenumăratele sale castele medievale (Ambroise, Chenonceaux, Chateau de Basses-Rivières, castelul Plessis-lès-Tours, în care este instalat un muzeu închinat vinului și viilor, castelul Asay-le-Rideau) ne conduce la renumitul castel Sazeh, unde a locuit și a creat Honoré de Balzac unele dintre cele mai reprezentative opere ale sale (*Le père Goriot*, *Iluzii pierdute*, prima versiune a romanului său filozofic *Louis Lambert* și romanul *Le lys dans la Vallée*).

Drumul ne poartă apoi spre localitatea La Béchellerie, în apropiere de Tours, unde Anatole France și-a petrecut ultimii zece ani ai vieții sale, și spre portul Monaco.

Volumul se încheie cu două reportaje, despre Uzbekistan, dezvăluindu-ne măreția arhitecturală a orașelor sale, frumusețea Pamirului, informîndu-ne despre viața oamenilor care muncesc cu rivnă pentru a adăuga tezaurului păstrat din generație în generație opere nemuritoare. Un loc important îl ocupă prezentarea Institutului de orientalistică de pe lângă Academia de științe din Uzbekistan, care adăpostește peste 16 000 de manuscrise vechi (lucrările filozofului Avicenna, ale matematicianului, geografului și fizicianului Al-Biruni, care a trăit în prima jumătate a secolului XI, manuscrisul lui Abu-Bakr al Razi *Taina tainelor*, o lucrare importantă a istoricului chimicului, precum și lucrările matematicianului Muhamed al Horezmi care a trăit între anii 787—850 e.n.).

Urmînd tradiția literaturii de călătorii, volumul se înscrie printre lucrările reprezentative ale genului, apărute în ultimul timp.

Clasificarea zecimală și organizarea catalogului pe materii (I)

Pentru ca un depozit de publicații să devină într-adevăr un tezaur al cunoștințelor omenești, trebuie ca documentele cuprinse în el să poată fi depistate prin intermediul unei *ordonări* oarecare a materialului, în așa fel încât cercetătorul să găsească imediat, tocmai acele informații care, în mod particular, îl interesează la un moment dat.

Sarcina bibliotecarului este deci de a transforma un document *depozitat* într-un document *consultabil*. De aici s-a născut necesitatea creării de instrumente de orientare în depozitele de documente, a creării deci de documente secundare care să pună în valoare documentele primare. Într-o bibliotecă, principalele documente secundare de orientare sînt cataloagele — alfabetice și sistematice.

Pentru cititori nu este suficient ca fondul de publicații dintr-o bibliotecă să fie dezvăluit doar prin numele autorului sau titlul lucrării; el are nevoie și de o vedere de ansamblu în ceea ce privește *conținutul* publicațiilor puse la dispoziția sa într-o bibliotecă. Această ordonare și dezvăluire a cunoștințelor conținute în documentele dintr-un depozit — în speță dintr-o bibliotecă — se obține cu ajutorul unui sistem de clasificare.

„Clasificarea — spune James Duff Brown — este un proces intelectual în virtutea căruia obiectele se grupează conform gradelor de asemănare și se separă conform gradelor de diferențiere¹⁾”.

În general, bibliotecarul are la îndemână două mari posibilități de clasificare: ordonarea alfabetică (după cuvinte-subiect sau descriptori), despre ale cărei avantaje și dezavantaje se va vorbi într-o consultație ulterioară, și clasificarea sistematică, pe baza unui sistem logic și coerent, destul de general pentru a realiza o vedere de ansamblu asupra domeniului de clasificare, dar păstrîndu-și proprietatea de a reflecta toate detaliile necesare, pînă la cele mai mici amănunte, și de a rămîne îndeajuns de elastic pentru a urmări lesne evoluția științei la care este aplicat.

Catalogul sistematic s-a născut din necesitatea, simțită tot mai acut de bibliotecari, pe măsura specializării din ce în ce mai intense a cercetătorilor, de a răspunde prompt și exhaustiv la întrebarea: „Ce cărți dintr-un anumit domeniu de cunoștințe (într-o anumită problemă, despre o anumită personalitate, țară sau epocă) se găsesc în bibliotecă?”

Catalogul pe materii prezintă o colecție de publicații dată într-o ordine logică, conform cu o clasificare sistematică, care poate fi comună mai multor organisme de același gen sau proprie numai unuia singur.

Istoricul sistemelor de clasificare

Problema clasificării nu este proprie numai documentării sau bibliologiei. A schița o privire de ansamblu asupra cunoștințelor omenești a constituit preocuparea filozofilor din cele mai vechi timpuri, începînd cu Platon și Aristotel și trecînd prin Bacon, Hegel și Fr. Engels, și a face un istoric al încercărilor de clasificare a acestor cunoștințe înseamnă a ataca înseși jaloanele principale ale istoriei științelor. Fiecare tip de clasificare poate fi considerat ca un reflex al epocii în care a fost creat, o rezultantă a ideologiei cristalizate la un moment dat.

Noțiunea de clasificare a documentelor nu se suprapune însă noțiunii de clasificare a științelor. Clasificarea publicațiilor nu urmărește în primul rînd numai sistematizarea documentelor cu caracter științific, ci a tuturor publicațiilor, indiferent de conținut: literatură beletristică, cărți de artă sau chiar publicații neștiințifice, de exemplu scrieri privitoare la creștomanție, spiritism, astrologie etc., categorii care nu și-ar avea locul într-o schemă de clasificare a științelor. În al doilea rînd, prin sistematizare se urmărește și împărțirea documentelor după genul abordat (versuri, proză, eseuri, me-

¹⁾ *Subject classification for the arrangement of libraries and the organization of information...* 3th ed. London, Grafton, 1959.

morii etc.) sau după forma publicației (manuscris, ediție de lux, periodic, manual etc.), care nu se pot reflecta într-o schemă de clasificare a științelor. În orice caz un sistem de clasificare aplicat într-o bibliotecă trebuie să urmărească un scop practic — sistematizarea conținutului publicațiilor — și de aceea este necesar ca el să fie mult mai larg și mai elastic decât o clasificare a științelor.

Preocuparea pentru clasificarea documentelor depozitate în biblioteci este tot atât de veche ca și bibliotecile înseși. De exemplu, izvoare literare și arheologice ne-au transmis mărturia existenței unui catalog al bibliotecii din Alexandria, alcătuit de învățatul grec Kallimach (sec. al III-lea î.e.n.), în care cele 90 000 de manuscrise ale bibliotecii erau descrise amănunțit și sistematizate conform unei rubricății anumite: literatură epică, literatură lirică, istorie, filozofie etc.; fiecare rubrică avea, de asemenea, subrubrici, conform cu conținutul manuscriselor.

Cadrul acestor consultații nu ne îngăduie să examinăm nici unul dintre cele aproape 150 de sisteme care s-au imaginal pentru clasificarea publicațiilor²⁾. Toate se bazează pe ideea împărțirii totalității cunoștințelor umane într-un număr variabil de grupe principale, subdivizate, la rândul lor, în subgrupe, mai mult sau mai puțin numeroase. Aproape general este modul de notare, bazat pe cifre și litere, îmbinate într-un fel caracteristic fiecărui sistem. Nici unul din aceste sisteme însă nu a reușit, pînă în prezent, să-și impună supremația pe plan internațional prin avantaje evidente.

Meritul de a fi creat și aplicat o clasificare cu șanse de a deveni internațională revine unui tânăr bibliotecar american, *Melvil Dewey*, care, datorită notației zecimale pe care a adoptat-o, a învins în competiția mondială care se angajase.

Notația zecimală ca mod de concepere a unei clasificări este mult anterioară lui Dewey³⁾. Inovația lui constă însă în faptul că a aplicat clasificarea zecimală la totalitatea cunoștințelor omenești, atât în evidența lucrărilor, cât și în așezarea lor pe rafturi.

Melville Louis Kossuth, cunoscut sub numele de Melvil Dewey (1851—1931), a fost numit ajutor de bibliotecar la Amherst College (Massachusetts) în anul 1872, pe cînd era încă elev la acest colegiu. Chiar din anul următor (1873) și-a conceput sistemul, inspirîndu-se din schema, răsturnată, a împărțirii științelor preconizată de filozoful englez Francis Bacon⁴⁾, prin mijlocirea sistemului propus de bibliotecarul de la Amherst College, William Torrey Harris. Dewey a marcat fiecare din cele nouă clase existente la W. T. Harris cu cite o cifră de la 1 la 9 și a atribuit cifra 0 (pentru a păstra notația de o cifră pentru toate clasele principale) unei clase de generalități și lucrări generale care nu pot fi plasate în alte clase. Spre deosebire de W. T. Harris, care a împărțit cele nouă clase din sistemul său într-un număr variabil de grupe, M. Dewey a tratat indicii claselor sale ca numere zecimale și le-a divizat pe toate în mod egal în zece sub-împărțiri, apoi pe fiecare dintre ele în alte zece, realizînd astfel 1 000 de subdiviziuni⁵⁾. Prima sa tabelă de indici, publicată în 1876, sub titlul *A Classification and Subject Index for Cataloguing and Arranging the books and pamphlets of library* (O clasificare și un index pe subiecte pentru catalogarea și aranjarea cărților unei biblioteci) cuprinde, în 42 de pagini, 1 000 de diviziuni și indicele alfabetic corespunzător noțiunilor. De atunci au fost publicate 16 ediții (ultima, apărută în anul 1958, în două volume, cuprinde 63 000 de noțiuni în 2 439 pagini), iar a 17-a ediție este în curs de elaborare. În cursul reeditărilor, pentru a da mai multă suplețe sistemului său, Dewey a introdus „diviziuni“

²⁾ Vom enumera, totuși, cîteva din cele mai importante: Schleiermacher (1852), Schwartz (1879), Cutter (1879), Hartvig (1888), Bonazzi (1890), sistemul aplicat de Library of Congress din Washington (1901), Brown (1914), Eppelsheimer (1929), Trebst (1931), Bliss (1933), Ranganathan (1933). În ultimii ani, în U.R.S.S. s-au tipărit ediții succesive din tablele unei noi clasificări, avînd la bază principiile marxism-leninismului.

³⁾ Printre predecesorii lui Dewey în aplicarea principiului zecimal menționăm pe: bibliograful francez La Croix du Maine (1583); bibliotecarul american Nathaniel B. Shurtleff (1852), care și publică în 1856 la Boston prezentarea *A decimal system and the administration of libraries*; metoda aplicată de biblioteca din Glasgow din 1790; matematicianul maghiar din Transilvania Farkas Bolyai, pentru fondurile bibliotecii Colegiului din Tg. Mureș, în 1833; fizicianul și matematicianul francez Ampère, care, în 1834, aplică principiul zecimal pentru clasificarea logică a științelor; bibliotecarul belgian Namur, în 1839; americanul Shurtleff, care, în 1852, editează un sistem din care Dewey s-a inspirat direct.

⁴⁾ Francis Bacon (1561—1626) distinge în personalitatea umană trei facultăți principale, care determină apariția și dezvoltarea anumitor științe: memoria, imaginația, rațiunea. Fiecăreia din aceste facultăți îi atribuie un grup de științe: memoria — istoria; imaginației — poezia; rațiunii — filozofia. Celelalte discipline decurg din subdivizarea acestor grupe de științe.

⁵⁾ Tabelele sale, de la început, prezentau o particularitate: divizarea simetrică a sub-grupelor, unii indici revenind cu constanță la grupe asemănătoare: astfel, la clasele 400 Filologie și 800 Literatură, întîlnim, pentru aceeași limbă, indici simetrici — ex. 420 filologie engleză și 820 literatură engleză; indici simetrici se întîlesc și la geografie și istorie, pentru aceeași țară — ex. 914 geografia Franței și 944 istoria Franței. Această analogie va sugera, ulterior, ideea dezvoltării indicilor auxiliari generalii de loc și de limbă în cadrul C.Z.U.

de formă (indici începînd cu [0] și destinați să urmeze indicelui principal), „diviziuni” din punct de vedere (indici începînd cu [00] și destinați să urmeze indicelui principal) și un semn de abreviație: [—] liniuța, care unea indici principali consecutivi.

Clasificarea Dewey (prescurtat: D. C.) este utilizată ca atare în 98% din bibliotecile publice din S.U.A., în primul rînd pentru așezarea publicațiilor în rafturi. Inconvenientul principal al sistemului preconizat de Dewey constă în faptul că realizează doar indici sub formă liniară, care nu crează decît o singură posibilitate de subdiviziune — lungirea la infinit a indicilor, fără a permite stabilirea de relații între două subiecte principale (așa-numitele „referințe încruciate”).

Un alt inconvenient în adoptarea clasificării Dewey pe plan internațional (inconvenient transmis, atenuat, și clasificării zecimale universale), este că Dewey a dat prioritate, în acordarea indicilor, problemelor specifice lumii americane și anglo-saxone.

Sistemul Dewey are și un neajuns de structură (care, de altfel, derivă din principala sa calitate), neajuns care se va transmite întocmai și clasificării zecimale universale: împărțind totalitatea cunoștințelor în zece clase, egale între ele, Dewey nu a prevăzut că anumite clase (exemplu: 5, 6) se vor dezvolta mult mai mult decît alte clase (exemplu: 1, 2, 4). Un prim rezultat al acestei nivelări forțate între domenii de cunoștințe de diferite extinderi o constituie lungimea foarte inegală a indicilor din diverse clase.

Clasificarea zecimală universală (prescurtat: C.Z.U.) s-a conturat datorită acumulării îmbunătățirilor succesive operate pe clasificarea Dewey de către doi avocați belgieni, *Paul Otlet* (1868—1944) și *Henri La Fontaine* (1853—1943), care au dat sistemului o extindere mult mai mare, atît în ceea ce privește domeniile de aplicare, cît și în ceea ce privește numărul uzagerilor. În 1892, ei întemeiază la Bruxelles Oficiul Internațional de Bibliografie, în cadrul căruia publică, în 1895, traducerea franceză a tabelelor cu 1 000 de diviziuni ale lui Dewey; ulterior, ei obțin aprobarea lui Dewey de a dezvolta într-o formă independentă schema originală. Ca urmare a acestui fapt, în 1905 apare *Manuel du Répertoire bibliographique universel* (Manualul repertoriului bibliografic universal), conținînd 10 000 de diviziuni cu 22 000 de noțiuni. Între anii 1927 și 1933 apare o a doua ediție franceză, denumită de acum înainte *La Classification décimale universelle* (Clasificarea zecimală universală), cuprinzînd 40 000 de diviziuni și 66 000 de noțiuni; astăzi, edițiile C.Z.U. dezvoltă peste 150 000 de noțiuni.

La elaborarea și ținerea la zi a tabelelor de indici și-a dat o contribuție importantă și *Fritz Donker Duyvis* (1894—1961), mai ales pentru partea științifică și tehnică.

Față de clasificarea Dewey, C.Z.U. a imaginat cîteva importante îmbunătățiri: a introdus [:] semnul de relație, cu ajutorul căruia se poate exprima o relație generală între două noțiuni conținute în indici principali; prin conceperea acestui nou tip de exprimare, C.Z.U. a lansat, pe lângă relația tipică ei, de la general la particular, și relația între două noțiuni din clase sau grupe diferite, dobîndind în acest fel proprietatea de a exprima concepte deosebit de complexe. C.Z.U. a introdus, de asemenea, tablele de indici auxiliari comuni sau generali, care permit exprimarea unor fațete specifice — de timp, de loc, de formă etc. — ale subiectului exprimat de indicele principal de clasificare zecimală. C.Z.U. a perfecționat un sistem de indici speciali sau analitici, valabili numai pentru anumite clase sau grupe, cărora trebuia să li se sublinieze unele caracteristici ce reveneau cu constanță în cadrul lor.

Inițial denumitul Oficiu internațional de bibliografie devine în 1895 Institut Internațional de Bibliografie, în 1931 Institut Internațional de Documentare, iar în timpul Congresului mondial de documentare de la Paris din 1937, se transformă în *Federația Internațională de Documentare (F.I.D.)*, denumire sub care este cunoscută și astăzi în lumea întreagă.

Sistemului C.Z.U. i se aduc continuu corectări și extinderi, publicate semestrial de *Comisia centrală de clasificare*, înființată în anul 1946 în cadrul Federației Internaționale de Documentare, cu sediul la Haga. Pentru a face față noilor cerințe ale dezvoltării științelor și pentru a putea reflecta realități ale lumii contemporane, C.Z.U. are nevoie de modificări importante, care vor duce, poate, la o schimbare fundamentală în repartizarea claselor mari. S-au făcut și se fac unele propuneri radicale, care să ducă la o regrupare mai logică și mai echitabilă a cunoștințelor, pentru eliberarea unor grupe și chiar clase, în vederea dezvoltării ulterioare a științelor. În cadrul programului de revizuire fundamentală, în anul 1962, Comisia centrală de clasificare a hotărît golirea de conținut a clasei 4 Filologie. Lingvistică și transportarea ei în fruntea clasei 8, sub indicele 80⁹). Transferul se va efectua în curs de 10 ani, perioadă în care uzagerii pot aplica modificările necesare și în care forurile competente vor studia și elabora propunerile pentru ocuparea clasei, rămasă astfel liberă, cu o nouă tematică. Pînă în prezent,

⁹ Vezi și : Comorovski, Const. Revizuirea indicilor clasei „Lingvistică. Filologie” în cadrul C.Z.U. In : Revista bibliotecilor, 18, nr. 8, aug 1965, p. 497—498.

la noi în țară nu s-a operat încă, în privința clasei 4, nici o schimbare în organizarea cataloagelor pe materii, deși unele publicații de referat au introdus indicele 80 pentru Filologie. Lingvistică. De asemenea, clasa 3 Științe sociale este, în momentul actual, în curs de revizuire de către o comisie în care își dau contribuția și specialiști din țările socialiste; această comisie a ajuns la unele soluții acceptabile pentru ambele părți.

La noi în țară, C.Z.U. a fost întrebuințată pentru prima dată într-un repertoriu periodic tipărit în anul 1908, *Bibliografia economică română*. În clasificarea documentelor și întocmirea cataloagelor, ea a fost aplicată începând cu anul 1913, la Biblioteca Fundației universitare, iar în 1915 și în cadrul Bibliotecii Academiei Române. După primul război mondial, ea este introdusă și în alte mari biblioteci, de exemplu în Biblioteca universitară din Cluj, și este aplicată în cadrul unor bibliografii publicate. În anul 1938 apare prima ediție, prescurtată, a clasificării zecimale⁷⁾, care însă nu cunoaște o prea largă aplicare, iar în 1945 este tipărită o ediție de tabele pentru electrotehnică și domeniile înrudite⁸⁾. O dată cu reorganizarea rețelei de biblioteci din țara noastră pe baze noi, socialiste, C.Z.U. devine principalul sistem de organizare a cataloagelor pe materii, iar în bibliotecile publice cu acces direct al cititorilor la raft, formează schema generală de aranjare a publicațiilor. După anul 1944 au fost editate trei ediții de tabele de clasificare zecimală, prescurtate și adaptate la condițiile țării noastre: în anii 1949, 1952 și 1959. Edițiile românești conțin: tabela cu indicii principali și indicii auxiliari speciali sau analitici; tabela cu indicii auxiliari comuni sau generali; două indexuri alfabactice: unul pentru noțiuni principale și altul pentru subdiviziunile auxiliare comune. Fiecare ediție are două anexe: *Tabela prescurtată pentru așezarea cărților în rafturile bibliotecilor* și *Tabela de autori*. Paralel cu editarea de tabele prescurtate în folosința bibliotecilor publice cu fonduri enciclopedice, diferite instituții de documentare tehnică, agricolă sau medicală au multiplicat extrase din clasele 5 și 6 ale C.Z.U., pentru clasificarea în amănunțime a materialului de specialitate.

În prezent, o a patra ediție a tabelelor de clasificare zecimală, care să actualizeze unii indici, depășiți din punct de vedere științific și tehnic, conform suplimentelor editate de F.I.D. și care să introducă modificările survenite în cursul perioadei care a trecut de la apariția ultimei ediții, este în curs de elaborare prin colaborarea marilor biblioteci și a centrelor de documentare.

Definiție. Principii. Avantaje și dezavantaje

Conform documentelor Conferinței I.S.O. (Organizația Internațională de Standardizare) din martie 1967, definiția clasificării este: „Repartizarea metodică a termenilor dezvoltăți prin împărțirea logică a unui subiect, cu ajutorul unui ansamblu de caracteristici“, iar operația de indexare este caracterizată prin: „determinarea indicelui unui document“.

Pentru C.Z.U., R. Dubuc⁹⁾ dă următoarea definiție: „Se numește clasificare zecimală întreaga schemă sistematică de clasificare care întrebuințează, pentru a reprezenta subiectele pe care le conține, o notație sub formă zecimală“.

Clasificarea zecimală universală se caracterizează prin trei principii fundamentale:

1. Este o *clasificare sistematică*: ea analizează conținutul subiectelor și a noțiunilor și le dirijează după unele din caracteristicile lor, apropiind pe cele care se aseamănă și distanțând pe cele care se deosebesc. Spre deosebire de sistemul alfabetic de clasificare după cuvinte-subiect, clasificarea zecimală realizează concentrarea, sub un singur indice format din cifre arabe, a sinonimelor și a noțiunilor asemănătoare și impune împrăștierea omonimilor și a sensurilor diferite ale aceluiași cuvânt.

Orice indice de clasificare zecimală conține și arată în particular — generalul; el permite nu numai să discerni originea noțiunii, dar să-i și alături noțiunile similare, să indici raporturile cu alte noțiuni mai apropiate sau mai îndepărtate.

⁷⁾ Clasificația zecimală universală. Ediție abreviată română îngrijită de ing. D. Drăgulescu. (Buc. 1938). 188 p. (Asociația Inginerilor diplomați al Școlii politehnice. În seria publicațiilor Institutului Internațional de Documentație. Nr. 176. Colecția Asociației Inginerilor diplomați. S.P.B. Nr. 1).

⁸⁾ Clasificarea zecimală universală pentru electrotehnică și domeniile înrudite. Ediție mbrtată română, cu un index alfabetic și un studiu critic întocmit de conf. ing. Al. Th. Popescu [și] ing. Christina Popescu. Buc., 1945. XVI+488 p. + 13 f. pl. (Institutul român de energie. Nr. 287).

⁹⁾ Dubuc, R. *La Classification décimale universelle*. Manuel pratique d'utilisation. Paris, Gauthier — Villiers, 1964, p. 13.

2. Este o *clasificare zecimală*: se bazează pe principiul extragerii particularului din general prin împărțirea (convențională) a totalității cunoștințelor umane în zece mari clase, la rândul lor subdivizate zecimal, pînă la gradul dorit. Principiul divizării zecimale poate fi aplicat diferențiat, o noțiune putînd avea mai puțin de zece subdiviziuni (dacă materialul de clasificat nu necesită o subîmpărțire atît de amănunțită), sau mai mult de zece subdiviziuni (obținute prin subîmpărțirea cu zece a primelor zecimale rezultate).

3. Este o *clasificare universală*, din două puncte de vedere :

a. În privința conținutului, pentru că încearcă să cuprindă ansamblul cunoștințelor omenești, într-un amplu tablou complex, compus din subiecte conexe unele de altele prin multiple legături.

b. În privința modalității de notare, deoarece se bazează pe un sistem de indicare compus din: 1) cifre arabe, a căror semnificație și ordine este internațională; 2) semne matematice sau de punctuație, a căror înțelegere este, de asemenea, identică în oricare țară. Descifrarea indicelui este deci independentă de cuvîntul respectiv din limbă, fiecare cifră putînd fi citită sau interpretată în orice limbă.

C.Z.U. se poate aplica atît documentelor propriu-zise, izvoarelor primare în sine (cărți, reviste, fotografii, filme, discuri etc.) cit și în sistematizarea izvoarelor secundare (cataloge, indexuri, liste bibliografice), care oglindesc aceste documente.

Față de alte sisteme, C.Z.U. prezintă unele avantaje incontestabile, care, de altfel, i-au asigurat succesul și răspîndirea pe plan mondial: caracterul său internațional, posibilitatea de dezvoltare nelimitată a indicilor; facultatea de a îngloba mereu noțiuni noi, fără ca sistemul în sine să trebuiască a suferi modificări; elasticitatea sa, același cadru de ordonare a noțiunilor putînd fi aplicat atît în bibliotecile mari, cu fonduri numeroase, enciclopedice, cît și în bibliotecile mici, cu fonduri specializate pe un anumit profil, sau cu colecții restrînse.

Aceste incontestabile calități sînt umbră de anumite dezavantaje fundamentale, ținînd de structură: sistemul nu mai poate cuprinde sau reflecta științele limitrofe, interdependența dintre cunoștințe, aceeași noțiune fiind răspîndită în diferite clase sau grupe; ordinea și atribuirea claselor este neștiințifică, arbitrară: unor discipline foarte apropiate în conținut (ex. 4 Filologia și 8 Literatura) li s-au atribuit clase diferite; istoria a fost despărțită de științele sociale în două clase separate (9 și 3); în clasa 6 au fost masate științele medicale, tehnica și agricultura; științele fundamentale sînt separate de aplicarea lor; consecuția unor grupe în cadrul claselor este cu totul arbitrară¹⁹⁾. Pentru a înlătura, cel puțin parțial, aceste deficiențe de bază ale clasificării zecimale, s-a acreditat, în ceea ce privește criteriile de apreciere a importanței indicilor, principiul potrivit căruia *lungimea indicelui nu este proporțională cu importanța în sine a noțiunii indexate*. Trebuie să se pornească de la ideea că C.Z.U. „a urmărit și urmărește în primul rînd un scop practic: sistematizarea documentelor pentru găsirea lor cît mai ușoară și nu alcătuirea unei clasificări deplin logice și științifice și care să semnaleze toate raporturile dintre diferitele idei²⁰⁾”.

Principalele sale lipsuri însă, ținînd de concepție, constau în faptul că sistemul a fost construit pe baza unei viziuni filozofice idealiste — cea a lui Bacon, care a luat ca punct de plecare capacitățile sufletești ale omului și nu realitatea obiectivă — și că nu reflectă echitabil toate realitățile lumii contemporane.

Avantajele pe care le prezintă sistemul însă, faptul că nici un alt sistem de clasificare nu a reușit să se impună în aceeași măsură pe plan internațional, ca și considerente de ordin practic, au făcut ca C.Z.U. să fie aplicată în multe țări ale lumii, printre care și țara noastră, de aproximativ 5 000 de instituții, în afara miilor de cercetători particulari. Căci, după cum bine a spus un membru al Comisiei centrale de clasificare, C.Z.U. este „cea mai puțin rea dintre toate clasificările azi în folosință”.

Maria SENCUC

¹⁹⁾ De exemplu, 625/7 Tehnica călilor de comunicații terestre și pe apă este despărțită de 629.1 Tehnica mijloacelor de transport prin cifra 628 Tehnica sanitară, iar organizarea și exploatarea transporturilor și comunicațiilor se găsește la indicele, mult mai îndepărtat, 656. Intercalat după 63 Agricultură și 64 Economie casnică.

²⁰⁾ Domsă, Ion. *Perspectivile dezvoltării clasificării zecimale universale*. În: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 7, nr. 1, mar 1965, p. 28.

C O N T I N U T A

В Н О М Е Р Е

	<i>Realisticele propoziții în legătură cu dezvoltarea rețelei bibliotecilor publice. (Rând de articole privind reorganizarea rețelei bibliotecilor publice din orașele București, Sibiu, Oradea, Iași și Focșani, în lumina direcțiilor de la Conferința națională a Partidului comunist român)</i>	3
G. МАКСЫН și С. ПЕТКУ:	<i>Introducere în normele de lucru la unele operațiuni tehnice efectuate în bibliotecile regiunii Ploiești. (Elaborarea normelor experimentale de lucru și de timp referitoare la procesul de prelucrare a cărților)</i>	23
Санда КЫНДЯ:	<i>Our Friend, the Book</i>	37
	<i>Practical Proposals for the Development of the Public Libraries' Network. (A series of articles concerning the reorganization of the public libraries' network in Bucharest, Sibiu, Oradea, Jassy and Focșani, according to the Directions of the National Conference of the Romanian Communist Party)</i>	3
	<i>Gh. MAXIN and S. PETCU: The Introduction of Work Quota in Some Technical Operations Performed at the Ploiești Regional Library. (Elaboration of experimental work and time quota concerning the book processing)</i>	23
	<i>Sanda CÂNDEA: Our Friend, the Book</i>	37
	<i>Corneliu DIMA - DRĂGAN: The Autograph Ex-Libris of the Cantacuzino Family. (The High Steward Constantin Cantacuzino)</i>	40
	<i>Teodor POMPILIU: The Humanist Nicolaus Olahus Died 400 Years Ago</i>	43
	<i>Mircea ANGHIELESCU: The Writer Jacob Negruzzi. 125 Years since His Birth. (Unknown aspects of his activity as managing editor of the review „Convorbiri Literare” (Literary Discussions))</i>	47
	<i>G.G. URSU: The Professor Dan Simonescu Is 65 Years Old (The anniversary of the prominent Romanian bibliographer and specialist in the book history)</i>	49
	<i>Specialized Works: Tudor Vlaicu (Bibliography); Vocabularium Bibliothecarii (Mu'g'am al mustalahât al maktablyya)</i>	51

EXTRAIT DU SOMMAIRE

S U M M A R Y

	<i>Propositions réalistes en vue du développement de réseau de bibliothèques publiques. (Suite d'articles concernant la réorganisation des bibliothèques publiques des villes de Bucarest, Sibiu, Oradea, Iași et Focșani, à la lumière des directives de la Conférence nationale du Parti communiste roumain)</i>	3
Gh. MAXIN și S. PETCU:	<i>Introducere în normele de lucru la unele operațiuni tehnice efectuate în bibliotecile de la regiunea Ploiești. (Elaborarea normelor experimentale de lucru și de timp referitoare la procesul de prelucrare a cărților)</i>	23
Sanda CÂNDEA:	<i>Notre ami-le livre</i>	37
Corneliu DIMA - DRĂGAN:	<i>L'ex-libris autographe des Cantacuzino. I. (Le Stolnic Constantin Cantacuzino)</i>	40
Pompiu TEODOR:	<i>L'humaniste Nicolaus Olahus. 400 ans depuis sa mort</i>	43
Mircea ANGHIELESCU:	<i>Jacob Negruzzi - écrivain. 125 ans depuis sa mort. (Aspects inédits de l'activité d'écrivain de l'animateur de la revue „Convorbiri literare”)</i>	47
G.G. URSU:	<i>Le Professeur Dan Simonescu à son 65-ème anniversaire (L'anniversaire de l'éminent bibliographe et spécialiste roumain dans l'histoire du livre)</i>	49
Ouvrages de spécialité:	<i>Tudor Vlaicu (Bibliographie); Vocabularium bibliothecarii (Mu'g'am al mustalahât al maktablyya)</i>	51

Erată:

În numărul 12, 1967, p.731, coloana I, ultimul rând, se va citi: *ant care să conțină numărul de înregistrare*, iar la coloana a II-a, primul rând, se va citi: *pentru bibliotecar încă un preț de*

41 000